

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
В Л А Д А

**МИНИСТАРСТВО ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, РУДАРСТВА И ПРОСТОРНОГ
ПЛАНИРАЊА**

Републичка агенција за просторно планирање

**ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА
*РЕГИОНАЛНОГ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ЗЛАТИБОРСКОГ И
МОРАВИЧКОГ УПРАВНОГ ОКРУГА***

ИНСТИТУТ ЗА АРХИТЕКТУРУ И УРБАНИЗАМ СРБИЈЕ
INSTITUTE OF ARCHITECTURE AND URBAN & SPATIAL PLANNING OF SERBIA
ЈУГОСЛОВЕНСКИ ИНСТИТУТ ЗА УРБАНИЗАМ И СТАНОВАЊЕ АД.

јануар, 2012. године
Београд

ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА РЕГИОНАЛНОГ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ЗЛАТИБОРСКОГ И МОРАВИЧКОГ УПРАВНОГ ОКРУГА

**МИНИСТАРСТВО ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, РУДАРСТВА
И ПРОСТОРНОГ ПЛАНИРАЊА**

Носилац израде:

РЕПУБЛИЧКА АГЕНЦИЈА ЗА ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ

Директор

проф. др Борислав Стојков, д.и.а

Извршилац:

ИНСТИТУТ ЗА АРХИТЕКТУРУ И УРБАНИЗАМ СРБИЈЕ

Директор

др Игор Марић, д.и.а.

ЈУГОСЛОВЕНСКИ ИНСТИТУТ ЗА УРБАНИЗАМ И СТАНОВАЊЕ (ЈУГИНУС)

Директор

Ивана Марковић, дипл.инж.грађ.

БЕОГРАД, јануар, 2012. године

РАДНИ ТИМ
ЗА ИЗРАДУ ИЗВЕШТАЈА О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА РЕГИОНАЛНОГ
ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ЗЛАТИБОРСКОГ И МОРАВИЧКОГ УПРАВНОГ ОКРУГА

*Руководилац израде
Стратешке процене:*

др Марина Ненковић-Ризнић, дипл. просторни планер

*Руководиоци израде
Плана*

др Саша Милијић дипл. просторни планер
мр Александар Вучићевић дипл. просторни планер

*Синтезни тим
Стратешке процене:*

др Марина Ненковић-Ризнић дипл. просторни планер
Дубравка Павловић, дипл. просторни планер,
др Саша Милијић дипл. просторни планер
мр Никола Крунић дипл. просторни планер
др Марија Максин дипл.инж.арх.
др Марија Николић дипл.инж.пољоп.
др Бранислав Ђорђевић дипл. инж. грађ.

Техничка припрема:
ИАУС

МА Јелена Басарић, дипл. просторни планер
Љубиша Безбрадица, дипл.инж.шум.
Срђан Милосављевић

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ	1
I Полазне основе Стратешке процене	3
1.1 Преглед предмета, садржаја и циљева Плана и односа према другим планским документима	3
1.1.1 <i>Предмет Просторног плана</i>	
1.1.2 <i>Садржај Просторног плана</i>	
1.1.3 <i>Циљеви заштите, развоја и уређења у Просторном плану</i>	
1.1.4 <i>Однос према другим документима - стратегијама, плановима и програмима</i>	
1.2 Стање и фактори природе и животне средине на планском подручју и елементи животне средине за које постоји могућност да буду угрожени	10
1.2.1 <i>Стање и фактори природе и животне средине</i>	
1.2.2 <i>Елементи животне средине за које постоји могућност да буду изложени утицају</i>	
II Општи и посебни циљеви Стратешке процене и избор индикатора	14
2.1 Полазишта и основе општих и посебних циљева	14
2.2 Избор посебних циљева и индикатора	14
III Процена могућих утицаја на животну средину	17
3.1 Разматрана питања и проблеми заштите природе и животне средине у Просторном плану и образложење разлога за изостављање одређених питања и проблема из поступка процене	17
3.2 Приказ варијантних решења Просторног плана	18
3.3 Планска решења заштите, уређења и коришћења простора	18
3.4 Претходне консултације са заинтересованим органима и организацијама	26
3.5 Процена алтернатива просторног развоја планског подручја без примене и са применом Просторног плана	27
3.5.1 <i>Варијанта 1: Просторни развој без примене Просторног плана</i>	
3.5.2 <i>Варијанта 2: Просторни развој са применом Просторног плана</i>	
3.5.3 <i>Резултати процене</i>	
3.6 Приказ врсте и карактеристика утицаја планских решења на животну средину	30
3.6.1 <i>Врста и предмет утицаја</i>	
3.6.2 <i>Карактеристике утицаја - методологија и приказ оцено</i>	
3.6.3 <i>Процена утицаја планских решења прве етапе реализације Просторног плана на животну средину</i>	
3.6.4 <i>Идентификација и евалуација стратешки значајних утицаја планских решења на животну средину и одрживи развој</i>	
3.6.5 <i>Резиме значајних утицаја Плана</i>	
3.7 Опис мера за предупређење и смањење негативних и повећање позитивних утицаја на животну средину	57
IV Смернице за израду стратешких процена на нижим хијерархијским нивоима и процене утицаја пројеката на животну средину	63

V Програм праћења стања животне средине у току спровођења Плана 63

5.1 Мониторинг систем за контролу квалитета вода	64
5.2 Мониторинг систем за контролу квалитета ваздуха	64
5.3 Мониторинг систем за контролу квалитета земљишта	65
5.4 Мониторинг емисије	66
5.5. Мониторинг буке	66

VI Приказ коришћене методологије и тешкоће у изради Стратешке процене 67

VII Приказ начина одлучивања 8

VIII Учешће заинтересованих страна у поступку израде и разматрања Извештаја о Стратешкој процени 68

IX Закључци - завршни, нетехнички резиме 68

9.1 Приказ закључака извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину

Табела 1. Национални и међународни референтни документи

Табела 2. Циљеви и индикатори Стратешке процене

Табела 3. Категоризација животне средине планског подручја према степену загађености

Табела 4. Заштићена подручја у обухвату Просторног плана

Табела 5. Заштићена НКД

Табела 6: Промене у коришћењу пољопривредног и шумског земљишта (у km²)

Табела 7. Процена промене коришћења у структури осталог земљишта (у km²)

Табела 8. Критеријуми за оцењивање величине утицаја

Табела 9. Критеријуми за оцењивање просторних размера утицаја

Табела 10. Скала за процену вероватноће утицаја

Табела 11. Процена величине утицаја планских решења на животну средину и елементе одрживог развоја

Табела 12. Процена територијално-просторних утицаја планских решења на животну средину и елементе одрживог развоја

Табела 13. Идентификација и евалуација стратешки значајних утицаја планских решења на животну средину и одрживи развој

Табела 14. Идентификација и евалуација стратешки значајних утицаја планских решења на животну средину и одрживи развој према SOTAVENTO методи

Табела 15. Кумулативни утицаји Нацрта Плана на животну средину

Табела 16: Промене у коришћењу пољопривредног и шумског земљишта (у km²)

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Извештај о стратешкој процени утицаја Регионалног просторног плана Златиборског и Моравичког управног округа (у даљем тексту РППЗМО) на животну средину, припремљен је на основу Одлуке о изради стратешке процене утицаја Регионалног просторног плана Златиборског и Моравичког управног округа на животну средину („Службени гласник РС“ бр 48/10).

Стратешка процена утицаја на животну средину развојних планова и програма ради се на основу Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", број 135/04 и 88/10 - у даљем тексту Закон), а основ за доношење тог закона постављен је у Закону о заштити животне средине ("Службени гласник РС", број 135/04 и 36/09). Доношењем и применом Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину извршено је благовремено и ефикасно усклађивање националне легислативе са европском Директивом 2001/42/ЕС о "процени утицаја одређених планова и програма на животну средину" (The Strategic Environmental Assessment Directive - European Directive 2001/42/EC on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment). Законом је утврђена и обавеза израде стратешке процене утицаја планских докумената на животну средину према одређеним критеријумима, релевантним у области заштите животне средине, природних вредности и непокретних културних добара и заштите квалитета живота становника.

Овај елаборат представља резултат вредновања могућих утицаја планских решења и пропозиција на животну средину са циљем да се у планирању просторног развоја подручја Регионалног просторног плана сагледају стратешка питања заштите животне средине и обезбеди њихово решавање на одговарајући начин.

Стратешка процена утицаја планских докумената представља значајан инструмент заштите животне средине, тако што се у почетним фазама доношења одлука о будућем развоју укључују питања заштите. Наведени процес резултира претходним усаглашавањем заштитних и развојних интереса. Стратешком проценом обезбеђује се виши ниво заштите животне средине и интеграције захтева заштите и развојних потреба и интереса, уграђивањем начела и циљева заштите у планске документе у циљу достизања одрживог развоја. Стратешком проценом се омогућава интеграција еколошких захтева, мишљења и начела у планове и програме у циљу подстицања и унапређења одрживог развоја.

Стратешком проценом нарочито је омогућено:

- остваривање бољег, прихватљивог баланса између просторно-еколошких, социо-економских и политичких фактора,*
- разматрање значајних утицаја варијантних решења Плана на животну средину и оцена(евалуирање) планских решења у односу на циљеве заштите;*
- дефинисање посебних мера заштите животне средине, као и праћење остваривања (мониторинг) ових мера,*
- активно укључивање заинтересованих актера (интересних група) у процес доношења одлука (активна партиципација) о будућем развоју, имајући у виду оптимално решење са становишта животне средине, а у складу са принципима Архуске конвенције;*
- даљу разраду инструмената заштите животне средине, дефинишући смернице, односно даље активности на нижим хијерархијским нивоима.*

Стратешка процена утицаја Плана на животну средину је процес којим се интегришу циљеве и принципи одрживог развоја у просторним плановима, у циљу потпуног спречавања или ограничења негативних утицаја на животну средину, здравље и квалитет живота људи, биодиверзитет, геодиверзитет и природна и непокретна културна добра. Њом се вреднују приоритетна решења дата просторним планом и дефиније мере неутрализације њиховог могућег негативног утицаја на животну средину.

Стратешком проценом утицаја утврђују се ефекти ширег значаја (кумулативни и социјални), утврђују се оквири за анализу утицаја конкретних пројеката, укључујући и претходну идентификацију проблема и утицаја који заслужују виши степен детаљности у истраживању; утврђује хијерархијски оквир за даље спровођење поступка и активности заштите животне средине на планском подручју; и омогућава се варијантна разрада планских решења.

У изради Стратешке процене примењени су принципи одрживог развоја, социјалне прихватљивости, економске оправданости и еколошке одрживости. Са друге стране, одредбама члана 4. Закона утврђена су начела стратешке процене, и то начела: одрживог развоја, интегралности, предострожности, хијерархије и координације, учешћа јавности. Овим начелима обезбеђује се свеобухватни инструментаријум и оквир за усклађивање техно-економских, друштвених и природних система у целокупном развоју, укључујући и локационе факторе просторног развоја. Укључивањем услова заштите животне средине у РПП ЗМО кроз инструмент стратешке процене, даје се обавезујући - интегрални оквир заштите, реализацијом кроз одговарајуће међусекторске планове, програме и пројекте. С тим у вези, свако од планских решења је дефинисано у потпуности у складу са захтевима заштите животне средине и очувања њеног квалитета, као и квалитета живота становника. С друге стране, реализација тих планских решења ће спречити или смањити постојеће негативне утицаје на животну средину. Простор Златиборског и Моравичког управног округа представља територију са великим диспаритетима у погледу квалитета природе и животне средине, тако да је са једне стране ово регион са изузетним предеоним карактеристикама од националног значаја и подручје изузетно квалитетне животне средине, док је са друге стране дефинисан и као подручје загађене и деградирание животне средине са више тачака које представљају потенцијално значајна загађења на еколошкој мапи Србије. Самим тим, стратешком проценом као инструментом енвајронменталног планирања неопходно је мапирати кључне проблеме и дати могућности за њихово ублажавање или потпуно отклањањ, кроз реализацију низа мера заштите.

У поступку стратешке процене остварена је координација између заинтересованих органа и организација, као и неопходне консултације са актерима просторног развоја. У поступку разматрања и усвајања, посебно ће се обезбедити учешће јавности у поступку јавног увида о Нацрту РПП ЗМО и ове Стратешке процене. У складу са законским одредбама и европском праксом, Извештај о стратешкој процени утицаја обрађује:

- полазне основе стратешке процене;
- опште и посебне циљеве стратешке процене и избор индикатора,
- процену могућих утицаја са описом мера предвиђених за смањење негативних утицаја на животну средину,
- смернице за израду стратешких процена на нижим хијерархијским нивоима и процене утицаја пројеката на животну средину,
- програм праћења стања животне средине у току спровођења плана,
- приказ коришћене методологије и теškoће у изради стратешке процене,
- приказ начина одлучивања, опис разлога одлучујућих за избор датог плана са аспекта разматраних варијантних решења и приказ начина на који су питања животне средине укључена у план,
- закључци до којих се дошло током израде извештаја о стратешкој процени представљени на начин разумљив јавности (формулисани као нетехнички резиме) и други подаци од значаја за стратешку процену.

Овај елаборат представља резултат провере, разјашњења и унапређења примене принципа одрживог развоја и заштите животне средине у изради РПП ЗМО, уз уважавање услова и стручних препорука органа и институција и мишљења грађана који се односе на потребу елиминисања или ограничавања негативних ефеката на животну средину и квалитет живота становника предметног подручја у складу са законом, ценећи при томе као кључне водиле следеће циљеве: активирање и мобилизирање територијалног капитала, одрживо коришћење природних и створених ресурса, дугорочну обнову и развој људских ресурса, саобраћајну приступачност и инфраструктурну опремљеност, развој привреде и институција, заштиту природног и културног наслеђа као фактора развоја и заштиту животне средине.

Закључак Извештаја је да су ти циљеви (уз услов спровођења мера за отклањање негативних ефеката појединих решења) оствариви и да изабрана и утврђена планска решења неће угрозити вредности природе и животне средине, уз јасну препоруку о доследној примени планских решења датих кроз РПП ЗМО и смерница које се односе на очување животне средине, уређење простора и коришћење природних ресурса. Од посебног је значаја и доследна примена мера заштите појединих параметара животне средине дате овим Извештајем

I Полазне основе стратешке процене утицаја

Према члану 13. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину полазне основе стратешке процене утицаја обухватају:

- 1) кратак преглед предмета, садржаја и циљева Плана и односа према другим планским документима;
- 2) преглед постојећег стања и квалитета животне средине подручја на које се Извештај односи;
- 3) карактеристике животне средине у областима за које постоји могућност да буду изложене значајном утицају;
- 4) разматрана питања и проблеме заштите животне средине у Плану и образложење разлога за изостављање одређених питања и проблема из поступка процене;
- 5) приказ и оцену припремљених варијантних решења у односу на заштиту животне средине у Плану, укључујући варијантно решење нереализовања плана и најповољније решење са становишта животне средине;
- 6) резултате претходних консултација са заинтересованим органима и организацијама битне за стратешку процену.

1.1 Преглед предмета, садржаја и циљева Плана и односа према другим планским документима

1.1.1 Предмет Просторног плана

Подручје Просторног плана заузима југозападни део Републике Србије, на тремеђи Републике Србије, Републике Црне Горе и Босне и Херцеговине (у даљем тексту БиХ), и обухвата територије Златиборског и Моравичког управног округа. Обухваћено је 644 насеља са 512.280 становника¹ (односно 538.168 по попису из 2002.). У физичко-географском погледу обухвата део слива Увца, Лима, Западне Мораве и њихових притока, део средњег Подриња и брдско-планинску зону Таре, Златибора са Муртеницом и Мучњем, Златара, Пештерске висоравни са Јадовником, Озреном и Гиљевом, Камене горе, Рудника, дела Голије са Јавором и делове Сувобора, Маљена и Повлена (са око 6.400 km² или око 70% изнад 600 m н.в.). Подручје Просторног плана је смештено између Мачванског и Колубарског округа (Ваљевско-подрињских планина) на северу, Шумадијског и Рашког округа на истоку (у Републици Србији), Републике Српске и реке Дрине на западу (БиХ) и Републике Црне Горе на југу. Издвајају се следеће геоморфолошке целине: планински и брдски терени, који уоквирују подручје региона са северне, западне, јужне и југоисточне стране; и маркантне речне долине Дрине, Увца, Лима и Западне Мораве у којима се композитно смењују клисуре и котлине. Подручје одликује знатна висинска амплитуда, јер се простире у висинским зонама од око 190 m н.в. (на Дрини, код Стрмова у општини Бајина Башта) до 1.833 m н.в. (врх Јанков камен на Голији у општини Ивањица).

Просторни план обухвата целе територије града Ужица и општина Ариље, Бајина Башта, Косјерић, Нова Варош, Пожега, Прибој, Пријеполје, Сјеница и Чајетина на подручју Златиборског округа (6.148 km²), града Чачка и општина Горњи Милановац, Ивањица и Лучани на подручју Моравичког округа (3.036 km²), укупне површине од 9.184 km².

Предмет Просторног плана је дефинисање дугорочних стратешких праваца регионалног развоја Златиборског и Моравичког управног округа, у правцу интеграција са окружењем (са подручјем статистичко-планског региона Шумадија и Западна Србија, као и са суседним пограничним општинама и регионима у БиХ (Републици Српској) и Републици Црној Гори, којим ће се подстаћи социо – економски развој, зауставити негативне демографске тенденције и економско заостајање. Такође, под предметом Просторног плана у смислу процене утицаја, може се сматрати и постизање статуса одрживе животне средине на подручју плана; заштита и одрживо коришћење природних ресурса; просторно-функционална интегрисаност и трансгранично повезивање са окружењем; повећање конкурентности и ефикасности; полицентрични територијални развој (посебно мањих урбаних центара и јачање везе села и градских насеља); заштита, уређење и одрживо коришћење природног и културног наслеђа; унапређење саобраћајне приступачности; доступности информацијама и знању; развој културног и регионалног идентитета; субсидијарност и јавно-приватно партнерство; већа транспарентност у доношењу одлука; перманентна едукација грађана и администрације и учешће јавности у одлучивању; заштита јавног интереса, јавних добара и добара у општој употреби.

¹ Процена Републичког завода за статистику из 2009. године.

1.1.2 Садржај Просторног плана

У изради Нацрта плана и овог Извештаја о стратешкој процени примењен је приступ интегралног и континуалног планирања са нагласком на тражењу мере одрживости кроз интеграцију циљева и потреба друштвено-економског развоја и заштите природних вредности, квалитета животне средине, квалитета живота становника и културно-историјских обележја. Као кључни развојни ослоњци разматрани су активирање и мобилизирање територијалног капитала, одрживо коришћење природних и створених ресурса, дугорочна обнова и развој људских ресурса, саобраћајна приступачност и инфраструктурна опремљеност, развој привреде и институција, заштита природног и културног наслеђа као фактора развоја и заштита животне средине

1.1.3 Циљеви заштите, развоја и уређења у Просторном плану

Општи циљеви

У складу са Просторним планом Републике Србије **општи циљ** организације и уређења простора јесте коришћење простора према потенцијалима природних и створених вредности и дугорочним потребама економског и социјалног развоја.

Општи циљеви развоја и уређења простора подручја Златиборског и Моравичког управног округа јесу:

- одговорно управљање развојем, уређењем и заштитом простора у складу са реалним потенцијалима и ограничењима природних и створених вредности и дугорочним потребама економског и социјалног развоја и заштите животне средине;
- уравнотежен развој на интрарегионалном и интеррегионалном нивоу, подстицање развоја (инфраструктуре, пољопривреде, туризма, енергетике, рударства и др.), повећање доступности подручја и иницирање трансграничних програма за пригранична подручја; бржи привредни раст од просечног за Србију са ослоном на урбане центре државног значаја (Ужице и Чачак) и мање урбане центре у њиховом пољу утицаја (Чајетина, Пожега, Лучани, Ариље), на периферном и трансграничном делу подручја (Косјерић, Бајина Башта, Пријепоље, Горњи Милановац, Прибој, Нова Варош и Ивањица);
- унапређење квалитета живота и стварање услова за демографску обнову, задржавање и подстицање насељавања и повратка становништва, посебно у економски заостале руралне пределе и центре, инвестирањем у изградњу, обнављање и одржавање инфраструктуре, јавних служби и услуга, очувањем и унапређењем природног и културног наслеђа, развојем економски исплативих и статусно привлачних активности;
- максимизовање компаративних предности и минимизовање дејства ограничавајућих развојних и управљачких фактора, са циљем да се ојача укупни територијални капитал и конкурентска способност у економском, социјалном, културном и другом смислу, те да се прошире могућности за сарадњу са партнерима у регионалном, републичком, трансграничном и европском окружењу.

Посебни циљеви, развоја, коришћења и уређења подручја

За операционализацију општих циљева одрживог развоја и заштите, коришћења и уређења подручја у Просторном плану је утврђен низ секторских циљева, према појединим областима, од којих су за поступак вршења стратешке процене релевантни:

а) Заштита природе и природних вредности

- доношење аката о проглашењу заштићених подручја за која су урађене студије заштите (Заовине, Златибор, Милешевка, Камена Гора, Озрен-Јадовник и Пештерско поље); доношење нових аката о проглашењу, односно уредби Владе за резервате „Гутавица“ и „Паљевине“ као и проглашење заштите подручја Малог Рзава на локалном нивоу; израда студија заштите и проширења појединих подручја (Ваљевске планине, Овчарско-кабларска клисура);
- истраживање и валоризација подручја предложених за заштиту (Рудник, Мучањ, Гиљева, Пештерска висораван, Ђетиња-Стапари и Рожанство-Равни);
- идентификација станишта од значаја за заштиту европске дивље флоре и фауне по програму НАТУРА 2000;
- очување/одржавање разноврсности дивље флоре и фауне и њено повећање реинтродукцијом несталих аутохтоних врста животиња и биљака;
- очување станишта, јачање (повећање бројности) и просторно ширење популација ретких, угрожених и критично угрожених биљних и животињских врста;
- одржање екосистемске разноврсности и заштита природних и агроекосистема од инвазивних врста биљака и животиња, као и од других врста, сорти и раса које уносе непожељне промене у природни и агробiodиверзитет;
- конзервација делова подручја за научне, образовне и културне потребе, ради заштите интегритета и спонтаног функционисања њиховог укупног природног комплекса;
- очување, презентација и одрживо коришћење места, природних објеката и појава који својим обележјима представљају истакнуте, ретке и привлачне вредности гео-наслеђа и очување старих, по димензијама и врсти репрезентативних и у другом погледу значајних стабала дрвећа и њихових групација;
- очување и унапређење обележја предела, а посебно чување и уређење репрезентативних пејсажних елемената карактеристичних типова предела: на подручјима Таре, Златибора, Камене Горе, Увца, Пештера, Голије, Великог Рзава,

Овчарско-кабларске клисуре и Маљена; санација и рекултивација површина деградираних људским активностима (индустрија, експлоатација, изградња) или природним процесима и елементарним непогодама;

- очување, презентација и одрживо коришћење локалитета, природних објеката и појава који својим геолошким, геоморфолошким, хидрографским или другим обележјима представљају истакнуте, ретке и привлачне вредности геонаслеђа: Сопотнице, Ушачке, Стопића и Потпећке пећине и пећине Буковик; и
- одрживо коришћење предеоних, биолошких и других вредности и ресурса подручја, као и објеката и феномена геонаслеђа имајући у виду добробит локалне заједнице, као уживање и одмор посетилаца у природи; и др.

б) Заштита животне средине:

Основни циљ заштите и унапређење квалитета животне средине на подручју Плана је обезбеђивање одрживог развоја, коришћења и уређења простора уз директну примену начела превенције и предострожности и начела заштите животне средине у будућем развоју. Наведени циљ спроводиће се кроз низ посебних циљева и то:

- спречавање и заустављање даље деградације простора, санација и ревитализација простора, као превентива заштите од свих планираних активности које могу угрозити постојећи квалитет животне средине;
- унапређење квалитета ваздуха, воде и земљишта кроз обезбеђивање дозвољених нивоа емисија загађујућих материја, посебно тешких метала (из индустрије, саобраћаја, даљинског и индивидуалног грејања и са општинских неуређених депонија и др.);
- унапређење квалитета шума и шумског и пољопривредног земљишта, биљног и животињског света, посебно у подручјима која уживају претходну заштиту; рекултивација и ревитализација земљишта свих постојећих и ранијих несанитарних одлагалишта на локалном нивоу и преусмеравање свих токова отпада на планиране регионалне депоније Дубока (Ужице), Бањица (Нова Варош) и регионалну депонију у Крагујевцу;
- контролисана експлоатација металних и енергетских сировина (лежиште „Рудник“ и флотационо постројење у непосредној близини, „Штавал“, као и неметалних сировина („Јелен До“, „Сурдук“, „Рупељско“, „Сушица“, „Бистрица“) уз реализацију мера заштите параметара животне средине; ревитализација и рекултивација јаловишта и деградираних земљишта и подизање имисионих шума;
- заштита и унапређење квалитета водотокова до прописаних класа квалитета (нарочито реке Ћетиње у делу тока код Горобиља, токова на територији Ужица и Севојна због концентрисаних загађења, као и Скрапежа, Западне Мораве и Лима у маловодним периодима);
- заштита земљишта од ерозионих процеса, бујица, заслањивања и др.;
- спречавање инцидентних неконтролисаних испуштања загађујућих материја у ваздух, воде и земљиште и дефинисање дугорочних планова заштите од удеса, за сва постројења која се налазе на листи SEVESO II;
- смањење емисија буке из саобраћаја и индустријских постројења;
- реализација локалних еколошких акционих планова и утврђивање обавезе израде нултог стања животне средине на територији свих градова/општина и израде програма праћења стања животне средине; и
- иницирање програма за мониторинг квалитета здравља становника с посебним акцентом на превенцију болести које настају као резултат лошег квалитета животне средине.

в) Заштита непокретних културних добара:

- успостављање интегративне заштите и система управљања културним наслеђем;
- формирање јединствене информационе основе о културном наслеђу на подручју Плана ради евидентирања и целовите валоризације непокретних културних добара;
- стављање под заштиту евидентираних културних добара (добра у режиму претходне заштите);
- реализација ургентних активности на конзервацији, рестаурацији и ревитализацији највреднијих и најугроженијих НКД;
- очување, унапређење и заштита предела и амбијената око НКД, у оквиру комплексног уређења и презентације ових целина;
- израда неопходне урбанистичке документације за НКД и њихову заштићену околину;
- утврђивање граница заштићене околине и зоне заштите око категорисаних културних добара, како би се поред одређених забрана, омогућиле и могућности за развој комплементарних активности (туризам, пољопривреда) и уређења простора у функцији презентације споменичког наслеђа;
- истраживање, заштита, ревитализација и презентација археолошких локалитета;
- интегрисање заштите, презентације и културолошког коришћења НКД и развоја туристичке понуде подручја, као генератора економског развоја; и
- ревитализација и адекватна презентација и популаризација културних вредности подручја Плана.

д) Остали секторски циљеви од значаја за стратешку процену

Економски развој

- просечна стопа раста БДП око 5% до 2025. и раст инвестиција на 25% БДП;
- јачање индустријског раста;
- раст конкурентности привреде обезбеђењем општих повољних услова пословања, инфраструктурних услова и просторно-урбанистичких услова;
- побољшање регионалне приступачности изградњом крупне инфраструктуре и терминала, као и комуналним опремањем недостајућим инсталацијама на постојећим и новим привредно-индустријским локалитетима;
- активирање привредних делатности заснованих на знању, подршка иновацијама и усвајању нових технолошких решења и развој производа;
- успостављање одрживе структуре привреде, подршком ефикасном реструктурирању индустријског комплекса, агро-компекса и туризма; економско-еколошко реструктурирање дела постојећих капацитета и повећање учешћа high-tech грана; подстицање развоја индустријских зона, бизнис инкубатора, кластерско удруживање и повезивање предузећа и интензивни раст пословних инкубатора;
- модернизација политике запошљавања подршком развоју предузетништва и стварању амбијента који подстиче развој МСП;

- обезбеђење повољних локација различитог степена опремљености и других пословно-инвестиционих услова; ревитализација дела постојећих браунфилд локација у градовима на подручју Плана;
- ублажавање неравномерности које су продубљене у процесу транзиције и одржив територијални развој кроз ефикасну регионалну просторну организацију и рационалне урбане и насељске структуре и локационе форме привредних садржаја, све ради смањења материјалних инпута и обима транспорта;
- усклађеност са потенцијалима и ограничењима простора; спречавање нерационалног коришћења и деградације пољопривредног земљишта;
- подстицај ефикасном коришћењу ИКТ у привређивању;
- подстицај регионалне и међународне сарадње, пре свега у области нових пројеката; унапређење сарадње приватног и јавног сектора; јачање регионалних и локалних институција ради подршке локалном развоју, уз успостављање партнерства актера.

Туризам

- увођење и поштовање принципа одрживог развоја у туризму, првенствено у погледу рационалног коришћења природних ресурса и очувања, заштите и унапређења природе, животне средине и наслеђа;
- комплексна валоризација природних и створених туристичких потенцијала, регионално диференцираних по вредности и садржају, у складу са трендовима светске и домаће тражње, стандардима међународног тржишта и социо-економским интересима Републике и локалних средина;
- организовање садржајно заокружене и регионално интегрисане понуде дестинација и комплекса, која садрже препознатљиве мотиве и омогућавају афирмисање нових производа домаће и иностране туристичке тражње, уз интегрисање развоја туризма са комплементарним активностима;
- подстицање развоја туристичких подручја са најповољнијим условима за максимално продужење туристичке сезоне, повећање степена искоришћености капацитета туристичке понуде и социо-економских ефеката туризма; интензивирање развоја туризма, комплетирање туристичке понуде и повећање квалитета туристичких услуга у дестинацијама које су већ у одређеној мери туристички афирмисане; активирање нових простора са туристичким ресурсима, као главним потенцијалима недовољно развијених подручја, зависно од трендова тражње и могућности улагања Републике у некомерцијалне садржаје туристичке понуде (крупна и туристичка инфраструктура и некомерцијални јавни садржаји);
- подизање квалитета смештајних капацитета (посебно постојеће хотелске индустрије) на ниво међународно конкурентне туристичке понуде кроз подизање стандарда услуге и проширење асортимана услуга у спрези са произвођачима атракција, као и осавремењавање система промоције и продаје путем интернет промоције, уз пословно повезивање са Low-Cost компанијама, уз пренамену војних аеродрома на подручју Плана за цивилну ваздушну пловидбу, ради оптималне искоришћености постојећих капацитета.
- унапређење услова за туризам и рекреацију отварањем и комплетирањем излетишта, изградњом скијалишта и ски-стадиона изнад потпланинских насеља, купалишта на језерима и рекама, туристичким и комуналним опремањем села, уређењем ловишта, културно-историјских целина, споменика и др.; и вишим квалитетом њихове доступности развојем различитих модалитета саобраћаја до и унутар дестинација;
- побољшање ефикасности управљања развојем туристичких дестинација, посебно спровођењем власничке и пословне трансформације, координацијом активности на нивоу туристичког места и туристичке дестинације, усклађивањем интереса заштите природе и развоја туризма; и др.
- усклађивање гранских законских регулатива релевантних за развој туризма међусобно и са регулативама ЕУ уз установљење механизма директног учешћа грађана у развоју туристичких дестинација (од месних акционих група преко уговорних организација за координацију развоја туристичке понуде, до дестинацијских менаџмент организација и регионалних кластера ради тржишне ефикасности и профитабилности/конкурентности туристичке понуде); и
- организовање локалног градског и сеоског становништва кроз активности њихових удружења, кооператива, предузетника и корпорација и повезивање у ланац произвођача атрактивне туристичке понуде у простору засноване на природним, културно-историјским, етнолошким и гастрономским специфичностима подручја, са циљем подизања стандарда живљења локалног становништва.

Саобраћај

- обезбеђивање просторних услова за изградњу, реконструкцију, опремање и функционисање државних путева у циљу повећања безбедности и ефикасности саобраћаја и повезивања са саобраћајним коридорима у окружењу;
- обнова инфраструктуре и етапна реализација планираних путева, у циљу умрежавања насеља на планском подручју, на релацији село – центар заједнице насеља – општински центар – регионални центар;
- усмеравање утицаја саобраћајне инфраструктуре на процесе урбанизације, развој урбаних центара и ублажавање демографског пражњења подручја западне Србије;
- решавање проблема проласка транзитног саобраћаја кроз градске/општинске центре и смањење штетног утицаја саобраћаја на животну средину;
- рехабилитација и реконструкција саобраћајне мреже и објеката уз усаглашавање и координацију свих видова саобраћаја који се сусичу на подручју Просторног плана;
- модернизација јавног саобраћаја у циљу повећања квалитета превоза локалног становништва и побољшања услуге у туризму;
- реконструкција и модернизација железничког система у циљу повећања обима саобраћаја и растеређивања путева од теретног саобраћаја, са приоритетом обезбеђивања сигурног одвијања саобраћаја на путно-пружним прелазима;
- увођење аеродрома „Поникве“ и „Сјеница“ у систем јавног ваздушног саобраћаја Србије;
- стандардизација и модернизација техничких елемената, сигнализације и режима саобраћаја, ефикасно и рационално коришћење превозних капацитета, подизање нивоа услуге и повећање безбедности уз формирање логистичких центара;
- модернизација туристичке сигнализације уз обезбеђивање услова за развој бициклистичког саобраћаја у циљу повећања степена доступности природним лепотама и повезивања са европским коридором; и
- смањење штетних утицаја саобраћаја на живот и рад људи и животну средину.

Воде и водопривредна инфраструктура

- Трајно обезбеђење класа квалитета свих водотока према захтевима из ВОС, што подразумева да се планинске реке и реке - изворишта (Увац, Ђетиња) на разматраном подручју задрже у I и I/II класи, а у IIа класи квалитета Дрина, Лим, Западна Морава. На Западној Морави допустив је прелаз у класу IIб само у екстремно маловодним ситуацијама.
- Антиерозиона заштита сливова, применом биолошких мера заштите (пошумљавање, мелиорација пашњака) са двојаким функцијом: (а) заштита слива и смањење продукције наноса, (б) продуктивно-економско и развојно уређење брдско-планинских подручја, како би се створила економска основа за привређивање, одржавање и даље уређење сливова.
- Снабдевање водом свих насеља са обезбеђеношћу већом од 97%, уз обавезност испоруке воде од бар 70% у односу на тражене количине и у периодима неопходних редукција. Планиране бруто норме потрошње су 300 L/корисник на дан, колико се сада планира и у најразвијенијим водоводима. То подразумева обавезу да губитци у мрежи не прелазе 15-18%.
- Повећање поузданости локалних водовода за снабдевање села ван домаћаја регионалног система и заштита локалних изворишта.
- Заштита изворишта воде применом мера уређења и заштите простора, и посебних мера заштите сливова - изворишта регионалног значаја (Увац, Ђетиња, В. Рзав, Моравица).
- Заштита од поплава, према критеријумима из ППРС, са заштитом већих насеља у долинама са степеном који је прописан у ППРС од $Q_{vv1\%}$, тј. од стогодишњих великих вода, а мањих насеља у долини и на притокама од $Q_{vv2\%}$, тј. од педесетогодишњих великих вода.
- Санитација насеља проширењем и реконструкцијом сепарационих канализационих система насеља градова и њима гравитирајућих сеоских насеља, и изградња заједничког ППОВ општег типа, са примарним и секундарним (биолошким) пречишћавањем (у зони изворишта и са продуженом биоаерацијом).
- Санитација осталих сеоских насеља, посебно у зонама изворишта, реализацијом вододрживих септичких јама и стварањем оперативне организације њиховог пражњења и одношења до ППОВ, односно, уклањања и коришћења у пољопривреди на санитарно безбедан начин.
- Стварање услова за развој система за наводњавање и интензивну производњу економски профитабилних повртарских култура у долинама, посебно у долини З. Мораве.

1.1.4 Однос према другим документима - стратегијама, плановима и програмима

а) Однос према домаћим документима (националним и локалним)

Подручје Златиборског и Моравичког управног округа располаже значајним природним потенцијалима и неактивираним територијалним капиталом. Релевантни циљеви који су од значаја за просторни развој овог подручја су:

- одржива животна средина;
- унапређена територијална кохезија (уравнотежен регионални развој);
- развој интрарегионалних и интеррегионалних функционалних веза
- заштићено, уређено и одрживо коришћено природно и културно наслеђе;
- просторно-функционална интегрисаност у окружење; и
- већи степен конкурентности.

Као кључни проблеми истичу се недовољно и неадекватно коришћење расположивих ресурса и других потенцијала за развој, неравномерност територијалног развоја, незадовољавајуће стање инфраструктурних система, недовољна уређеност простора за потребе целогодишње туристичке понуде, проблеми заштите животне средине, недовољно развијени институционални, организациони, кадровски и други аранжмани за управљање регионалним развојем и др. Подручје Златиборског и Моравичког управног округа је дефинисано као територија богатог биолошког и културног диверзитета, са значајним туристичким, привредним и потенцијалом за интеррегионалну и трансграничну сарадњу.

Од планских докумената вишег реда, за РПП ЗМО и ову стратешку процену релевантне су одредбе Просторног плана Републике Србије (у даљем тексту ППРС) - („Службени гласник РС“, број 88/10) .

Просторним планом Републике Србије предвиђена је децентрализација и регионални развој, на нивоу функционално – економских региона и области, као и дефинисање подстицајних посебних програма и пројеката за подручја са посебним развојним проблемима. Примарно је јачање саобраћајних и инфраструктурних веза, као и развој пројеката у области привреде, саобраћаја, енергетике, туризма и др. Предметно подручје представља простор веома богатог биолошког и културног диверзитета, где је његово очување и уређење један од приоритета. Коришћење, уређење и заштита подручја Златиборског и Моравичког округа ће захтевати озбиљну и систематску организацију на регионалном нивоу, покретање већих развојних пројеката уз неопходно умрежавање јединица локалне самоуправе (са руралним окружењем) око већих урбаних центара. Интегрисани и одрживи развој метрополских подручја подразумева неопходну подршку већих урбаних центара, од којих се у југозападном делу Србије издвајају градови Ужице, Чачак и Нови Пазар са припадајућим функционалним урбаним подручјима, који ће добити подршку за убрзанији развој као регионалне фокусне тачке. Ужице, Чачак и Нови Пазар треба да подстакну достизање укупног полицентричног развоја, односно, успостављање равномерне дистрибуције активности и становништва. Трансгранични пројекти са партнерима из Републике Српске (БиХ) и Републике Црне Горе треба да имају значајну улогу у процесу просторног развоја Југозападне Србије. Битан предуслов је боље повезивање, како према суседним функционалним подручјима у Републици Србији, тако и у правцу Јужног Јадрана и Сарајева, као и повезивање у органску целину простора изузетних предеоних и културних ресурса за развој туризма, уз ограничења које представљају, режими заштите изворишта вода, природних вредности и друга подручја посебне намене. Са становишта просторне дистрибуције и организације пољопривреде, подручје Златиборског и Моравичког округа има хетерогене карактеристике у агроеколошком и социоекономском погледу, ниску густину насељености, негативне демографске тенденције (сем у урбаним центрима Ужице и Чачак), недовољно развијену инфраструктуру и више стопе руралног сиромаштва и незапослености. Развојни правац пољопривреде се огледа у производњи хране високе биолошке вредности и/или познатог

географског порекла у системима органске, интегралне и традиционалне пољопривреде, паралелно са активностима на одрживом управљању и заштити природних ресурса и развоју локалних прерађивачких капацитета и других пратећих делатности. План оптималне шумовитости до 2014. године у просеку износи око 55% (Златиборски округ 70,5% и Моравички округ 40,0%) у оквиру кога треба пошумити око 4.500 ha (у Златиборском округу 3.500 ha и у Моравичком округу 1.000 ha). У сектору управљања водама, као последица глобалних климатских промена очекују се следећи процеси: (а) смањивање укупних падавина, посебно у јужном и источном делу; и (б) погоршавање екстремних феномена - дужи периоди малих вода, брже концентрације и већи врхови поводња. Утврђен је: (1) Западноморавски регионални систем са подсистемима Рзав, Западна Морава и Увац (са више изворишта); и (2) речни системи – Западноморавски и Дрина са Лимом. Кључни водопривредни објекти и системи су на: Дрини (каскадни системи на потезима Средње и Доње Дрине); Лиму (каскадни системи проточних ХЕ); и Великом Рзаву (каскада - ХЕ „Сврачково“, ХЕ „Роге“, ХЕ „Велика Орловача“ као кључна акумулација у Србији, запремине преко 700 мил. m³, једна од стратешких резерви воде Србије). Заштита вода се планира реализацијом ППОВ у насељима са највећим утицајима на изворишта или на угрожене водотоке: Сјеница, Нова Варош и Ужице. У експлоатацији и преради минералних сировина предвиђа се ревитализација постојећих лежишта и јаловишта, као и истраживање и отварање нових лежишта металних и неметалних минералних сировина. Планира се изградња термо електране и рудника угља „Штавал“ (уз веома пажљиву и објективну студију са становишта могућих негативних утицаја на водоизвориште и еколошки систем Увца и околине). На подручју постоје локације погодне за мини хидроелектране, као и ветроелектране. Златиборски и Моравички округ обухватају делове туристичког кластера „средишња и западна Србија“, са туристичким дестинацијама Дрина-Тара-Златибор, Златар-Пештер и део Ваљевско-подрињских планина са Дрином (дестинације са знатним учешћем целогодишње понуде), као и другим садржајима понуде у простору на планинама, градовима, општинским центрима и другим насељима, бањама, објектима и природним и културним вредностима, ловиштима, пећинама, деловима коридора путних праваца и др. Предвиђене су активности на развоју саобраћајне инфраструктуре и то: (1) државном путу I реда (изградња аутопута Е-763) део руте 4 (СЕЕТО): Београд – Чачак – Пожега - Ариље - Ивањица - Сјеница (Дуга пољана) - Бољаре (граница са Црном Гором); (2) државном путу I реда (коридору аутопута, Е-761) Појате – Крушевац – Краљево – Чачак - Пожега - Ужице - Котроман (граница са Босном и Херцеговином) (Е-761, М-5); (3) завршетку изградње неизграђеног дела државног пута I реда М-8 Милешева (Пријеполје) - Увац (Сјеница), као и рехабилитацији путног правца Кокин Брод - Прибој (веза са Босном и Херцеговином, Р-228); (4) завршетку изградње оближњих Ужица; (5) рехабилитацији пруге Београд - Врбница (Бар); и (6) стављањем у функцију аеродрома у Ужицу-Поникве и Сјеници. Преовлађују подручја квалитетне животне средине са природно вредним и очуваним екосистемима (којој припадају заштићена природна добра, рурална подручја и др.). Поред ових подручја издвојена су још: подручја загађена и деградиране животне средине (делови Чачка и Ужица) за која је предвиђена санација загађења и ревитализација угрожених екосистема; подручја угрожене животне средине (делови Пожеге, Ивањице, Ариља, Гуче, Сјенице, Пријеполја, туристичког центра Златибор, зоне експлоатације минералних сировина „Јелен До“, коридори државних путева I и II реда и пруга и др.) за која је предвиђено спречавање даље деградације и обезбеђење побољшања постојећег стања. Подручје Просторног плана имаће значајну улогу у различитим облицима интеррегионалне сарадње и повезивања са појединим регионима Републике Црне Горе и БиХ што ће се посебно одразити на унапређење: капацитета за заједничко планирање и решавање развојних проблема; економских, социјалних и културних веза; заштите животне средине, развој туризма, саобраћајне и енергетске инфраструктуре (на правцу Романија-Златибор-Дурмитор и Осат-Тара, односно Пљевља-Пријеполје-Прибој, Ужице-Пријеполје-Подгорица-Бар и Лукавица-Пале-Сокоцац-Рогатица-Вишеград-Србија и др.). Нису конкретније дате смернице за интеграцију дринског подручја са окружењем, али су дефинисани потенцијали природних ресурса за коришћење и развој на основу којих Дрински појас може да остварује ту улогу. Утврђена су стратешка планска решења за: интегрално уређење, коришћење и заштиту слива реке Дрине (као једног од просторно и функционално најсложенијих водопривредних система у Европи); привредни развој; саобраћај; туризам; и умрежавање малих и средњих центара са великим центрима на подручју и у његовом регионалном окружењу и др. Концепција развоја функционалних урбаних подручја је усмерена ка повећању територијалне кохезије и активирању територијалног и хуманог капитала. Према моделу организације функционално урбаних подручја Златиборски и Моравички округ представљају полифункционалне регионе са неколико полова развоја нижег хијерархијског нивоа. Урбани кластер мреже градова и центара представљају Чачак са Лучанима и Горњим Милановцем и Ужице са Чајетином, Пожегом, Бајином Баштом. Чачак и Ужице су сврстани у центре државног значаја и групу градова који имају капацитет да прерасту у „чворишта“ са значајним утицајем на развој окружења, што ће бити подржавано и посебним подстицајним мерама државе. Предвиђа се значајнија улога осталих центара која ће зависити од оријентисаности привреде ка модернијим облицима одрживе индустријске производње, туризма и других компатибилних активности, а посебно од побољшања степена инфраструктурне опремљености, која представља једно од кључних ограничења у развоју.

За стратешку процену утицаја посебно су значајне планске концепције и решења следећих просторних планова: Просторног плана подручја изворишта водоснабдевања регионалног подсистема „Рзав“ („Службени гласник РС“ бр. 131/04), Просторног плана подручја посебне намене специјалног резервата природе „Увац“ („Службени гласник РС“ бр. 83/2010.), Просторног плана подручја посебне намене Парка природе „Голија“ („Службени гласник РС“ бр. 16/09), Просторног плана подручја посебне намене Националног парка „Тара“ („Службени гласник РС“ бр. 100/10) и Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора Београд - Јужни Јадран, деоница Београд-Пожега („Службени гласник РС“ бр. 37/06).

У току израде Стратешке процене утицаја и Просторног плана консултовани су следећи документи:

Стратегија регионалног развоја Републике Србије за период од 2007. до 2012. године („Службени гласник РС“, 55/05 и 71/05); *Национална стратегија одрживог развоја* („Службени гласник РС“, број 44/05); *Стратегија развоја туризма Републике Србије* („Службени гласник РС“ 91/06); *Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2015. године* („Службени гласник РС“, број 44/05) са *Програмом остваривања стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2015. године за период од 2007. до 2012. године*; *Стратегија развоја пољопривреде Србије* („Службени гласник РС“, број 78/05); *Стратегија управљања отпадом РС 2010.-2019. године* („Службени гласник РС“, број 29/10); *Стратегија развоја шумарства Републике Србије* („Службени гласник РС“, број 59/06); *Водопривредна основа Републике Србије* („Службени гласник РС“, број 11/02); *Национална стратегија привредног развоја*

Републике Србије од 2006. до 2012. године, као и друге националне стратегије (Смањења сиромаштва, Приступања ЕУ, Запошљавања, Реформе државне управе, Реформе система социјалне заштите, Развоја образовања, Унапређење положаја жена, Научног и технолошког развоја Републике Србије и др.).

б) Однос националних и међународних докумената

Документи су издвојени на основу тематских области које заступа СПУ и чине основни оквир у поступку формулације циљева СПУ. У Табели 1 приказан је тематски удео националних и међународних референтних докумената у СПУ.

Табела 1. Национални и међународни референтни документи

Планови, програми и остали документи	Удео у СПУ
Документи обавезни или препоручљиви у процесу планирања према Закону о планирању и изградњи, Закону о заштити животне средине, Закона о СПУ и другим законима	
Просторни план Републике Србије (2010)	биодиверзитет, флора, фауна, одрживи развој, становништво, људско здравље, земљиште, вода, ваздух, природно и културно наслеђе, предео, социјализација, економски развој, заштита животне средине
Национална стратегија одрживог развоја, 2008.	биодиверзитет, флора, фауна, одрживи развој, становништво, људско здравље, земљиште, вода, ваздух, природно и културно наслеђе, предео, социјализација, економски развој
Национални програм заштите животне средине (2008.)	биодиверзитет, флора, фауна, одрживи развој, становништво, људско здравље, земљиште, вода, ваздух
Стратегија управљања отпадом 2010-2019.	одрживи развој, становништво, људско здравље, земљиште, вода, ваздух, развој инфраструктуре
Студија одрживог развоја сектора водопривреде у Републици Србији (2003)	одрживи развој, површинске и подземне воде, становништво, економски развој, регионални развој
Стратегија развоја пољопривреде (усвојила Влада, 2005.)	биодиверзитет, флора, фауна, одрживи развој, становништво, људско здравље, земљиште, вода, ваздух, предео, економски развој
Стратегија развоја шумарства (усвојила Влада, 2006.)	биодиверзитет, флора, фауна, одрживи развој, земљиште, вода, ваздух, предео
Стратегија регионалног развоја РС 2007-2012	економски развој, регионални развој, одрживи развој
Стратегија локалног одрживог развоја 2005.	одрживи развој, управљање ресурсима, биодиверзитет, флора, фауна, одрживи развој, становништво, људско здравље, земљиште, вода, ваздух, природно и културно наслеђе, предео, социјализација, економски развој
Стратегија развоја енергетике и Програм остваривања стратегије, 2005.	енергетика, одрживи развој, обновљиви извори енергије, управљање ресурсима
Стратегија развоја туризма (усвојила Влада, 2006.)	економски развој, културно наслеђе, одрживи развој
Национални план заштите животне средине (National environmental action plan)	биодиверзитет, флора, фауна, одрживи развој, становништво, људско здравље, земљиште, вода, ваздух, природно и културно наслеђе, предео, социјализација, економски развој
Стратегија очувања биодиверзитета, Стратегија увођења чистије производње, Стратегија развоја рибарства, Национална стратегија одрживог коришћења природних ресурса и добара	биодиверзитет, флора, фауна, одрживи развој, становништво, људско здравље, земљиште, вода, ваздух, природно наслеђе, предео, економски развој
Водопривредна основа Републике Србије (2002.)	биодиверзитет, флора, фауна, вода, предео, одрживи развој
Међународни планови, програми, конвенције и остали документи	
Агенда 21	одрживи развој
Рио Декларација о животној средини и развоју (1992.)	одрживи развој
Програм за даље спровођење Агенде 21	одрживи развој
Европска стратегија за одрживи развој	одрживи развој
Конвенција о биолошкој разноврсности (1992.), COP	биодиверзитет, флора, фауна
Самит у Јоханесбургу о одрживом развоју (2002.)	биодиверзитет, флора, фауна
Конвенција о заштити и коришћењу прекограничних водоотокова и међународних језера (није ратификована)	површинске и подземне воде, управљање ресурсима, одрживи развој, мониторинг, истраживање и развој
Конвенција о међународном промету угроженим врстама дивље флоре и фауне (Вашингтон, 1973.), CITES	биодиверзитет, флора, фауна
Конвенција о очувању миграторних врста дивљих животиња (Бон, 1979.), ратификована 2007.	биодиверзитет, флора, фауна
Директива о стаништима 1992/43/EC (<i>Special Areas of Conservation – SACs u Special Protection Areas – SPAs</i>), основ за програм Natura 2000 који реализују земље чланице или у поступку придруживања ЕУ	биодиверзитет, флора, фауна
Европска конвенција о пределу, очекује се ратификација Републике Србије	предеона разноврсност

Архуска конвенција о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и правосуђа у областима које се тичу животне средине (није још увек ратификована од стране Републике Србије)	становништво, људско здравље, доступност информација и учешће јавности
Директива о водама (Water Framework Directive) 2000/60/EC	вода и земљиште
Директива о поплавама (European flood directive) 2007/60/EC	вода и земљиште
Директива о квалитету ваздуха 1996/62/EC, Директива Савета 1999/30/EC	вода и земљиште
Конвенција о прекограничном загађивању ваздуха на великим удаљеностима (Женева, 1979.)	ваздух
Конвенција о грађанској одговорности за штете настале услед активности које су опасне по животну средину (Лугано, 1993.)	становништво, људско здравље
Стокхолмска конвенција о дуготрајним органским загађивачима (Стокхолм, 2001.)	вода и земљиште
SEVESO II директива 96/82/EC о контроли хазарда постројења услед повећане количине опасних материја (1996) уз Директиву 2003/105/EC о акцидентима и опасним супстанцама	флора, фауна, становништво, људско здравље, земљиште, вода, ваздух
Кјото протокол (1997.)	климатски фактори
Конвенција УН о климатским променама (1992.)	климатски фактори
Европски програм о климатским променама	климатски фактори
Бечка конвенција о заштити озонског омотача (Беч, 1985.)	климатски фактори
Конвенција о заштити светске културне и природне баштине (Париз, 1972.)	културно-историјско и природно наслеђе
Европска конвенција о заштити археолошке баштине (1969.)	културно-историјско наслеђе
Европска конвенција о заштити археолошког блага (1985.)	културно-историјско наслеђе

1.2 Стање и фактори природе и животне средине на планском подручју и елементи животне средине за које постоји могућност да буду угрожени

1.2.1 Природа и биолошка разноврсност

1) Геолошке карактеристике и рудно богатство

Простор се, у геотектонском погледу, налази унутар три тектоностратиграфске јединице (терана). Крајњи североисточни делови подручја Плана припадају композитном терану Вардарске зоне, централни Дринско ивањичком појасу, а западни Динаридско-офиолитском појасу. Дуж контаката дошло је до обдуковања океанске коре на континенталну маргину и појаве офиолита, а по зонама дубинских разлома до магматизма. Свим овим процесима стварани су услови за образовање разноврсних појава и лежишта металичних и неметаличних минералних сировина. Зоне терцијарног магматизма и дубинских разлома су истовремено и зоне аномалних вредности геотермичког градијента, па су тако предиспониране за појаву термалних и термоминералних вода. Известан број појава орудњења налази се у подручјима која су под неким нивоом заштите, а неке појаве нису у довољној мери истражене. Једино лежиште које је у експлоатацији је „Рудник“ северно од Горњег Милановца и једно је од најзначајнијих лежишта олова и цинка у Србији. Од осталих металичних лежишта, најближе отварању је Чадиње, код Пријепоља. Извесно је да могућност појаве концентрација хромита и др. корисних елемената на локалитетима Јелица, Трнава, Златибор, Брезна, Семењево, Маљен и сл. На подручју Мокре Горе налази се пространа зона са орудњењима гвожђа и никла. Појаве орудњења антимона забележене су код Лисе. Лежишта неметала су присутна на следећим локалитетима: Златибору и Чачанском басену (Брезак и др.) и код Косјерића (Ражана – Мрамор) - жични магнезити; Пожешком, Прањанском или Чачанском неогеном басенима - појаве или лежишта минерала бора и литијума, сепиолита или зеолита и зеолитисаних туfoва; потез од Пријепоља ка Пљевљима - графитични шкриљци; села Горњи Бањани и Срезојевци на територији општине Горњи Милановац – талк; и др. Од енергетских сировина значај имају лигнити у лежишту Штаваљ код Сјенице.

2) Геоморфолошке карактеристике

Идентификовано је око 50 објеката геонаслеђа за која ће се утврдити адекватан облик заштите. Од спелеолошких објеката најзначајнији су пећине у зони Ушачког језера (Ушачка и Ледена) које имају и одређен степен заштите, Потпећка и Стопића пећина која се користи у туристичке сврхе, као и Тубића и Баждарска пећина, које нису валоризоване на оптималан начин и не користе се.

3) Хидрогеолошке и хидрографске карактеристике

Подручје Просторног плана једно је од водних и еколошки очуванијих подручја Србије и у свим стратешким документима водопривреде Србије третира се као подручје у коме има највише изворишта регионалних система. Специфична отицања су неравномерна и крећу се у границама од 12-20 L/s-km² у високим зонама Старовлашких планина (посебно Јадовника, Озрена, Златара, Голије, Чемерна, Радочела), што је 2-4 пута већа од просека за Србију (5,7 L/s-km²), али се спуштају и на само око 4-6 L/s-km², мање од републичког просека – на платоу Пештера, пре свега због деловања карста. На подручју Плана се очитује „ресурсни парадокс“: ово у просеку најводније подручје Србије има проблеме са снабдевањем водом насеља, једним делом због просторне и временске неравномерности вода и непостојања локалних изворишта довољног капацитета (посебно изражено у карстном подручју Пештера), а делом због недовољно развијене водопривредне инфраструктуре. Регистрован је велики број локација са термалним и минералним водама које се могу користити у балнеолошке сврхе (Прибојска бања, Овчар бања и Горња Трепча код Чачка) и флаширање (Златибор).

4) Климатске карактеристике

У климатском погледу, Златиборски и Моравички управни округ припада умерено-континенталном типу климата. Географски положај условљава блажу умерено континенталну климу до 700 метара надморске висине, а изнад ових висина субпланинску и планинску. Најтоплији месец је август са просечним температурама од 14-22,7°C, а најхладнији је јануар са температурама од -7°C, до 0,04°C. Највише падавина има током јула и јуна, а најмање у марту и новембру. Годишњи ток релативне влажности указује на умерену влажност на подручју Плана. Просечна осунчаности износи око 2000 сати годишње и то највише у јулу и августу а најмање у децембру и јануару. Од ветрова највећу учесталост имају северни са просечном брзином од 1,3 m/s и северозападни са просечном брзином од 4,1 m/s.

5) Биљни и животињски свет, биодиверзитет

Флора и вегетација подручја представљена је са око 1.550 таксона виших биљака и преко 90 биљних заједница. Мешовите и чисте састојине смрче, јеле и букве на Тари, Голији и Златару представљају најочуваније шумске комплексе у Србији, најбоље шуме црног и белог бора у Србији налазе се на Златибору, Шаргану, Каменој гори и Маљену са Дивчибарама, а златиборске сувати чине најпространију и флористички најбогатију зону пашњачке вегетације. Животињски свет представљен је са око 240 регистрованих врста птица, 65 врста сисара, међу којима су најбројнији ред слепих мишева и глодара, а десетак врста представља ловну дивљач. Поред тога, животињски свет обухвата и 24 врсте херпетофауне, 28 врста риба и око 120 врста дневних лептира, као и веома занимљива ендегјска троглобионтска фауне која најчешће живи у спелеолошким објектима.

6) Угроженост земљишта

Стање квалитета земљишта није задовољавајуће за шта постоји више узрока. Рударске активности су узрок деградације терена (експлоатација неметаличних сировина на локацијама „Јелен До“, „Сурдук“-код Ужица, „Рупељево“-на путу Пожега-Ужице, „Сушица“-код Чачка, „Бистрица“-код Нове Вароши, експлоатација металичних сировина у Руднику и лигнита „Штавал“, заузимања земљишта одлагалиштима раскривки и флотацијским јаловиштима („Рудник“), као и са флотацијских јаловишта и одлагалишта раскривки коју разноси ветар. Поред тога, и индустријске активности су узрок загађења земљишта тешким металима, бавром, арсеном, хромом, кадмијумом и др., и његовог закишељавања. Посебан проблем изражен је у непосредној близини цементаре у Косјерићу, ваљаноце бакра у Севојну, хемијске индустрије у Чачку као и у коридорима државних путева I и II реда (посебно у Ужицу и Чачку).

7) Воде, ваздух и бука

На подручју Плана не постоји интегрални мониторинг загађења животне средине. У појединим градовима/општинама (Чачак, Ужице, Косјерић, Пожега и Сјеница) на више пунктова се врши систематско мерење загађења ваздуха (чађ, NO_x, SO₂, таложне материје, арсен, олово, кадмијум, цинк, суспендоване честице, манган, никал и хром). У овим општинама детектована су прекорачења граничних вредности имисија и то углавном од чађи, NO_x, SO₂ и суспендованих честица, а у општини Косјерић и арсена и хрома. Највеће загађење ваздуха забележено је у Косјерићу (услед активности у цементари „Титан“), Севојну (услед активности у ваљаноци алуминијума) и Ужицу (услед активности у саобраћају) у којима је, поред осталих загађивача, забележен и повећан ниво тешких метала у суспендованим честицама. Подручја општина Ивањица, Нова Варош, Прибој, Пријеполје, Сјеница, Ариље и Чајетина могу се (осим тачкастих дифузно распоређених загађивача) сврстати у подручја без прекорачења граничних вредности имисија (ГВИ) штетних материја.

За оцену квалитета вода користи се недовољан број мерних станица. Мерне станице налазе се на Увцу, Лиму, Ђетињи, Моравици, Западној Морави, Драговиштици, Дичини, Скрапежу и Бјелици, и акумулацијама Потпећ, Радоиња, Златарско језеро, Сјеничко језеро, Перућачко језеро, Врутци, Рибничко језеро, Међувршко језеро. Подручје плана представља извориште вода националног значаја. Општа оцена је да је заштита локалних и изворишта регионалног система недовољна. Квалитет водотокова је генерално повољан, али је квалитет вода озбиљније нарушен великим депонијама у речним коритима и акумулацијама -Увац, Лим, Дрина, Западна Морава, Потпећко и Перућачко језеро. Квалитет вода се креће од I и I/II класе (Моравица, Велики Рзав, Ђетиња, Западна Морава, Увац и притоке Лима) до IIa (део тока Западне Мораве и Лим) и IIb класе (део тока Западне Мораве). Велика ефлуентна оптерећења водотокова јављају се у Сјеници и Новој Вароши због неадекватне санитације насеља и великог броја депонија у речним долинама. Загађеност Перућачког језера има и директан регионални и прекогранични утицај. Индекс квалитета површинских и подземних вода у долинским подручјима показује лошије вредности, што директно представља последицу неконтролисаног изливања отпадних вода, а индиректно и загађење материјама из ваздуха и земљишта.

8) Геосеизмичност

Интензитет сеизмичког хазарда на подручју Плана, за повратни период од 50 година у порасту је од југозапада (Прибој и Пријеполје) ка североистоку (Горњи Милановац), са вредностима од 6°MCS до 8°MCS. Интензитет сеизмичког хазарда повећаваће се у наредном периоду, посебно у северо-источном делу подручја Плана, приближавајући се вредности од 9°MCS.

9) Рецентни геоморфолошки процеси

Разматрано подручје је изузетно угрожено у погледу ерозије, са појавама: екцесивне ерозије (у сливу Западне Мораве – Чачак, Пожега, Моравице, Бјелице и Скрапежа), врло јаке ерозије (ерозија у делу слива Лима – Пријеполје, Бродарево, долине Бистрице, долине Увца, слива Дрине – Бајина Башта) и већих површина територије захваћених слабом ерозијом.

10) Остале природне непогоде и пожари

С обзиром на брдско-планински карактер подручја Плана изражен је потенцијални хазард од елементарних непогода: атмосферских падавина, поплава, одроњавања и клизања земљишта, пожара, земљотреса и др. Јаки ветрови, сметови, снеголонови у зимском, односно невремена са електричним пражњењима, олује, бујице и сл. у летњем периоду значајно угрожавају живот становништва, посебно у тешко доступним подручјима. С обзиром на велику шумовитост подручја Плана, пожари и угроженост од биљних и животињских шумских штеточина представљају значајну претњу.

1.2.2 Елементи животне средине за које постоји могућност да буду изложене значајном утицају

Територија подручја Златиборског и Моравичког управног округа представља сложену структуру природних (морфолошких, хидрогеолошких, педолошких и других) одлика и антропогених утицаја у изграђеним урбаним, руралним, привредним и зонама инфраструктурних коридора. Животна средина и ризик појаве елементарних непогода на подручју Плана условљени су природним и антропогеним факторима. Природни фактори су геолошка грађа, хидрогеолошке, сеизмичке, морфолошке, климатске, хидролошке (ерозија, бујице) и биолошке особености. С друге стране, антропогени фактори су резултат непосредног деловања човека и његових активности на неком подручју.

Иако на подручју Плана не постоје локације идентификоване као „hot spot“ (црне тачке/линије) са вишим степеном загађења животне средине, поједине локације се могу оквалификовати као локације већег потенцијалног загађења и то пре свега лежиште металичних сировина (у експлоатацији) – „Рудник“ (са флотацијским јаловиштем у непосредној близини „Ибарске магистрале“), цементара у Косјерићу, као и градска подручја Ужица и Чачка, која због специфичне конфигурације имају проблем високог загађења ваздуха (NO_x , SO_2 , олово, честице, CO и др).

На основу модела природно-функционалног зонирања планског подручја датог у оквиру Просторног плана Републике Србије и процене могућег еколошког оптерећења појединих просторних целина на територији РПП ЗМО, могу се дефинисати релативно хомогене зоне са становишта ризика од загађивања животне средине. Заштита и унапређење квалитета животне средине спроводиће се диференцирано према дефинисаним просторно-еколошким зонама (на основу параметара животне средине), применом режима и правила изградње и уређења простора и мера заштите животне средине. Оваква просторна диференцијација подручја Плана неопходна је и за утврђивање утицаја планских решења на животну средину, који су саставни део Стратешке процене утицаја.

Полазећи од стања квалитет животне средине на подручју Просторног плана, кроз плански документ и овај Извештај о стратешкој процени утврђене су следеће категорије квалитета животне средине:

- 1) **висок степен загађености (подручје изузетне загађености животне средине)** – налази се на локалитетима са прекораченим граничним вредностима емисија; у ову категорију убрајају се локалитети са емисијама тешких метала и арсена у ваздух, воду и земљиште, као и локалитети одлагалишта флотацијске јаловине: (а) са активностима у рударским комплексима Рудник – Горњи Милановац - експлоатација минералних сировина, прерада и депоновање флотацијске јаловине; (б) са активностима у хемијској индустрији - локације индустријских постројења у Чачку и Лучанима; в) са активностима у цементној индустрији – Косјерић;
- 2) **виши степен загађености (подручје загађене и деградиране животне средине)** – налази се у зонама насеља Лучана, градског подручја Косјерића, Горњег Милановца, Чачка, Ужица, Прибоја, Пожеге са епизодним загађењима животне средине (ваздуха, земљишта и река, са могућношћу угрожавања буком, непријатним мирисима, као несанираних последица експлоатације минералних сировина и утицаја индустрије, несанитарних градских/општинских и сеоских депонија и саобраћаја – прекомерне емисије гасова из моторних возила); у овој категорији налазе се и делови поменутих градова/општина који се налазе на растојању од око 10 km у правцу доминантног ветра већих загађивача, речни токови IV класе (Ђетиња и Западна Морава на деловима слива, Скрапеж, Лим у маловодним периодима) и токови ван класе, локације постојећих локалних депонија и планиране регионалне депоније;
- 3) **средњи степен загађености (подручје угрожене животне средине)** – са средњим утицајем на загађење животне средине са повременим прекорачењем граничних вредности загађујућих материја у ваздуху имају локалитети: ширих зона градских језгара (периурбане зоне) без организованог система контроле животне средине (Ивањица, Ариље, Сјеница, Пријепоље), туристички центри (центри масовног туризма на Златибору, Златару и Тари), постројења за производњу електричне енергије (ХЕ „Бајина Башта“, „РХЕ Бајина Башта“, ХЕ „Овчар Бања“, ХЕ „Међувршје“, ХЕ „Потпећ“, ХЕ „Бистрица“, ХЕ „Кокин брод“ и ХЕ „Увац“), индустријски капацитети (прехрамбени, текстилни и др.), подручја експлоатације угља у Штављу –Сјеница, Косјерићу, Јелен Долу, Сурдуку, Рупељеву, Супици, Бистрици и др.; у овој категорији налазе се и делови речних токова III класе (делови слива Западне Мораве и Ђетиње), зоне интензивне пољопривреде и зоне око великих фарми, шири коридори државних путева I и II реда, места са појавама бесправне изградње; зоне ерозије: екцесивне (у сливу Западне Мораве – Чачак, Пожега, Моравице, Бјелице и Скрапежа) и врло јаке (ерозија у делу слива Лима – Пријепоље, Бродарево, долине Бистрице, долине Увца, слива Дрине – Бајина Башта);
- 4) **мали степен загађености (подручје претежно квалитетне животне средине)** – локалитети на већем делу планског подручја са релативно неизмењеном природном средином, без прекорачења граничних вредности загађујућих материја, шумска подручја, подручја са индивидуалним грејањем, нерешеним системом прикупљања и канализације отпадних вода, неадекватном употребом агрохемијских средстава, туристички комплекси у оквиру туристичких рејона: Тара и Ваљевско подрињске планине и Рудник, Полимље са Јадовником, Моравичко-Драгачевски рејон са Голијом и Златибор и Златарско-Пештерски рејон и места са недовољно контролисаном посетом, локални (општински) путеви и пруге, сеоска насеља;
- 5) **незагађена подручја (подручја квалитетне животне средине)** – представљени су локалитетима са скоро неизмењеном или неизмењеном природном средином, који се углавном налазе на планинском подручју (ливадско-пашњачка подручја, шумски комплекси) и заштићеним зонама природних вредности а погодни су за живот људи, уз извесни ризик од елементарних непогода; у овој зони налазе се подручја НП „Тара“, НП „Голија“ и „Мокра Гора-Шарган“, СРП „Увац“, ПИО „Овчарско-кабларска клисура“ и други споменици природе и заштићена природна добра.

Не постоје релевантни подаци о стању животне средине и о оцени стања загађености, осим појединачних мерења која се спроводе на територији градских и приградских зона (или зона привредних активности) неких општина РПП ЗМО (Чачак, Ужице, Косјерић, Пожега и Сјеница). Стање животне средине је зато, за поједине делове подручја дато као процена, на основу идентификације потенцијалних извора загађивања и могућих значајних негативних утицаја на животну средину.

Као елементи/вредности животне средине у којима су индиковани (могући) значајнији утицаји и промене на планском подручју идентификовани су:

- **биолошка разноврсност, геодиверзитет и предео**, чије је стање на највећем делу подручја добро или веома добро - са могућим утицајем индустријских активности, рударства, саобраћаја, енергетике и проблемима у комуналној инфраструктури;
- **земљиште**, чије је стање претежно лоше у односу на: присуство штетних хемијских материја (сумпордиоксид, тешки метали, граничне вредности бакра, арсена, хрома и кадмијума), у појединим општинама и претежно лошег и средњег бонитета и са присуством или могућим/очекиваним утицајем природних и антропогених процеса (појава процеса ерозије, бујица). Земљиште карактерише и деградираност експлоатацијом минералних сировина (оштећење земљишта коповима, акумулацијама јаловине), заузимање земљишта и губитка продуктивног шумског и пољопривредног земљишта из примарне производње, депонија комуналног отпада (општинских, које су у фази затварања и регионалних, које ће тек бити отворене), заузеће објектима и грађевинским радовима, загађивање отпадним водама у водозаштитним зонама, рад топлана, нерационално коришћење плодног пољопривредног земљишта, неконтролисана и прекомерна коришћења агрохемијских средстава, нерационална употреба пестицида и вештачких ђубрива, непостојање система праћења квалитета земљишта и др. Узроци загађења су експлоатација металних и неметалних сировина, одлагалишта раскривки, активности у ваљаоници, хемијској индустрији и др.;
- **воде**, чије је стање у погледу квалитета водотокова генерално повољан, али је озбиљније нарушен великим депонијама у речним коритима и акумулацијама -Увац, Лим, Дрина, Западна Морава, Потпећко и Перућачко језеро. Квалитет вода се креће од I и I/II класе (Моравица, Велики Рзав, Ђетиња, Западна Морава, Увац и притоке Лима) до IIa (део тока Западне Мораве и Лим) и IIb класе (део тока Западне Мораве). Велика ефлуентна оптерећења водотокова јављају се у Сјеници и Новој Вароши због неадекватне санитације насеља и великог броја депонија у речним долинама. Загађеност Перућачког језера има и директан регионални и прекогранични утицај. Индекс квалитета површинских и подземних вода у долиним подручјима показује лошије вредности, што директно представља последицу неконтролисаног изливања отпадних вода, а индиректно и загађење материјама из ваздуха и земљишта;
- **ваздух**, чије је стање добро и релативно добро (Ивањица, Нова Варош, Прибој, Пријепоље, Сјеница, Ариље и Чајетина), претежно лоше (општина Пожега и Сјеница, због већег броја индустријских загађивача) и изузетно лоше (општине Косјерић, Севојно и Ужице, који имају највеће загађење ваздуха од чађи, NO_x, SO₂ и суспендованих честица и арсена и хрома услед активности у цементари, ваљаоници алуминијума и активности у саобраћају);
- **квалитет живота становника**, чије је стање у појединим општинама (Ивањица, Нова Варош, Прибој, Пријепоље, Сјеница, Ариље и Чајетина) релативно добро и у појединим општинама (Чачак, Ужице, Косјерић, Лучани) лоше и релативно лоше, као резултат активности у хемијској индустрији, ваљаоници бакра, рударским басенима, коридорима државних путева и др.;
- **заштићена природна добра**, са релативно повољним стањем у погледу заштите предела, резервата и споменика природе и очекиваним притисцима услед повећања туристичке посете и градитељског притиска;
- **културно-историјско наслеђе**, са релативно повољним стањем у погледу степена конзервације и уређености, са могућим утицајима услед изградње објеката у околини непокретних културних добара и очекиване туристичке посете и градитељског притиска у селима;
- **ризик представљају и постројења која се налазе на SEVESO II листи**, које се могу сматрати потенцијално опасним са аспекта ризика од удеса и то *постројења нижег реда* („Спонит“ - Чачак, „Рудник и флотација Рудник“ - Горњи Милановац, „Маркинг“ - Бела Земља, Ужице,

„SUR TEC“ - Прељина, Чачак, „ФАД“ - Горњи Милановац, „Имповал Севал“ - Севојно) и постројења вишег реда („Слобода“ – Чачак, „НИС“ - Чачак, „Вапекс“ – Коњевићи – Чачак, Хемијска индустрија „ПКС Латекс“ – Чачак, „Милан Благојевић“ – Лучани, „Валве профил“ – Лучани, „Први партизан“ – Ужице, „НИС Југопетрол“ Пожега).

II Општи и посебни циљеви стратешке процене утицаја и избор индикатора

Општи и посебни циљеви стратешке процене дефинишу се на основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине у другим локалним плановима и програмима, циљева заштите животне средине утврђених на нивоу региона, Републике и на међународном нивоу, прикупљених података о стању животне средине и значајних питања, проблема и предлога у погледу заштите животне средине у овом Плану. На основу дефинисаних циљева врши се избор одговарајућих индикатора који ће се користити у изради Стратешке процене.

Специфичности Златиборског и Моравичког управног обухватају: изворишта вода - националног и регионалног значаја, са више постојећих и планираних водоакумулација, објектима заштите од вода и др.; западноморавски инфраструктурни коридор и будући инфраструктурни коридор Београд - Јужни Јадран; шумско подручје и пољопривредно-сточарско подручје; природне и туристичке вредности (са потенцијалима за развој целогодишњег туризма на Златибору, Тари, Голији и др., интегрално са комплементарним активностима); подручје са изузетним енергетским потенцијалима (хидроенергетски системи на Увцу, Лиму, Ђетињи, Дрини, Белом Рзаву и Црном Рзаву, уз могућност доградње постојећих и изградње нових водопривредних објеката на Великом Рзаву, Лиму, Скрапежу); подручје са значајним резервама минералних ресурса (рударско-енергетски комплекс у Штављу и др.); зоне специјалне намене са постојећим и планираним граничним прелазима и дугим граничним појасом према Републици Српској (БиХ) и Републици Црној Гори (у дужини од 326 km); и др.

2.1 Полазишта и основе општих и посебних циљева

Кључно полазиште за идентификацију општих циљева СПУ, као и основ/инпут дефинисања посебних циљева, представљају следеће одлике планског подручја:

- изворишта вода националног и регионалног значаја;
- постојећи западноморавски инфраструктурни коридор и планирани инфраструктурни коридор Београд-Јужни Јадран;
- шумско и пољопривредно-сточарско подручје;
- подручје природних и туристичких вредности (Златибор, Тара, Голија);
- разноврсно културно-историјско наслеђе;
- подручје изузетних енергетских потенцијала (хидроенергетски системи на Увцу, Лиму, Ђетињи, Дрини, Белом и Црном Рзаву);
- подручје значајних резерви минералних ресурса;
- подручје специјалних намена са постојећим и планираним граничним прелазима и граничним појасом према Републици Српској (БиХ) и Црној Гори.

2.2 Избор посебних циљева и индикатора

Посебни циљеви СПУ представљају квантификацију и квалификацију општих циљева датих у облику смерница и акција (мера, радова, активности) којима ће се извршити њихова реализација.

Индикатори за вршење стратешке процене утицаја, односно за евалуацију утврђених циљева, изабрани су на основу меродавних и суштинских одлика и садржаја области животне средине на коју се процена односи. Они проистичу из општих циљева плана и представљају директан ослонац за идентификацију и мониторинг посебних циљева СПУ. Циљеви и индикатори, рађени за потребе ове Стратешке процене дати су у Табели 2.

Табела 2. Циљеви и индикатори СПУ

Област СПУ	Општи циљеви	Индикатори	Посебни циљеви
1. Биодиверзитет, геодиверзитет и предео	1.1. Очување и унапређење специјске, генетичке и екосистемске разноврсности (посебно у зонама са режимима заштите природе) 1.2. Очување, презентација и одрживо коришћење природних вредности (геоморфолошког, хидрографског и геолошког карактера) 1.3. Очување и унапређење главних (природних, културних и антропогених) елемената предеоног лика	-број таксона аутохтоне дивље флоре и фауне, величина и здравствено стање и структура популације и површина ретких и значајних врста -број идентификованих и регистрованих објеката геонаслеђа -врста и обим радова на уређењу, презентацији и одживом коришћењу -број, површина и просторна дистрибуција типова предела -врста и обим активности на санацији оштећења и рекултивацији деградираних предела	-очување постојећих дивљих врста биљака и животиња и повећање њиховог броја реинтродукцијом и реколонизацијом ишчезлих или еколошки прихватљивих представника дивље флоре и фауне -евидентирање, истраживање и вредновање феномена и подручја са специјалним геолошким, геоморфолошким и хидрографским одликама -очување, обележавање, уређење и презентација објеката геонаслеђа -идентификација типова предела и формулисање програма њихове заштите -израда и реализација пројеката уређења значајних амбијенталних целина
2. Ваздух	2.1. Обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха смањењем емисије CO ₂ из индивидуалних возила у зони државних путева првог и другог реда 2.2. Унапређење енергетске ефикасности применом чисте енергије 2.3. Смањење нивоа емисије тешких метала и арсена, хрома и кадмијума у ваздух, насталих као резултат експлоатације минералних сировина	-број дана када је прекорачена ГВИ за чађ, SO ₂ , NO ₂ -број дана са прекорачењем ГВИ за тешке метале и арсен, хром и кадмијум -саобраћајно оптерећење (возила/час) -врста и број регистрованих возила -% возила старијих од 6 година -процентуална употреба електричне енергије, гаса и алтернативних извора енергије	-смањење нивоа загађења ваздуха од саобраћаја, нарочито у зони државних путева првог и другог реда, -смањење нивоа загађења ваздуха из ложишта до 2016. -смањење емитовања тешких метала и арсена, хрома и кадмијума као секундарних продуката експлоатације минералних сировина
3. Вода и земљиште	3.1. Смањење загађења водених токова као последице активности у индустрији и експлоатацији минералних сировина 3.2. Повећање уредног снабдевања водом и обезбеђивање канализације за кориснике водовода 3.3. Обезбеђивање пречишћавања отпадних вода, побољшање санитације насеља и унапређење квалитета вода према прописаним класама 3.4. Умањење ефеката ерозије земљишта и ублажавање ефеката елементарних непогода 3.5. Унапређење квалитета земљишта девастираног индустријским активностима и експлоатацијом минералних сировина	-количина/губици у земљишту/уништена земљишта, -квалитет (биолошки и хемијски) река, потока и друго -% домаћинства прикључених на водовод и канализацију -% третираних санитарних вода -прописана класа квалитета -количина упуштених материја у водене токове	-унапређење рада надлежних служби за контролу отпадних вода, -смањење за 10% укупне површине контаминираног земљишта, -изградња водовода и повезивање насеља на регионалне системе -изградња канализације у деловима Плана где не постоји -унапређивање квалитета воде повећањем мониторинга на рекама -реализација пројеката ревитализације ерозионих подручја, као и дефинисање мера антиерозионе заштите
4. Отпад	4.1. Смањење количине комуналног отпада рециклирањем или другим еколошки безбедним третманом 4.2. Обезбеђивање прикупљања отпада у руралним подручјима плана и одлагање на регионалне депоније Дубока, Бањица и депонију у Крагујевцу 4.3. Смањење количине опасног	-специфична количина отпада (кг/ст/дан) -% отпада који се рециклира или прерађује -% смештајних капацитета укључених у систем одлагања отпада -% отпада који се одлаже на општинске депоније	-смањење створене количине отпада на руралном подручју -побољшање квалитета живота и спречавање настанка дивљих депонија -обезбеђивање адекватног третмана опасног отпада

	отпада и транспорт на трајна регионална складишта за одлагање отпада		
5. Културно-историјско наслеђе	5.1. Очување, презентација и адекватно коришћење непокретних културних добара и очување етнографско-фолклорног наслеђа 5.2. Очување објеката народног градитељства	-број евидентираних, категорисаних и проглашених непокретних културних добара -очуваност главних обележја и вредности објеката, других садржаја и простора непокретних културних добара -врста и обим интервенција на конзервацији и уређењу -врста и обим мера и радова на презентацији и коришћењу -број евидентираних, рестаурираних и стављених у функцију објеката народног градитељства -врста и број традиционалних предмета, опреме и алата сакупљених, конзервираних и стављених у функцију -врста и обим активности на очувању фолклорних тековина и народних умотворина	-установљење и доследно спровођење мера на чувању и текућем одржавању споменика културе, просторних културно-историјских целина, археолошких налазишта и других НКД -израда и реализација програма и пројеката презентације и стављања НКД у функције од општег интереса (култура, образовање, туризам) -израда и реализација програма и пројеката обнављања и функционалног оспособљавања објеката народног градитељства, као и сакупљања, заштите и адекватног коришћења етнографских и фолклорних вредности -установљење и спровођење мера заштите и уређења простора у околини НКД
6. Становништво и људско здравље	6.1. Заштита и праћење здравља становништва (посебно у градским центрима Ужица и Чачка и њиховој непосредној околини), стварање услова за одмор и рекреацију 6.2. Смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора 6.3. Мониторинг и контрола утицаја загађења воде, ваздуха и земљишта на локацијама већег потенцијалног загађења	-% становништва са адекватним системима прикупљања и пречишћавања отпадних вода -% становништва са приступом објектима основне здравствене заштите -број људи који је под утицајем буке -% становништва изложен повећаној загађености ваздуха тешким металима и арсеном, хромом и кадмијумом -број мерних станица на локацијама већег потенцијалног загађења	-дефинисање система водоснабдевања који ће омогућити доступност физичко-хемијски-биолошки исправне воде -регулисање евакуације отпадних вода -повећање степена доступности становништва установама здравства -смањење нивоа буке у насељима, посебно у зонама коридора државних путева -побољшање квалитета ваздуха на локацијама са високим емисијама тешких метала и арсена, хрома и кадмијума -установљавање 24-часовног система мониторинга на локацијама већег потенцијалног загађења -стварање услова за одмор и рекреацију
7. Шуме	7.1. Обезбеђење очувања шумског фонда од непланиране сече и повећање шумског фонда 7.2. Очување шума које припадају категорији заштићених природних добара 7.3. Очување и унапређење шумске фауне и спречавање криволова	-шумовитост/површина под шумом -обраслост -структура дебљинских разреда -структура узгојних типова -здравствено стање -прираст -бројност врста на територији -број јединки врсте по хектару шуме	-повећање степена шумовитости за 25% у односу на садашње стање пошумљавањем и природним обнављањем -повећање просечног оброста за 15% -побољшање структуре дебљинских разреда, односно повећање учешћа дрвећа у категорији средње јаких и јаких дебљинских разреда (пречника преко 30 cm) -повећање површина под високим састојинама, на

			рачун изданаčkih шума и шикара -адекватна и благовремена заштита шума од пожара, штеточина и болести
8. Јачање институционалне способности за заштиту животне средине	8.1. Унапређење информисаности јавности о питањима животне средине и успостављање система мониторинга параметара животне средине (нарочито на локацијама већег потенцијалног загађења) 8.2. Унапређење финансирања заштите животне средине	-број развојних програма за заштиту животне средине -број мерних тачака у системима мониторинга -број информација о животnoj средини у средствима информисања -удео финансирања из других извора -број писаних месечних и годишњих извештаја о стању животне средине	-дефинисање едукативних програма за локалну управу и грађане -омогућавање приступа грађана плановима подручја на чијој територији се налази објекат или парцела у њиховом власништву -омогућавање приступа грађана подацима о појединим параметрима животне средине, посебно на територији најугроженијих општина Ужица, Чачка, Косјерића и др.)

III Процена могућих утицаја на животну средину

Процена могућих утицаја Плана на животну средину, према Закону о стратешкој процени утицаја на животну средину, члан 15., садржи следеће елементе:

1. приказ процењених утицаја варијантних решења Плана који могу имати директне импликације са становишта заштите животне средине са описом мера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину;
2. поређење варијантних решења и приказ разлога за избор најповољнијег решења;
3. начин на који су при процени утицаја узети у обзир чиниоци животне средине, укључујући податке о: ваздуху, води, земљишту, клими, јонизујућем и нејонизујућем зрачењу, буци и вибрацијама, биљном и животињском свету, становништву, квалитету живота и здрављу људи у градовима и другим насељима, културно-историјским вредностима, инфраструктурним, индустријским и другим објектима, или другим створеним вредностима;
4. начин на који су при процени узете у обзир карактеристике утицаја: вероватноћа, интензитет, сложеност/реверзибилност, временска димензија (локација, географска област, број изложених становника, прекогранична природа утицаја, кумулативна и синергијска природа утицаја).

3.1 Разматрана питања и проблеми заштите природе и животне средине у Просторном плану и образложење разлога за изостављање одређених питања и проблема из поступка стратешке процене

Према члану 6. Закона, критеријуми за утврђивање могућности значајних утицаја на животну средину планова и доношење одлуке о изради стратешке процене садржани су у Прилогу I Закона о СПУ. Ови критеријуми заснивају се на: карактеристикама Плана и карактеристикама утицаја.

За доношење одлуке о изради и обухвату СПУ, уз примену осталих критеријума, посебно је важна идентификација проблема заштите животне средине планског подручја и могућност утицаја Просторног плана на: природне ресурсе и богатства (посебно заштићених природних добара и природних вредности) ваздух, воду, земљиште, буку, повећање ризика од удеса, становништво, насеља, јавне службе и здравље, шумарство, ловство и риболов, пољопривреду и експлоатацију минералних сировина, културно-историјско наслеђе, туристички развој, инфраструктурне и комуналне објекте, развој инфраструктурних коридора (у првом реду саобраћајних) и коридора осталих техничких система, управљање чврстим комуналним и осталим типовима отпада и јачање институционалних способности за заштиту животне средине.

На основу процене стања животне средине на подручју Просторног плана, посебно су разматрана следећа питања:

- проблем загађења ваздуха, воде и земљишта и девастације предела и земљишта, нарочито као последица експлоатације минералних сировина и индустријских активности на самим локацијама и у њиховој непосредној близини;

- проблем загађења ваздуха у непосредној близини индустријских зона у Чачку, Ужицу, Косјерићу, Пожеги и Сјеници, као и на правцу ветрова;
- проблем недовољне заштите локалних и регионалних изворишта, водотокова и водоакумулација од изливања отпадних вода и загађења насталих таложењем комуналног отпада;
- проблем деградације земљишта услед експлоатације минералних сировина, формирања флотацијских јаловишта и одлагалишта раскривки, загађења кадмијумом, хромом, арсеном;
- неразвијен мониторинг животне средине и промена у простору, уз непостојање информационог система;
- угроженост подручја природним и осталим појавама и процесима (поспешених антропогеном деструкцијом) - ерозија, клизишта, јаруге, одрони, суфозије, спирање, бујице, транспорт наноса, површинско разарање тла, као и климатске појаве невремена;
- неадекватно управљање заштитом животне средине на пољопривредним површинама;
- распрострањеност криволова и кривосече, неконтролисано сакупљање шумских плодова;
- недовољна инфраструктура за одвођење и пречишћавање отпадних вода на подручју;
- недовољна опремљеност канализационом инфраструктуром у руралним насељима;
- лоша инфраструктура за прикупљање, третман и одлагање комуналног отпада на територији руралних средина;
- непостојање система за елиминацију опасног отпада на територији Плана;
- запуштеност и пропадање објеката народног градитељства;
- недостатак људских ресурса за реализацију пројеката санације животне средине;
- недовољно инвестирање у заштиту животне средине.

Сходно члану 6. Закона о стратешкој процени утицаја, извештај о СПУ може се изјаснити о томе зашто поједина питања из области заштите животне средине нису била меродавна за разматрање. У конкретном случају као таква питања оцењени су:

- а) климатске промене и девастација озонског омотача - с обзиром да садашња и очекивана продукција CO₂ и других гасова са ефектом стаклене баште, или са утицајем на озонски омотач, на планском подручју није меродавна у негативном или позитивном смислу са становишта обавеза које наша земља има у односу на одговарајуће, релевантне међународне споразуме у вези климатских промена и заштите озонског омотача;
- б) јонизујуће и нејонизујуће зрачење - с обзиром да утицај постојећих и планом предвиђених објеката (осим појединачних недемонтираних радиоактивних громобрана, чија је демонтажа у надлежности ЈП „Нуклеарни објекти Србије“) који су извор таквог зрачења није идентификован као значајан на нивоу овог плана и СПУ; процена утицаја тих објеката вршиће се, на основу српских прописа и међународних искустава и стандарда, на нижим хијерархијским нивоима планирања и пројектовања;

3.2 Приказ варијантних решења Просторног плана

У поступку израде Просторног плана, у фази припреме Концепта плана, нису разматрана варијантна решења која су од значаја за заштиту животне средине и одрживи развој планског подручја, већ је у Стратешкој процени утицаја на животну средину вршено вредновање и коментар планских решења датих РПП ЗМО.

3.3 Планска решења заштите, уређења и коришћења простора

Са становишта циљева заштите животне средине и циљева стратешке процене утицаја, значајним и меродавним сматрају се планска решења која се односе на заштиту животне средине (зонирање подручја по нивоима загађености на висок, виши, средњи, мали и незнатан степен загађености), заштиту природних и непокретних културних добара, физичку намену простора, привредне/индустријске активности, експлоатацију минералних сировина, туризам, изградњу супра инфраструктуре и решавање основних комуналних питања.

а) Зонирање подручја према нивоима загађености

У Табели 3 дата је категоризација животне средине планског подручја према степену загађености:

Табела 3. Категоризација животне средине планског подручја према степену загађености

Категорија	Подручје према степену загађености	Карактеристике	Подручје Регионалног просторног плана	Извори загађења
I	Подручја изузетно загађене животне средине	-локалитети са емисијама тешких метала и арсена, хрома и кадмијума -локалитети са активностима у рударским комплексима (прерада, депоновање флотацијске јаловине) -локалитети са активностима у хемијској и цементној индустрији	рударски комплекс Рудник (Горњи Милановац), индустријска постројења Чачак и Лучани цементна индустрија Косјерић	рударски комплекс, хемијска и цементна индустрија

Категорија	Подручје према степену загађености	Карактеристике	Подручје Регионалног просторног плана	Извори загађења
II	Подручја загађене и деградиране животне средине	– подручја градских насеља са епизодним загађењима животне средине могућност угрожавања ваздуха, земљишта, река - делови општина на растојању од 10 км у правцу доминантног ветра већих загађивача речни токови IV класе и токови ван класе локације постојећих локалних депонија и планиране регионалне депоније	зона насеља Лучана, Косјерића, Горњег Милановца, Чачка, Ужица, Прибоја, Пожеге -реке Ћетиња и Западна Морава на деловима слива, реке Скрапеж, Увац и Лим у маловодним периодима	индустријске зоне Лучана, Косјерића, експлоатација у непосредној близини Горњег Милановца, Чачак, Ужице, Прибој и др.
III	Подручја угрожене животне средине	- повремена прекорачења граничних вредности загађујућих материја у ваздуху -туристичке зоне и центри масовног туризма - шире зоне градских језгара без организованог система контроле животне средине - постројења за производњу електричне енергије - индустријски капацитети (прехранбени, текстилни) - подручја експлоатације угља - делови речних токова III класе - зоне интензивне пољопривреде и зоне око великих фарми - зоне екцесивне и јаке ерозије	периурбане зоне Ивањице, Ариља, Сјенице, Пријепоља туристички центри масовног туризма на Златибору, Златару и Тари, ХЕ Бајина Башта, РХЕ Бајина Башта, ХЕ Овчар бања, ХЕ Међувршје, ХЕ Потпећ, ХЕ Бистрица, ХЕ Кокин брод, ХЕ Увац, експлоатација угља у Штављу, Косјерићу, Јелен долу, Сурдуку, Рупељеву, зоне ерозије у сливу Западне Мораве, Моравице, Бјелице и Скрапежа и у сливу Лима, долини Увца и сливу Дрине код Бајине Баште	- туристички центри Златибор, Златар, Тара, Ивањица, Ариље, Сјеница, Пријепоље, ХЕ и РХЕ, експлоатација у Штављу
IV	Подручја претежно квалитетне животне средине	- подручја са индивидуалним грејањем, нерешеним системом прикупљања и канализације отпадних вода, неадекватном употребом агрохемијских средстава, - шумска подручја - туристички комплекси и места са недовољно контролисаном посетом - локални путеви и пруге - сеоска насеља	туристички комплекси у оквиру туристичких рејона Тара и Ваљевско-подрињске планине и Рудник Полимље са Јадовником, Моравичко-Драгачевски рејон са Голијом и Златибор и Златарско-Пештерски рејон	
V	Подручја квалитетне животне средине	- шумске површине са ограниченом експлоатацијом -подручја око термоминералних извора - ливадско-пашњачка подручја - заштићена природна добра	Подручја НП „Тара“, ПП „Голија“ и „Мокра Гора-Шарган“, СРП „Увац“, ПИО „Овчарско-кабларска клисура“ и други споменици природе и заштићена природна добра.	

б) Зонирање заштите природних и непокретних културних добара

Заштићена природна добра се штите и уређују у складу са одредбама Закона о заштити природе, у првом реду 60 заштићених природних добара, односно подручја и природних феномена, укупне површине 83.655 ха, који су приказани у Табели 4.

Табела 4. Заштићена подручја у обухвату Просторног плана

Назив и врста заштићеног прир. добра	Град/општина и површина (у ха)	Катастарска општина	Год. заштите	Законски основ
НП „Тара“	Бајина Башта (19.175)	Јагошница, Растиште, Заовине, Коњска река, Перућац, Бесеровина, Зауглине, Рача, Мала река, Солотуша	1981 1989	ПП НП Тара "Сл. гласник РС" 34/89
ПП „Голија“	Сјеница, Ивањица, Краљево, Рашка и Нови Пазар (у обухвату РПП – 41.306)	Брусник, Вионица, Врмбаје, Вучак, Глеђица, Градац, Дајићи, Добри до, Коритник, Куманица, Чечина, Ерчега, Братљево, Медовине, Смиљевац и Шаре	2001 2009	Уредба Владе РС "Сл. гласник РС" 45/01 и 47/09
ПП „Шарган – Мокра Гора“	Ужице, Чајетина и Бајина Башта (10.813)	Мокра Гора, Кремна, Семеђево и Зауглине	2005 2008	Уредба Владе РС "Сл. гласник РС" 52/05, 105/05 и 81/08
ПИО „Овчарско-Кабларска клисура“	Чачак и Лучани (2.250)	Видова, Међувршје, Паковраће, Рошци, Врчани, Дљин и Дучаловићи	2000	Уредба Владе РС "Сл. гласник РС" 16/2000

Назив и врста заштићеног прир. добра	Град/општина и површина (у ha)	Катастарска општина	Год. заштите	Законски основ
Регионални природни парк „Клисура реке Милешевке“	Пријеполје (456)	Косатица, Хисарцик, Седобро и Милешево	1976	Решење-СО
СПР „Увац“	Нова Варош и Сјеница (7543)	Акмачићи, Амзићи, Божетићи, Буковик, Бурађа, Вилови, Вранеша, Горње Трудово, Дебеља, Комарани, Мишевићи, Негбина, Ојковица, Радијевићи, Радоиња, Сеништа, Трудово, Штитково, Г. Лопиже, Д. Горачиће, Д. Лопиже, Дружинићи, Кладница, Крстац и Урсуде	2006	Уредба Владе РС "Сл. гласник РС" 25/06 и 110/06
Предео нарочите природне лепоте „Парк шума Ивље“	Нова Варош (65)	Дрмановићи	1958	Завод за заштиту природе и научно проучавање природних реткости
СПР „Тесне јаруге“	Бајина Башта (3)	Заглавак	1968	Решење-СО
СПР „Изнад Таталије“	Бајина Башта (2)	Заглавак	1968	Решење-СО
СПР „Велики Штурац“	Горњи Милановац (8)	Рудник	1958	Завод за заштиту природе и научно проучавање природних реткости
СПР „Равништа“	Пријеполје (138)	Милошев до и Каћево	1976	Решење-СО
СПР „Палевине“	Сјеница 5	Кладница	1965	Решење-СО
СПР „Гутавица“	Сјеница 10	Угао	1965	Решење-СО
СПР „Чалачки поток“	Пожега 23	Тометино поље	1968	Решење-СО
СПР „Велика плећ – Вражји вир“	Пожега 29	Тометино поље	1969	Решење-СО
Резерват „Парк шума Рибница“	Чајетина 13	Чајетина	1956	Завод за заштиту природе и научно проучавање природних реткости
Меморијални природни споменик „Таковски грм“	Горњи Милановац 1030	Таково	1972	Решење-СО
Природни простор око манастира Милешева	Пријеполје (290)	Косатица, Хисарцик, Седобро и Милешево	1990	Решење-СО
Просторни природни меморијални комплекс „Кадињача“	Бајина Башта 53	Заглавак	1973 2008	Решење-СО ЗЗПС Решење о скидању и брисању заштите
Споменик културе – комплекс старо село у Сирогојну и природни простор око њега	Чајетина (25)	Сирогојно	1985	Решење-СО
Меморијални природни споменик „Љубић“	Чачак 2	Љубић	1973	Решење-СО
Споменик природе „Бјелушка потајница“	Ариље 2	Бјелуша	2006	Решење-СО
Споменик природе „Мала Бездан“	Горњи Милановац	Полом	1981	Решење-СО
Споменик природе „Островица“	Горњи Милановац (14)	Заграђе	2009	Решење-СО
Споменик природе „Хади-Проданова пећина“	Ивањица	Шуме	1975	Решење-СО
Споменик природе „Пећина Буковик“	Нова Варош	Љепојевић	1975	Решење-СО
Споменик природе „Слапови Сопотнице“	Пријеполје (209)	Сопотница	2005	Уредба Владе РС "Сл. Гласник РС" 110/2005
Споменик природе „Потпећка пећина“	Ужице (13)	Потпеће	1997 2004	Решење-СО
Споменик природе „Стопића пећина“	Чајетина (66)	Трнава и Рожанство	1976	Решење-СО
Споменик природе „Стабла храста цара“	Горњи Милановац (0,04)	Доња Црнућа	1994	Одлука-СО
Споменик природе „Храст Лужњак – Стражев“	Горњи Милановац (0,05)	Синошевићи	1994	Одлука-СО
Споменик природе Група од осам стабала цара	Ивањица	Бедина Варош	1974	Решење-СО
Споменик природе „Клокочевац“	Косјерић (0,64)	Дреновци	2000	Уредба Владе РС "Сл. гл." бр. 1/2000

Назив и врста заштићеног прир. добра	Град/општина и површина (у ha)	Катастарска општина	Год. заштите	Законски основ
Споменик природе „Раданова гора“	Лучани	Гуча	1998	Одлука-СО
Споменик природе „Два стабла храста лужњака – Ђурђевак“	Лучани	Доња Краварица	1997 1999	Одлука-СО
Споменик природе стабло брезе	Лучани	Доња Краварица	2002	Одлука-СО
Споменик природе стабло липе у Гучи	Лучани	Гуча	2002	Одлука-СО
Споменик природе стабло дрена у Губеревцима	Лучани	Губеревци	2002	Одлука-СО
Споменик природе стабло беле врбе у Губеревцима	Лучани	Губеревци	2002	Одлука-СО
Споменик природе стабло липе у Пшанику	Лучани	Пшаник	2002	Одлука-СО
Споменик природе стабло храста сладуна	Лучани	Властелица	2002	Одлука-СО
Споменик природе стабло липе у Каони	Лучани	Каона	2002	Одлука-СО
Споменик природе стабло дрена у Вичи	Лучани	Вича	2002	Одлука-СО
Споменик природе стабло клена у Вичи	Лучани	Вича	2002	Одлука-СО
Споменик природе „Рћанске пећине“	Лучани 112	Рти	1997 2008	Одлука-СО
Споменик природе „Црни бор – Лира“	Нова Варош	Драглица	2002	Одлука-СО
Споменик природе стабло бора Мунике	Нова Варош	Сениште	1971	Решење-СО
Споменик природе „Висибаба – стабла лужњака“	Пожега	Висибаба	2004	Одлука-СО
Споменик природе „Стабло храста лужњака – Љутице“	Пожега	Тврдићи	1995	Одлука-СО
Споменик природе „Стабло храста лужњака – Беле воде“	Пожега	Глумач	1975	Решење-СО
Споменик природе стабло цара	Пожега	Горобиље	1975	Решење-СО
Споменик природе Група од пет стабала храста лужњака	Пожега	Расна	1976	Решење-СО
Споменик природе Стабло храста китњака „Дебела Граница“	Ужице	Рибашевина	1997	Решење-СО
Споменик природе Стабло диволеске или мечје леске	Ужице	Ужице	1970	Решење-СО
Споменик природе „Мечје леске на тргу св. Саве“	Ужице	Ужице	2008	Одлука-СО
Споменик природе налазишта биљне врсте зеленике или божиковине	Ужице	Стапари	1969	Решење-СО
Споменик природе „Три стабла црног бора – Pinus nigra“	Чајетина	Доброселица	1960	Завод за заштиту природе и научно проучавање природних реткости
Споменик природе Стабло оскоруше	Чачак	Прислоница	1968	Решење-СО
Споменик природе „Гојковића липа“	Чачак	Горња Трепча	2007	Одлука-СО
Споменик природе „Фигус – Чачак“	Чачак	Чачак	2004	Одлука-СО

(*) За заштићена подручја мања од 1ha у табели није приказан податак о површини

Непокретна културна добра националног значаја на планском подручју су:

На подручју Плана заштићена су следећа НКД, Табела 5.

Табела 5. Заштићена НКД

Од изузетног значаја (20)		
Бајина Башта	споменици културе	локалитет Мраморје у Перућцу црква брвнара у Дубу
Ариље	споменик културе	црква Св.Ахилија у Ариљу
Прибој	споменик културе	црква Св.Николе у Дабру (Прибојска Бања)
Пријепоље	споменици културе	манастирски комплекс Милешева рушевине партизанске болнице испод брда Кошеvine
	знаменито место	меморијални комплекс Бошко Буха на Јабуци
Чајетина	споменици културе	родна кућа Димитрија Туцовића у селу Гостиљу
		црква Светог Петра и Павла у Сирогојну
		комплекс Старо село у Сирогојну
Ужице	споменици културе	историјске зграде у Ужицу
		Мољковића хан у Кремни
		споменички комплекс Кадињача
Пожега	археолошко налазиште	праисторијски тулум Трњаци у Пилатовићима просторна културно-историјска целина Горња Добриња
Горњи Милановац	споменици културе	црква брвнара у Такову кућа Милоша Обреновића у Горњој Црнући
	знаменито место	Таковски грм у Такову
Чачак	споменици културе	меморијални комплекс у Љубићу виноградарски подрум у Атеници
Од великог значаја (43)		
Бајина Башта	споменик културе	манастир Рача
Ариље	споменик културе	црква Св.Илије у Брекову
Прибој	споменици културе	црква Св.Арханђела у Поблаћу остаци манастира у Мажићима
Пријепоље	споменик културе	манастирски комплекс у Давидовици
	археолошко налазиште	Коловрат
Чајетина	споменик културе	црква брвнара у Доњој Јабланици
Ужице	споменици културе	Бела Црква у Карану
		средњовековни град
		црква Светог Марка са звоником
		стара хидроцентрала у Ужицу
Нова Варош	споменици културе	цркве брвнаре у Кућанима цркве брвнаре у Радијевићима
Косјерић	споменик културе	црквна брвнара у Сечој Реци
Пожега	археолошка налазишта	Блашковина
		Весовина
		Крчевина
		Варошиште
		Болница
		Савинац у Висибаби
	споменик културе	родна кућа Крстине Лековић у Сврачкову
Горњи Милановац	споменици културе	просторна културно-историјска целина
		црква брвнара у Љутовници
		црква брвнара у Прањанима
		манастирски комплекс Враћевшница
		црква Св.Тројице у Г.Милановцу
		црква Светог Саве у Савинцу
		зграда Окружног начелства у Г.Милановцу
Лучани	споменици културе	Гавровића чардак у Прањанима
		манастир Свете Тројице
Чачак	споменици културе	манастир Сретење на Овчару (Дучаловићи)
		манастирски комплекс у Жељевици
		господар Јованов конак у Чачку
		манастир Никоље у Рошцима
		манастир Благовештење у Овчару
		манастирски комплекс Вујан
		зграда Окружног начелства у Чачку
		кућа Алексија Лужанина у Миоковцима
Ивањица	споменици културе	црква Вазнесења Христовог у Чачку
		црква Преображења у Придворици
		црква Архангела Гаврила и Михаила у Ковиљу
		црква Светог Николе у Брезови
Ивањица	просторна културно-историјска	део градског центра у Ивањици

	целина	
Остала НКД (102)		
Бајина Башта	споменици културе	црква Вазнесења Христовог у Рогачици Стара чаршија и кућа Ивка Милошевића у Бајиној Башти
	археолошко налазиште	локалитет Јевтића луке у Вишесави
Ариље	споменици културе	манастир Клисура у Добрачи
		кућа Перке Крчевинац у Радобуђи
Прибој	споменици културе	спомен костурница
		средњовековни град Јагат
		Борисављевића кућа у Прибоју
Пријепоље	споменици културе	црква Богородичиног Покрова у Голешима
		некропола стећака Црквина у Прибоју
		рушевине старог града званог Јеринин град у Цурову
Пријепоље	споменици културе	град Хисарцик
		кућа Милоша Дивца у Дренови
		кућа Енвера Мусабеговића у Пријепољу
Чајетина	споменици културе	зграда раније школе ученика у привреди у Пријепољу
		археолошко налазиште Црквина у Дренови
		некропола у селу Хрта
Ужице	споменици културе	црква брвнара у Доброселици
		вила Председништва Владе на Палисаду
		родна кућа н.х. Саве Јовановића
Ужице	споменици културе	манастирски комплекс Увац
		Станића кућа у Ужицу
		кућа н.х. М.Миловановића-Луна у Луновом Селу
Ужице	споменици културе	четири шанца из I српског устанка у Кремни
		Мутапов шанац у Љубањи
		нова црква Светог Ђорђа у Ужицу
Ужице	споменици културе	црква брвнара у Севојну
		црква Архистратига Михаила у Стапарима
		Јокановића кућа у Ужицу
Ужице	споменици културе	основна школа у Мољковини
		Мољковића чесма у Кремни
Нова Варош	споменици културе	манастир Дубница у Божетићима
		кућа М.Пуцаревића у Дрмановићима
		кућа Томислава Бошковића у Радоињи
Нова Варош	споменици културе	црква Св.Тројице
		зграда старе Општине у Новој Вароши
		црква Светих Арханђела у Буковику
Сјеница	споменици културе	црква Свете Тројице у Бистрици
		мост на Увцу у Жвалама
		кућа н.х. Јездимира Ловића у Г.Лопижама
Сјеница	споменици културе	црква Св.Арханђела у Куманици
		Султан валида Џамија у Сјеници
		црква Светог Вазнесења у Штаваљу
Сјеница	споменици културе	Спасојевића кула у Брњици
		археолошка налазишта
		Велика градина у Врсеници
Косјерић	споменици културе	остаци цркве и гробља у Радишића брду
		стари хан и зграда Среског начелства у Косјерићу
		старо гробље у Тубићима
Косјерић	археолошко налазиште	кућа Миломирке Бонцулић у Отњу
		кућа Љубице Радовановић
		црква Светог Петра и Павла у Годовику
Пожега	споменици културе	кућа Петра Лековића у Речицама
		црква Свете Богородице у Прилипцу
		црква Светог Петра и Павла у Г.Добрињи
Пожега	споменици културе	Аћимовића кућа
		спомен чесма у Пожеги
Горњи Милановац	споменици културе	средњовековни град Островица на Руднику
		кућа н.х. Тихомира Матијевића у Луњевици
		кућа н.х. Драгана Јевтића-Шкепе
Горњи Милановац	споменици културе	кућа породице Ђорђевић у Г.Милановцу
		кућа н.х. Душана Дугалића у Драгољу
		кућа породице Раичевић у Дружетићима
Горњи Милановац	споменици културе	Јешевац у Д. Врбави
		црква Св.Николе у Брусници
		црква Покрова пресвете Богородице у Г. Бањанима

Лучани	споменици културе	Тадића кућа у Д.Дубцу
		црква Богоридичиног рођења у Горачићима
		гробље у Негришорима
	археолошко налазиште	Лапидаријум у Гучи
Чачак	споменици културе	Градина у Грабу
		кућа н.х. Ратка Митровића
		кућа Милана Бате Јанковића
		кућа н.х. Милице Павловић
		Римске терме
		Аћимовића кућа
		железничка локомотива са тендом
		кућа мајора Гавриловића
		кућа Антонија Пушелића
		стамбени објекти у Ул. Светозара Марковића бр.7 и бр.9
		зграда Учитељског дома
		Ерића кућа
		центар за воћарство и виноградарство
		зграда Уметничке галерије Надежда Петровић
		спомен костурница погинулим ратницима на гробљу
		црква Благовести у Трнави
		Лазаревића чардак у Пријевору
		Римске терме у Бељини
		манастир Стјеник у Бањици
		кућа Радовановића у Миоковцима
Ивањица	споменици културе	црква Покрова Пресвете Богородице у Миоковцима
		Чолића кућа у Вранићима
		сеоски чардак у Слатини
		Бојовића кућа у Прислоници
	знаменито место	метох манастира Сретење
		капија са натписом у Паковраћи
Ивањица	споменици културе	кућа Венјамина Маринковића у Вионици
		црква Св.Кузмана и Дамјана у Остатији
		црква Преображења у Дајићима
		Грачки мост у Градцу
		спомен гробље са спомеником мајору Илићу у Јавору

в) Физичка намена простора

Основна намена простора на подручју Просторног плана (9184 km²) имала је 2010. године следећу структуру:

- пољопривредно земљиште 5.162 km² (56%),
- шуме и шумско земљиште 3.539 km² (38%)
- и остало земљиште 483 km² (око 6%).

Планиране промене у коришћењу простора до 2025. године највише ће се одразити на шумско земљиште које ће се повећати за око 900 km² (око 25%) и износиће око 4439 km² или 48% подручја Просторног плана. Пољопривредно земљиште смањиће се за око око 17% и износиће око 4262 km² или око 46% подручја Просторног плана. Промене у коришћењу простора настаће претварањем пољопривредног у шумско земљиште пошумљавањем површина најнижег производно - економског потенцијала (7. и 8. катастарске класе), дела деградираних брдских пашњака и нископродуктивних/оштећених пољопривредних земљишта, приоритетно у циљу заустављања ерозије и заштите сливних подручја водоакумулација и значајнијих водотокова, као и у остало земљиште реализацијом водоакумулација и инфраструктурних коридора.

Остало земљиште на подручју Просторног плана обухвата: грађевинско земљиште (насеља, инфраструктуру, водоакумулације и др.), као и неплодне површине (ван пољопривредног земљишта, шума и шумског земљишта). До промена у коришћењу пољопривредних, шумских и неплодних површина (око 0,5% подручја Просторног плана) може доћи у зонама развоја инфраструктурних коридора, водопривредних система, туризма и појединих насеља. Планско опредељење је да се у овим зонама развоја, где је то могуће, изврши делимична компензација местимичним пошумљавањем, као и конверзија коришћења са неплодним површинама.

Најзначајније трансформације у намени осталог земљишта спровешће се у циљу релизације: 1) планираних водоакумулација, укупне површине око 30 km²; 2) инфраструктурних објеката

(изградња деоница аутопутева у дужини од око 259 km, изградња путева I и II реда - у дужини од око 340 km.); туристичке инфраструктуре; индустријских зона и др.

Табела 6: Промене у коришћењу пољопривредног и шумског земљишта (у km²)

Подручје /Округ	година	земљиште		% од укупних површина	
		Пољопривредно	Шумско	Пољопривредно	Шумско
Подручје Просторног плана	2010	5162	3539	56	38
	2025	4262	4439	46	48
	промена	-900	900		

Планско опредељење је да се рационалније и интензивније користе и уређују постојећа грађевинска подручја насеља, као и да се ограничи и контролише њихово ширење. Због тога се овим Просторним планом грађевинска подручја насеља задржавају у оријентационо истим површинама, док ће се изградња путне мреже (сем планираних аутопутева) вршити претежно у коридорима постојећих траса.

Табела 7. Процена промене коришћења у структури осталог земљишта (у km²)

	Година	Путеви	Пруге	Акумулације	Насеља	Неплодне површине	Укупно
Подручје Просторног плана	2010	105,5	5,5	27,9	178,9	165,5	483,3
	2025	139,3	5,5	57,9	178,9	155,5	537,1
	промена	+33,8	0	+30,0	0	-10,0	+53,8

з) Експлоатација минералних сировина

Планско опредељење јесте одрживо коришћење енергетских, металних и неметалних минералних сировина подручја Плана, које ће се усклађивати са општом концепцијом коришћења минералних ресурса Републике Србије. Одрживо коришћење минералних сировина засниваће се на:

- Покретању активности за окончање основних и детаљних геолошких, металогенетских и хидрогеолошких истраживања;
- Ревитализацији технолошких процеса у експлоатацији и металуршкој преради металних минералних сировина, пре свега модернизацијом флотација;
- Приликом отварања нових погона за експлоатацију минералних сировина на примени технолошких поступака који ће свести на минимум негативне утицаје на животну средину;
- Примени принципа потпуности и комплексности који подразумева искоришћавање основних минералних сировина из лежишта, као и свих пратећих компоненти које се могу рентабилно екстраховати, уз посебан нагласак на бочне и подинске стене лежишта које се често могу користити као грађевинско-технички камен или у друге сврхе;
- Принципу минимизирања техногеног отпада и његове трансформације у техногену сировину која се користи у одговарајућем производном процесу (претапање шљака из топионица, поновно третирање материјала са старих одлагалишта постројења за припрему и др);
- Контролисању постојећих одлагалишта јаловине, са циљем одржавања квалитета површинских токова и њихове заштите;
- Избегавању инсталирања нових прерадних капацитета (флотације, топионице и сл.) металних руда у близини заштићених подручја;
- Ревитализацији простора после завршетка експлоатације минералних сировина;
- Развоју пројеката који минимално угрожавају животну средину, применом тзв. „зеленог инжењерства“ и „технологије без или са минимумом отпадака“;
- Стимулисању рударства малих капацитета, односно оптималног коришћења малих лежишта, што је посебно интересантно код ретких метала и квалитетнијег грађевинско-техничког камена;
- Стратегији и дугорочним плановима образовања потребних кадрова за геолошка истраживања, рударство, металургију и друге релевантне струке, имајући у виду и локалне образовне институције и структуре;
- Дугорочној стратегији давања истражних права и, првенствено, концесија за истраживање и експлоатацију минералних сировина, полазећи од републичких и локалних интереса и услова заштите животне средине.
- Анимирању свежег капитала, концесијама и приватизацијом, како би започела производња у лежиштима за чије отварање не постоје средства.
- Подстицају коришћењу геотермалних вода и развоја неопходне инфраструктуре.

д) Туризам

Планско опредељење је да се делови туристичких дестинација, као и други туристички простори, плански организују преко туристичких рејона у којима се може формирати интегрална туристичка понуда. Глобални зонинг релевантног дела територије Златиборског и Моравичког округа, плански је **диференциран** на 4 туристичка рејона, са 11 целовитих и међусобно интегрисаних комплекса туристичке понуде, и плански **рангиран** на туристичка места и то:

1) Тара - Ваљевско подрињске планине - Рудник

Рејон представља северни део туристичког простора "Западна Србија - југ", захвата део Моравичког округа (општина Горњи Милановац) и део Златиборског округа (општине Косјерић и Бајина Башта са делом општине Пожега) и представља просторно - функционалну спону са туристичким простором "Западна Србија - север" (на подручју Колубарског и

Мачванског округа). Главна туристичка понуда рејона биће организована у следећим комплексима и местима: туристички комплекс **Тара-Подриње-Бајина Башта**; туристички комплекс **Ваљевско-подрињске планине са Косјерићем**; и туристички комплекс **Рудничко-Милановачки**.

2) рејон Полимља са Јадовником

Рејон представља југозападни део туристичког кластера "Западна Србија - југ", захвата део Златиборског округа са општинама Прибој и Пријепоље и делом општине Нова Варош, представљајући просторно - функционалну спону са туристичким просторима у БиХ и Црној Гори. Главна туристичка понуда рејона биће организована у следећим комплексима и местима: туристички комплекс **Полимље са Прибојем и бањом** и туристички комплекс **Пријепоље са Јадовником**;

3) Моравичко-Драгачевски рејон са Голијом

Рејон представља источни део туристичког простора Западна Србија – југ, захвата делове Моравичког и Златиборског округа са градом Чачак и општинама Лучани и Ивањица са деловима општина Пожега и Ариље, и представља просторно - функционалну спону са туристичким простором "Средишње Србије" (на подручју Рашког округа), на који се ослања на истоку, односно са Златибором и Златарско-Пештерским туристичким рејоном, на који се ослања на западу и југу. Главна туристичка понуда рејона биће организована у следећим комплексима и местима: туристички комплекс **Чачанско-Драгачевски**; и туристички комплекс **Ивањичко-Голијски**

4) Златибор са Златарско-Пештерским (Сјеничким) рејоном

Рејон представља средишни и јужни део туристичког простора Западна Србија – југ, захвата делове Моравичког и Златиборског округа са градом Ужице, општинама Чајетина и Сјеница и деловима општина Нова Варош, Ариље и Пожега. Представља просторно - функционалну спону са туристичким рејонима Тара-Ваљевско-подрињске планине-Рудник (на који се ослања на северу), Полимља са Јадовником (на који се ослања на југозападу) и Моравица-Драгачево са Голијом (на који се ослања на истоку), као и делом туристичког простора "Средишње Србије", на подручју Рашког округа (на који се ослања на југу). Главна туристичка понуда рејона биће организована у следећим комплексима: туристички комплекс **Златиборско-Ужички**; туристички комплекс **Ариљско-Рзавски**, туристички комплекс **Златарско-Ново Варошки** и туристички комплекс **Пештерско-Увачки**.

ђ) Инфраструктура

Побољшање саобраћајне доступности, повећање капацитета и побољшање нивоа саобраћајних услуга на путној мрежи оствариће се применом следећих решења: **ревитализацијом, реконструкцијом и модернизацијом државних путева, комплетирањем путне мреже и повећањем безбедности одвијања саобраћаја**.

Остварење основног **циља развоја** водопривредне инфраструктуре подразумева вишенаменске системе који су оптимално уклопљени у окружење и усклађени са свим другим корисницима простора, а уједно су и део водних система вишег реда планираних у ВОС-у и ППРС. Планирани системи имају сложене циљне структуре којима се решавају социјални, привредно-економски, еколошки, насељски, саобраћајни, водопривредни и енергетски проблеми не само подручја Плана, већ и на ширем подручју Републике, јер се ради о великим регионалним системима који имају знатно шири просторни обухват. Неки системи се својим производним ефектима могу валоризовати само на нивоу Србије, па и на међудржавном нивоу, као што су ХВС „Средња Дрина“, РХЕ „Бистрица 2“, итд. Развој енергетске инфраструктуре на планском подручју засниваће се на: успостављању ефикасног система планског управљања и експлоатације изграђених енергетских ресурса, уз примену савремених решења и модернизације постојећег система преноса, изградње нових и дистрибуције енергије према међународним стандардима; стварању услова за континуирано, поуздано и рационално напајање електричном енергијом подручја и интензивирање коришћења обновљивих извора енергије. У области развоја фиксне телефонске мреже и мобилне телефоније предвиђа се: побољшање постојећег стања односно замена постојећих аналогних комутација (централа) дигиталним; изградња нових комутационих објеката у насељима у којима се укаже потреба; изградња оптичких каблова од централе до претплатника (приступна и производна мрежа); изградња РР мреже у деловима насеља где је тешко градити фиксну телефонску мрежу; изградња нових базних станица мобилне телефоније: Телеком-МТС (064 и 065), VIP (060 и 061) и Telenor (062, 063 и 069); и дигитализација радио дифузне мреже.

3.4 Претходне консултације са заинтересованим органима и организацијама

У поступку израде Просторног плана и спровођења Стратешке процене утицаја на животну средину обављен је широк круг консултација са заинтересованим и надлежним организацијама и органима, у току којих су прибављени подаци, услови и мишљења већег броја субјеката, а посебно од:

1. Министарства Одбране- сектор за материјалне ресурсе, управа за инфраструктуру
2. Завода за заштиту природе Србије
3. Републичког завода за заштиту споменика културе-Београд
4. Министарства унутрашњих послова
5. Министарства рударства и енергетике
6. Републичког хидрометеоролошког завода
7. Републичког сеизмолошког завода
8. Републичког геодетског завода
9. Републичког завода за статистику
10. ЈП „Путеви Србије“
11. ЈП ЖЕЛЕЗНИЦЕ СРБИЈЕ – сектор за стратегију и развој
12. ЈП „Електромержа Србије“
13. Електропривреда Србије
14. Привредно друштво за дистрибуцију електричне енергије „Електросрбија“ Д.О.О

15. *Нафтна индустрија Србије*
16. *ЈП Србијас*
17. *ЈП Транснафта*
18. *Yugorosgaz, A.D*
19. *ПОШТА ЈП ППТ саобраћаја „Србија“*
20. *ЈП „Емисиона техника и везе“ РТС*
21. *Телекома Србија*
22. *VIP Mobile мреже*
23. *ORION телекома*
24. *Регионалне развојне агенције Златибор*

Сви ови контакти могу се сматрати релеватним за СПУ, у складу са чланом 11. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, посебно за оцену алтернатива и избор најповољнијих варијантних решења.

3.5 Процена алтернатива просторног развоја планског подручја без примене и са применом Просторног плана

Планско подручје, према критеријумима Просторног плана Републике Србије припада територији са квалитетном животном средином, са појединим локацијама које се могу оквалификовати као подручја загађене и деградиране животне средине (Лучани, градско подручје Косјерића, Чачка, Горњег Милановца, Ужица и Прибоја), али и већим бројем локалитета који се могу оквалификовати као подручја незагађене животне средине (НП „Тара“, паркови природе „Голија“ и „Шарган-Мокра Гора“, специјални резерват природе „Увац“, предео изузетних одлика Овчарско-кабларска клисура и др.).

Основни чиниоци стања квалитета животне средине су загађење вода (водотокова, водоизворишта и акумулација), ваздуха и земљишта, девастација предела и смањење квалитета живота активностима у индустрији, саобраћају, као и загађења настала услед нередовног или одсуства организованог прикупљања чврстог комуналног и опасног отпада, нерационалне и неконтролисане експлоатације минералних сировина, неконтролисаног и неправилног коришћења агрохемикалија у пољопривреди, нерационалног коришћења енергије, посебно електроенергије за грејне потребе, ерозија земљишног покривача и појава непланске изградње.

Основни проблем на подручју Плана непостојање интегративног система мониторинга животне средине (посебно на локацијама хемијске и цементне индустрије и локацијама веће експлоатације минералних сировина), неизграђен систем контроле и одговора на акциденте, недовољан број мобилних јединица и недостатак техничке подршке и опреме, неприлагођеност индустријске производње и других активности које би могле угрозити животну средину еколошким условима, инфраструктурна неопремљеност, појава ексцесивне и јаке ерозије и низак квалитет живота у појединим општинама, услед утицаја експлоатације минералних сировина, индустрије и/или економске неразвијености.

СПУ подразумева разматрање најмање две основне варијанте:

- 1) варијанта да се не усвоји и не имплементира план (или да се план уопште не ради) и
- 2) варијанта која заступа усвајање и имплементацију плана.

За процену ефеката варијанти на животну средину користи се метод матрице. На тај начин се, уважавајући претходно формулисане циљеве СПУ као и планске секторе, разматра утицај решења на стање природних вредности и животне средине на планском подручју.

По већини тестираних циљева и индикатора, опција са планом је у значајној предности, на основу чега је могуће закључити да просторни план поставља нужни предуслов интеграције циљева и активности заштите и социо-економског и културног развоја целог планског подручја, односно модела одрживог развоја. Уважавајући основни циљ израде стратешке процене утицаја који подразумева заштиту животне средине, природних вредности и квалитета живота у контексту економског развоја и обезбеђивање имплементације стратегије одрживог развоја, неопходно је да резултат процене укаже на могуће негативне утицаје имплементације планских решења и да предложи мере за умањење или избегавање негативних утицаја.

3.5.1 Варијанта 1: Развој без примене Просторног плана

Просторни план чини значајан интегративни и усмеравајући инструмент развоја предметног подручја, заједно са другим мерама и политикама којима држава утиче на управљање развојем. У случају да се настави коришћење простора без примене Просторног плана и одговарајућих државних мера, може доћи да поспешивања постојећих и могућих конфликта и то:

- наставак угрожавања локација које су оквалификоване као локације већег потенцијалног загађења животне средине (хемиска, цементна индустрија, експлоатација минералних сировина) и ширење њиховог негативног утицаја на околне просторе;
- девастација био и геодиверзитета, ваздуха, земљишта и воде, угрожавање буком и вибрацијама подручја пре свега у ширим индустријским зонама и зонама експлоатације минералних сировина и коридорима државних путева и пруга;
- девастација земљишта и предела екцесивном и јаком ерозијом, спирањем, бујицама и клизиштима у сливу Западне Мораве – Чачак, Пожега, Моравице, Бјелице и Скрапежа и у делу слива Лима – Пријепоље, Бродарево, долине Бистрице, долине Увца, слива Дрине – Бајина Башта;
- даљи наставак девастације земљишног покривача услед експлоатације неметаличних сировина на локацијама Јелен До и Сурдук, Рупељево, металичних сировина на локацијама Рудник и Штавал, заузимања земљишта одлагалиштима раскривке и флотацијским јаловиштима, али и директно загађење земљишта тешким металима, бакром, арсеном и хромом из хемијске и цементне индустрије и др.;
- даље угрожавање квалитета вода и повећање нивоа загађености (прелазак у нижу класу квалитета вода) услед неадекватног одвођења отпадних вода, неадекватног одржавања главних колектора и канализационе мреже и нерешеног пречишћавања отпадних вода; наставак загађивања акумулација и речних токова секундарним продуктима експлоатације минералних сировина; наставак депоновања пластичног отпада у речне долине и акумулације и прекогранично загађење изазвано овом врстом активности;
- неадекватно управљање комуналним, индустријским и опасним отпадом и повећање ризика од загађења површинских и подземних токова, акумулација и смањење комуналне хигијене;
- угроженост шума штетним абиотичким и биотичким факторима, штеточинама и пожарима, недовољне активности и финансије на заштити, нези и подизању шума;
- могућност удеса из постројења која се налазе на SEVESO II листи;
- запостављеност активне заштите, уређења и презентације природних вредности и непокретних културних добара;
- недовољно искоришћени потенцијали за развој туризма;
- непланска изградња нових објеката на локацијама где није била планирана изградња (посебно у зонама националног парка и парка природе), озбиљно заостајање реализације планиране инфраструктуре и комуналне опреме, посебно у погледу фекалне канализације (тамо где и постоји, не функционишу постројења за пречишћавање отпадних вода), атмосферске канализације;
- неадекватна здравствена заштита становништва и смањење квалитета живота становника услед активности у индустрији и експлоатацији минералних сировина;
- изложеност елементарним непогодама различитог интензитета – клизишта, ерозије, поплаве, електрична пражњења и земљотреси;
- неразвијен систем мониторинга ваздуха, воде, земљишта, буке;
- даљи недостатак система контроле и одговора на акциденте, непостојање техничке подршке и опреме за мониторинг;
- недостатак адекватних локалних еколошких акционих планова;
- недовољна међурегионална, прекогранична и међународна сарадња у области заштите животне средине
- задржавање постојећег система управљања добрима од јавног интереса и нерешавање питања стимулација и компензација на подручјима са успостављеним различитим режимима заштите који могу бити ограничавајући фактор за развој локалних заједница;
- непостојање ефикасног система организације управљања животном средином, финансирања заштите и мониторинга;

- изостанак регионалне и трансграничне сарадње у области заштите животне средине (нарочито у домену евакуације комуналног отпада);
- низак ниво еколошке едукације свих интересних група (становништва, локалне управе, инвеститора) и мали удео учешћа јавности у питањима која се тичу заштите животне средине;
- непостојање „нултог стања“ животне средине на нивоу општина/округа.

3.5.2 Варијанта 2: Развој са применом Просторног плана

По варијанти која подржава уређење и коришћење простора уз примену Просторног плана, имплементацијом планских решења омогућава се у потпуности или делом реализација потреба предметног подручја са становишта заштите и то:

- уређење еколошких зона и целина, сагласно ППРС, као и прописивање мера заштите животне средине за поједине зоне дефинисане овим планом;
- реализација мера за смањење утицаја трансграничног загађења (првенствено депоновања пластичног отпада у акумулацијама (Перућац, Потпећ);
- рекултивација флотацијских јаловишта на местима рударских активности;
- очување економских и екосистемских функција земљишта спровођењем техничких и биолошких радова и мера заштите;
- спречавање деградације природних вредности животне средине и предела посебних вредности;
- установљење и практично уважавање режима заштите постојећих и планираних водоакумулација, успостављањем одговарајућег режима санитарног надзора и заштите животне средине у непосредној, ужој и широј зони заштите изворишта, као и резервација простора за планиране акумулације (Сврачково, Роге, Орловача – на Великом Рзаву, Сеча река на Скрапежу, Рокци на Ношници, Бела вода на Људској реци);
- унапређење квалитета водотокова до прописане класе квалитета (I и I/II класе – Моравице, Великог Рзава, Западне Мораве, Увца, притока Лима и II класе-дела слива Западне Мораве Бетиње и Лима);
- уклањање спољних извора загађивања свих површинских вода, пореклом из домаћинства, као и уклањање кабастог отпада са обала и из корита ових река;
- адекватно одржавање главних колектора и канализационе мреже и решавање питања пречишћавања отпадних вода у градским и приградским насељима у оба округа;
- смањење нивоа буке и загађења из саобраћаја, и ризика од појаве хазарда услед изливања опасних материја које се превозе државним путевима I и II реда, железницом и градским саобраћајницама;
- ограничавање промене намене простора, промене постојећег коришћења земљишта, појава стварања и лагеровања, као и привременог складиштења минералних сировина, јаловине промене морфологије терена, девастација предеоне слике услед коришћења минералних сировина на подручју;
- обезбеђивање предострожности за активности које могу да изазову негативне утицаје на околину или еколошки ризик (постројења која се налазе на SEVESO II листи), применом система процене утицаја на животну средину пре реализације активности или доношења инвестиционих одлука о развоју саобраћаја, привредних активности и изградње објеката; иновирање списка постројења која се налазе на SEVESO II листи;
- заштита пољопривредног, шумског земљишта и шума;
- рекултивација постојећих сметлишта, затворених локалних депонија, комплекса и локалитета експлоатације минералних сировина, привремених позајмишта земља и камена за изградњу путева, примена мера мониторинга квалитета земљишта и др.
- решавање проблема индустријског, медицинског и опасног отпада и пречишћавања отпадних вода (посебно из цементне и хемијске индустрије), проблема отпада из пољопривреде и неправилног коришћења агрохемикалија;
- успостављање система елиминације комуналног отпада смањењем количине отпада, повећањем степена рециклирања и успостављањем регионалног система управљања комуналним отпадом у Златиборском и Моравичком управном округу – на регионалне депоније Дубоко, Бањица и регионалну депонију за Крагујевац и околину;
- регулисање прикупљања, одвођења и руковања отпадним водама у руралним насељима, као и нередовно одлагање комуналног отпада или потпуно одсуство ове интервенције у простору;

- реализација одрживих капацитета експлоатације природних ресурса, сагласно еколошким захтевима;
- повећање обима инвестиција за заштиту животне средине;
- унапређење система управљања заштитом животне средине у окрузима и општинама;
- унапређење еколошке едукације и информисања о стању и проблемима заштите животне средине и укључивање јавности у процес доношења планских и инвестиционих одлука и у акције за очување и унапређење животне средине (према принципима Архуске конвенције);
- успостављање система сталног мониторинга свих параметара квалитета животне средине у свим општинама на територији Златиборског и Моравичког управног округа, посебно у општинама Ужице, Чачак, Косјерић, Горњи Милановац и Сјеница због активности у индустрији и експлоатацији минералних сировина;
- израда катастра загађивача природе и животне средине на подручју оба округа;
- израда процена утицаја на природу и животну средину свих планираних активности и садржаја, посебно канализација и пречишћавања отпадних вода, саобраћаја, водоснабдевања, грејања и сакупљања смећа, као и туризма, електроенергетске инфраструктуре, пољопривреде, експлоатације минералних сировина и др.

3.5.3 Резултати процене

На основу разматрања варијанти датих у претходном поглављу могуће је дефинисати следеће закључке:

1. Уколико се решења дата Просторним планом не реализују наставиће се: негативне демографске тенденције, недовољна међурегионална, прекогранична и међународна сарадња, продубљивање ефеката свестке финансијске и економске кризе, недовољна искоришћеност најважнијих потенцијала за развој привреде и туризма; економско заостајање; успорен процес реструктурирања привреде и изражена незапосленост; задржљивање постојећег система управљања добрима од јавног интереса у нерешавању питања стимулација и компензација, неадекватан однос према природном и културно историјском наслеђу, спора динамика унапређења инфраструктуре, недостатак планске и пројектне подршке за коришћење домаћих и страних фондова у области заштите животне средине, раст трошкова прилагођавања еколошким и захтевима климатских промена, појава неповољних водних режима, са израженом временском неравномерношћу протока, и недовољна снабдевеност водом насеља из локалних изворишта; недовољна изграђеност и непостојање система одвођења отпадних вода као и третмана отпадних вода; недовољна заштићеност водних ресурса од загађивања, недовољна изграђеност саобраћајне мреже и слабији квалитет државних путева II реда и општинских путева; неразвијеност телекомуникационе и електроенергетске инфраструктуре, и наставак проблема загађења животне средине, због неконтролисаних емисија загађујућих материја у атмосферу, воду и земљиште, као и због ниског нивоа развијености комуналних услуга, а посебно због нефункционисања система управљања отпадом; појава ерозије и др. Ако се би се овај тренд наставио могли би се очекивати само негативни ефекти у сваком од наведених сектора у односу на циљеве стратешке процене утицаја на животну средину.
2. Имплементација Просторног плана ће условити развој са позитивним ефектима у свим наведеним секторима и отклањање до сада уочених негативних тенденција. Притом је неопходно вршити мониторинг индикатора који би могли да покажу потенцијалне негативне утицаје на животну средину (загађење ваздуха, воде и земљишта тешким металима у зонама експлоатације минералних сировина и зонама активности хемијске индустрије, загађење воде, ваздуха и земљишта у зонама постојећих и планираних саобраћајница и железничке мреже, санирање и заустављање ерозионих процеса у подручјима са екцесивном и јако ерозијом).

На основу изнетог може се закључити да је варијанта примене предложеног Плана знатно повољнија у односу на варијанту да се План не примени.

3.6 Приказ врсте и карактеристика утицаја планских решења на животну средину

3.6.1 Врста и предмет утицаја

Кључни извори дејства на животну средину су планска решења у вези реализације нових индустријских паркова и зона у Севојну, Бранешком пољу, Пожеги, Прибоју, Чачку и Пријеполу, изградње инфраструктуре и супраструктуре у непосредној функцији развоја планског подручја (аутопутева, државних путева I и II реда), реализације целогодишње туристичке понуде са изградњом објеката и туристичко-рекреативне инфраструктуре, реализације комуналних објеката, реализација хидроакмулација, изградње далеководова и трафостаница, гасовода. Од значаја за животну средину су и решења која се односе на коришћење и заштиту вода, развој пољопривреде, обнову становништва и развој мреже насеља. Такође, заштита природних вредности генерише утицаје који се вреднују са становишта циљева у Плану и циљева стратешке процене.

3.6.2 Карактеристике утицаја - методологија и приказ оцено

РПП ЗМО генерише већину механичких, физичких и хемијских типова утицаја и њихових ефеката, који су најчешће чврсто повезани и међусобно условљени. У спровођењу ове стратешке процене узете су у обзир могућности таквих утицаја, пре свега код ефеката који су оцењени као потенцијално значајни. Посебно су размотрени ризици ефеката и очекиване промене објекта геонаслеђа, естетике предела и културно историјског наслеђа услед даљег развоја индустријских активности и експлоатације минералних сировина, квалитета и режима вода, квалитета ваздуха, квалитета и плодности земљишта у односу на планска решења, врсту и капацитете туристичке изградње, развој пољопривреде, управљање водама и на проблеме настале услед непогода природне и антропогене генезе, као и угроженост здравља активностима у хемијској и цементној индустрији.

У следећој табели 8 дат је приказ скале за процену утицаја према јачини утицаја који се оцењују бројевима од -3 до +3, где се знак минус односи на негативне, а знак плус на позитивне промене.

Табела 8. Критеријуми за оцењивање величине утицаја

Величина утицаја	Ознака	О п и с
Критичан	- 3	Јак негативан утицај
Већи	- 2	Већи негативан утицај
Мањи	- 1	Мањи негативни утицај
Нема утицаја, или нејасан утицај	0	Нема утицаја, нема података или није примењиво
Позитиван	+ 1	Мањи позитивни утицај
Повољан	+ 2	Већи позитиван утицај
Врло повољан	+ 3	Јак позитиван утицај

У следећој табели 9 приказани су критеријуми за вредновање просторних размера могућих утицаја.

Табела 9. Критеријуми за оцењивање просторних размера утицаја

Размере утицаја	Ознака	О п и с
Трансгранични	ТГ	Могућ трансгранични утицај
Државни	Н	Могућ утицај на националном нивоу
Регионални	Р	Могућ утицај на регионалном нивоу
Општински	О	Могућ утицај на општинском нивоу
Локални	Л	Могућ утицај у некој зони или делу општине

Вероватноћа утицаја се одређује према следећој скали у табели 10.

Табела 10. Скала за процену вероватноће утицаја

Вероватноћа	Ознака	Опис
100%	И	утицај извесан
више од 50%	В	утицај вероватан
мање од 50%	М	утицај могућ
мање од 1%	Н	утицај није вероватан

У односу на време трајања утицаја могу се дефинисати привремени - повремени (П) и дуготрајни (Д) ефекти. На основу критеријума процене величине и просторних размера утицаја планских решења према циљевима стратешке процене обавља се евалуација значаја идентификованих утицаја. За утврђене значајне утицаје процењују се вероватноћа и време трајања. За Просторни план посебно су значајни утицаји који имају јак позитиван или већи позитиван утицај јак негативан или већи негативан ефекат на целом подручју Плана, односно на локалном, регионалном или националном нивоу планирања, ради дефинисања мера за смањење или елиминисање негативних ефеката на животну средину.

3.6.3 Процена утицаја планских решења прве етапе реализације Просторног плана на животну средину

Планска решења у Предлогу плана која су обухваћена проценом утицаја на животну средину односе се на прву етапу реализације до 2016. године.

Пољопривредно земљиште и рурални развој

Планско решење	Заштита и коришћење пољопривредног земљишта и развој пољопривреде
1.1	Рурална рејонизација
1.2	Одрживо коришћење и заштита пољопривредног земљишта
1.3	Развој и реструктуирање пољопривредног сектора

Шумско земљиште, шуме и развој ловства

Планско решење	Заштита и коришћење шума и шумског земљишта и развој ловишта
2.1	Одрживо коришћење и заштита шумског земљишта и шума
2.2	Развој ловства

Водни ресурси

Планско решење	Водни ресурси
3.1	Заштита квалитета вода
3.2	Заштита од вода

Геолошки ресурси

Планско решење	Геолошки ресурси
4.1	Експлоатација минералних сировина и изворишта термоминералних вода
4.2	Санирање површина око постојећих рударских објеката и развој пројеката који минимално угрожавају животну средину

Развој становништва, мреже насеља и јавних служби

Планско решење	Становништво, мрежа насеља и објекти јавних служби
5.1	Демографска обнова
5.2	Развој људских ресурса
5.3	Функционално јачање улоге урбаних центара
5.4	Очување и трансформација руралних насеља и подручја
5.5	Развој јавних служби, посебно њихове доступности у руралним подручјима

Развој привредних делатности

Планско решење	Развој привредних делатности
6.1	Привредни развој
6.2	Опремање и реализација нових привредних комплекса и локалитета

Развој туризма

Планско решење	Развој туризма
7.1:	Комплектирање и интеграција постојеће понуде у простору
7.2:	Реализација туристичке понуде и инфраструктуре у оквиру туристичких рејона
7.3:	Израда развојних докумената и сарадња субјеката развоја туризма

Развој саобраћајне инфраструктуре

Планско решење	Развој саобраћајне инфраструктуре
8.1	Повећање саобраћајне доступности подручја
8.2	Развој остале саобраћајне инфраструктуре

Развој водопривредне инфраструктуре

Планско решење	Развој водопривредне инфраструктуре
9.1:	Фазни развој система водоснабдевања
9.2:	Развој система за канализацију и пречишћавање отпадних вода

Развој енергетске инфраструктуре

Планско решење	Развој енергетске инфраструктуре
10.1	Припрема и почетак изградње електроенергетске мреже и објеката
10.2	Употреба ОИЕ

Развој телекомуникационе инфраструктуре

Планско решење	Развој телекомуникационе инфраструктуре
11.1	Побољшање мреже телекомуникационе инфраструктуре
11.2	Развој мреже поштанских услуга

Комунални садржаји

Планско решење	Комунални садржаји
12.1	Интегрално управљање комуналним отпадом
12.2	Управљање опасним отпадом

Заштита животне средине

Планско решење	Заштита животне средине
13.1	Унапређења и заштите квалитета животне средине
13.2	Превенција ризика од удеса и акцидената

Заштита природе и природних вредности

Планско решење	Заштита природе и природних вредности
14.1	Заштита, презентација и контролисано коришћење природних добара
14.2	Предузимање активности на међународној афирмацији заштите природних вредности

Заштита непокретних културних добара

Планско решење	Заштита непокретних културних добара
15.1	Заштита и презентација непокретних културних добара

Табела 11. Процена величине утицаја планских решења на животну средину и елементе одрживог развоја

ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	ПЛАНСКА РЕШЕЊА																																		
	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	3.1	3.2	4.1	4.2	5.1	5.2	5.3	5.4	5.5	6.1	6.2	7.1	7.2	7.3	8.1	8.2	9.1	9.2	10.1	10.2	11.1	11.2	12.1	12.2	13.1	13.2	14.1	14.3	15.1	
Очување и унапређење специјске, генетичке и екосистемске разноврсности	0	0	0	+2	0	0	0	-1	+1	0	+1	0	0	+2	-1	-1	0	0	0	-1	-1	0	0	-1	0	0	0	0	0	+3	0	+3	+3	0	
Очување, презентација и одрживо коришћење природних вредности	0	0	0	+3	0	+3	0	-2	+1	+2	+2	0	0	+2	0	0	+2	+2	+2	-1	-1	0	0	-1	0	0	0	0	0	+3	+3	+3	+3	+3	
Очување и унапређење главних елемената предеоног лика	+2	+1	0	+1	0	0	0	-1	+3	0	+1	0	+3	0	-1	-1	+1	+1	+1	-1	-1	0	0	-1	0	0	0	+2	+2	+1	0	+1	+3	+3	
Обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха смањењем емисије CO ₂ из индивидуалних возила у зони државних путева првог и другог реда	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-1	-1	0	-1	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	+2	0	0	0	0	
Унапређење енергетске ефикасности применом чисте енергије	0	0	0	+1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+1	-1	-1	0	0	0	0	0	0	0	-1	+3	0	0	+1	0	+2	0	0	0	0	
Смањење нивоа емисије тешких метала, арсена, хрома и кадмијума у ваздух, насталих као резултат експлоатације минералних сировина	0	0	0	+2	0	0	0	-1	+2	0	0	0	0	0	-1	-2	0	0	0	-1	-1	0	0	0	+3	0	0	+2	+2	+3	+3	+3	+3	0	
Смањење загађења водених токова услед активности у индустрији и експлоатацији минералних сировина	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-1	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+3	+3	0	0
Повећање уредног снабдевања водом и обезбеђивање канализације за кориснике водовода	0	0	0	0	0	+3	0	0	0	+3	+2	+3	+2	+3	0	0	0	0	0	0	0	+3	0	0	0	0	0	0	0	0	+3	0	0	0	0
Обезбеђивање пречишћавања отпадних вода, побољшање санитације насеља и унапређење квалитета вода према прописаним класама	0	+1	0	0	0	+3	0	0	0	0	+2	0	+1	+2	+1	0	0	0	0	0	0	0	+3	0	0	0	0	0	0	+3	+3	+1	0	0	
Умањење ефеката ерозије земљишта и ублажавање ефеката елементарних непогода	+1	+1	0	+3	0	0	+3	-1	+1	0	+1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+2	+1	+1	0	0	
Унапређење квалитета земљишта девастираног индустријским активностима и експлоатацијом минералних сировина	0	+1	0	+1	0	0	-1	+3	0	+1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+3	0	+3	0	0	
Смањење количине комуналног отпада рециклирањем или другим еколошки безбедним третманом	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+1	+1	+1	+2	+1	+1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+3	0	+3	0	0	0	0	
Обезбеђивање прикупљања отпада руралним подручјима Плана и одлагање на регионалну депонију Дубока, Бањица и Крагујевац	+1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+1	+1	0	+2	0	+1	0	0	0	+2	0	0	0	0	0	0	0	+3	0	+3	0	0	0	0	
Смањење кол. опасног отпада и транспорт на трајна складишта за одлагање отпада	0	0	0	0	0	0	0	0	+2	0	+1	+1	0	+2	+1	+1	0	0	0	+2	0	0	0	0	0	0	0	0	+3	+2	+3	0	0	0	

ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	ПЛАНСКА РЕШЕЊА																																		
	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	3.1	3.2	4.1	4.2	5.1	5.2	5.3	5.4	5.5	6.1	6.2	7.1	7.2	7.3	8.1	8.2	9.1	9.2	10.1	10.2	11.1	11.2	12.1	12.2	13.1	13.2	14.1	14.3	15.1	
Очување, презентација и адекватно коришћење непокретних културних добара и очување етно-фолклорног наслеђа	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+1	+2	0	+2	+1	0	0	+2	+2	+2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+1	+3	
Очување објеката народног градитељства	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+2	+2	0	+2	+1	0	0	+2	+2	+2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+1	+3
Заштита и праћење квалитета здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију	0	0	+1	+2	+1	+3	+3	-1	+1	+2	+3	+1	+2	+3	-1	-1	+3	+3	+3	+1	+1	+3	+3	+3	+3	+3	+2	0	+3	+3	+3	+3	+3	+3	+3
Смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора	0	0	0	+1	0	0	0	-2	+1	0	+1	0	0	+1	-1	-1	0	0	0	-2	-2	0	0	-1	0	-1	-1	0	0	+2	0	+1	0	0	
Мониторинг и контрола утицаја загађења воде, ваздуха и земљишта на локацијама угроженим већим загађењем на здравље станиовника	0	0	0	0	0	0	0	0	+1	0	+1	0	0	+3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+3	+3	+3	+3	0
Обезбеђење очувања шумског фонда од непланиране сече, повећање шумског фонда	+1	0	+1	+3	0	0	0	-1	+1	0	+1	0	+1	+2	-1	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+3	0	+3	+3	+3
Очување шума које припадају категорији заштићених природних добара	0	0	0	+3	0	0	0	0	+1	0	+1	0	0	+3	-1	-1	0	0	0	-1	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+3	0	+3	+3	+3
Очување и унапређење шумске фауне и спречавање криволова	0	0	0	0	+3	0	0	0	0	0	0	0	0	+3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+1	0	+3	+3	0
Унапређење информисаности јавности о питањима животне средине и успостављање система мониторинга параметара животне средине	0	0	+1	0	0	+1	0	0	0	+3	+3	0	0	+3	+1	+1	0	0	+3	0	0	0	0	0	0	0	0	+1	0	0	+3	+3	+3	+3	+1
Унапређење финансирања заштите животне средине	0	0	+1	0	0	0	0	0	+2	+2	+3	0	0	+3	+1	+1	0	0	+1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+3	+3	+3	+3	+1

Табела 12. Процена територијално-просторних утицаја планских решења на животну средину и елементе одрживог развоја²

ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	ПЛАНСКА РЕШЕЊА																																		
	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	3.1	3.2	4.1	4.2	5.1	5.2	5.3	5.4	5.5	6.1	6.2	7.1	7.2	7.3	8.1	8.2	9.1	9.2	10.1	10.2	11.1	11.2	12.1	12.2	13.1	13.2	14.1	14.3	15.1	
Очување и унапређење специјске, генетичке и екосистемске разноврсности				P				P	P		P			P	L	L				P	P			L						P		P	P		
Очување, презентација и одрживо коришћење природних вредности				P		P		P	P	P	P			P			P	P	P	P	P			L						P	P	P	P	P	
Очување и унапређење главних елемената предеоног лика	P	P		P				L	P		P		P		L	L	P	P	P	P	P			L					P	P	P		P	P	P
Обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха смањењем емисије CO ₂ из индивидуалних возила у зони државних путева првог и другог реда																	L	L		L	L									P					
Унапређење енергетске ефикасности применом чисте енергије				L										L	L	L								L	L			L		L					
Смањење нивоа емисије тешких метала, арсена, хорма и кадмијума у ваздух, насталих као резултат експлоатације минералних сировина				L				L	L						L	L				L	L				L			L	P	L	P	L	P		
Смањење загађења водених токова услед активности у индустрији и експлоатацији минералних сировина															L	L														L	L				
Повећање уредног снабдевања водом и обезбеђивање канализације за кориснике водовода						L					L	L	L	L								P								L					
Обезбеђивање пречишћавања отпадних вода, побољшање санитације насеља и унапређење квалитета вода према прописаним класама		L				L					L		L	L	L								P							L	L	L			
Умањење ефеката ерозије земљишта и ублажавање ефеката елементарних непогода	L	L		L			L	L	L		L																			P	L	L			
Унапређење квалитета земљишта девастираног индустријским активностима и експлоатацијом минералних сировина		L		L				L	L		L																			P		L			
Смањење количине комуналног отпада рециклирањем или другим еколошки безбедним третманом											L	L	L	L	L	L												P		P					
Обезбеђивање прикупљања отпада руралним подручјима Плана и одлагање на регионалну депонију Дубока, Бањица и Крагујевац	P										P	P		P		P				P								P		P					
Смањење кол. опасног отпада и транспорт на трајна складишта за одлагање отпада											P	P		P	P	P				P									P	P	P				

² Н-национални утицај, Р-регионални утицал, О-општински утицај, Л-локални утицај

ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	ПЛАНСКА РЕШЕЊА																																		
	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	3.1	3.2	4.1	4.2	5.1	5.2	5.3	5.4	5.5	6.1	6.2	7.1	7.2	7.3	8.1	8.2	9.1	9.2	10.1	10.2	11.1	11.2	12.1	12.2	13.1	13.2	14.1	14.3	15.1	
Очување, презентација и адекватно коришћење непокретних културних добара и очување етно-фолклорног наслеђа										P	P		P	P			P	P	P														P	P	
Очување објеката народног грађитељства										P	P		P	P			P	P	P														P	Л	
Заштита и праћење квалитета здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију			Л	Л	Л	Л	Л	Л	Л	Л	Л	Л	Л	Л	Л	Л	Л	Л	Л	Л	Л	Л	Л	Л	Л	Л		Л	Л	Л	Л	Л	Л	P	P
Смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора				Л				Л	Л		Л			Л	Л	Л				Л	Л			Л		Л	Л			Л		Л			
Мониторинг и контрола утицаја загађења воде, ваздуха и земљишта на hot spots на здравље станиовника									Л		Л			Л																	Л	Л	Л	P	
Обезбеђење очувања шумског фонда од непланиране сече, повећање шумског фонда	P		P	P				Л	Л		Л		Л	Л	Л	Л															P		Л	Л	Л
Очување шума које припадају категорији заштићених природних добара				Н					P		P			Л	Л	Л				Л	Л										P		P	P	P
Очување и унапређење шумске фауне и спречавање криволова					Л									Л																	P		Л	Л	
Унапређење информисаности јавности о питањима животне средине и успостављање система мониторинга параметара животне средине			P			Л				P	P			Л	Л	Л			Л								Л				P	P	P	P	Л
Унапређење финансирања заштите животне средине			P						P	P	P			Л	Л	Л			P												P	P	P	P	P

Табела 13. Идентификација и евалуација стратешки значајних утицаја планских решења на животну средину и одрживи развој

Ознака	Планско решење	Идентификација и евалуација значајних утицаја		Образложење
		Ознака циља СПУ	Ранг	
1.1	Рурална рејонизација	1.3	P+2МД	Наведено планско решење може имати дуготрајан врло повољан утицај на очување и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика и могућ дуготрајан врло повољан утицај на обезбеђивање прикупљања отпада у руралним подручјима Плана и евакуацију отпада на планиране регионалне депоније
		4.2	P+2МД	
1.2.	Одрживо коришћење и заштита пољопривредног земљишта	1.3	P+1МД	Планско решење може имати дуготрајан делимично повољан утицај на очување и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика и могућ дуготрајан, изузетно повољан локални утицај планског решења на умањење ефеката ерозије земљишта
		3.4	Л+1МД	
1.3	Развој и реструктурирање пољопривредног сектора	7.1	P+1МД	Наведено планско решење може имати дуготрајан регионални позитивни утицај на обезбеђење очувања шумског фонда од непланиране сече, као и, делимично повољан утицај планског решења на унапређење финансирања заштите животне средине и на успостављање мониторинга параметара животне средине
		8.1 8.2	P+1МД	
2.1	Одрживо коришћење и заштита шумског земљишта и шума	1.1	P+2ВД	Наведено планско решење може имати вероватан дуготрајан утицај средњег позитивног интензитета регионалног ранга на очување и унапређење генетичке, специјске и екосистемске разноврсности, дуготрајан позитиван утицај јаког интензитета на регионалном нивоу планског решења на очување, презентацију и одрживо коришћење природних вредности, дуготрајан позитиван утицај регионалног карактера планског решења на очување и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика, вероватан локални позитивни дуготрајни утицај планског решења на смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину, могућ дуготрајни позитивни утицај регионалног карактера наведеног планског решења на умањење ефеката ерозије земљишта и ублажавање ефеката елементарних непогода, вероватан дуготрајни позитивни утицај регионалног карактера планског решења на заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију, вероватан дуготрајан регионални јачи позитивни утицај планског решења на обезбеђење очувања шумског фонда од непланиране сече, могућ дуготрајан позитивни утицај националног карактера планског решења на очување шума које припадају категорији заштићених природних добара.
		1.2	P+3МД	
		1.3	P+1МД	
		2.3	Л+2ВД	
		3.4	Л+3МД	
		6.1	P+2ВД	
		7.1	P+3ВД	
		7.2	Н+3МД	
2.2	Развој ловства	6.1	Л+1ВД	Наведено планско решење може имати вероватан дуготрајни позитивни утицај локалног карактера на заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију и вероватан дуготрајни локални позитивни утицај на очување и унапређења шумске фауне и спречавање криволова
		7.3	Л+3ВД	
3.1	Заштита квалитета вода	1.2	P+3МД	Наведено планско решење може имати дуготрајан позитивни регионални утицај на очување, презентацију и одрживо коришћење природних вредности и могућ дуготрајан локални позитивни утицај на повећање уредног снабдевања водом и обезбеђивање канализације за кориснике водовода и обезбеђивање пречишћавања отпадних вода, побољшање санитације насеља и унапређење квалитета вода према прописаним класама, као и умањење ефекта ерозије земљишта и заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију
		3.2 3.3 6.1	Л+3МД	
		6.1	P+3МД	
3.2	Заштита од вода	3.4 6.1	Л+3МД	Наведено планско решење може имати дуготрајни позитивни утицај локалног карактера на умањење ефекта ерозије земљишта и ублажавање ефеката елементарних непогода, као и заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију

Ознака	Планско решење	Идентификација и евалуација значајних утицаја		Образложење
		Ознака циља СПУ	Ранг	
4.1	Експлоатација минералних сировина и изворишта термоминералних вода	1.1 1.3	P-1МД	Наведено планско решење може имати дуготрајни негативни утицај регионалног карактера на очување и унапређење генетичке, специјске и екосистемске разноврсности и очување и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика, дуготрајан већи негативан утицај на регионалном нивоу на очување, презентацију и одрживо коришћење природних вредности, дуготрајан негативан утицај мањег интензитета локалног карактера на смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину и умањење ефеката ерозије земљишта и ублажавање ефеката елементарних непогода и дуготрајан негативан утицај мањег интензитета локалног карактера на смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора
		1.2	P-2МД	
		2.3 3.4	Л-1МД	
		6.2	Л-1МД	
4.2	Санирање површина око постојећих рударских објеката и развој пројеката који минимално угрожавају животну средину	1.3	P+3МД	Планско решење може имати дуготрајни врло повољни утицај регионалног карактера на очување и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика, дуготрајан негативан утицај мањег интензитета локалног карактера на смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину, известен дуготрајни изузетно позитивни утицај локалног карактера планског решења на унапређење квалитета земљишта девастираног експлоатацијом минералних сировина, и могућ дуготрајан позитиван утицај регионалног карактера планског решења на смањење количине опасног отпада и транспорт на трајна складишта за одлагање отпада
		2.3	Л+2МД	
		3.5	Л+3ИД	
		4.3.	P+3МД	
5.1	Демографска обнова	1.2	P+2МД	Наведено планско решење може имати дуготрајан позитиван утицај регионалног карактера на очување, презентацију и одрживо коришћење природних вредности, могућ дуготрајан позитиван утицај регионалног карактера планског решења на очување, презентацију и адекватно коришћење НКД и очување етно-фолклорног наслеђа, дуготрајан позитиван утицај регионалног карактера на унапређење информисаности јавности о питањима животне средине и успостављање система мониторинга параметара животне средине и могућ дуготрајан позитиван утицај регионалног карактера планског решења на унапређење финансирања заштите животне средине
		5.1 5.2.	P+1МД	
		8.1	P+3МД	
		8.2	P+2МД	
5.2	Развој људских ресурса	3.2 3.3 3.4 3.5 4.1 5.2 6.1	Л+2МД	Могућ дуготрајан позитивни локални утицај планског решења на смањење коришћења неадекватних агрохемикалија у пољопривреди, повећање уредног снабдевања водом и обезбеђивање канализације за кориснике водовода, обезбеђивање пречишћавања отпадних вода, побољшање санитације насеља, унапређење квалитета вода према прописаним класама, умањење ефеката ерозије земљишта и ублажавање ефеката елементарних непогода, унапређење квалитета земљишта девастираног експлоатацијом минералних сировина, смањење количине комуналног отпада рециклирањем, очување објеката народног градитељства и заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију
		1.1 1.3 4.2 4.3 8.1 8.2	P+1МД	Могућ дуготрајни позитивни ефекат регионалног типа планског решења на очување и унапређење генетичке, специјске и екосистемске разноврсности и очување и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика, смањење количине опасног отпада и транспорт на трајна складишта за одлагање отпада, обезбеђивање прикупљања отпада у руралним подручјима и одлагање на регионалне депоније, на унапређење информисаности јавности о питањима животне средине и успостављање система мониторинга параметара животне средине и на унапређење финансирања заштите животне средине

Ознака	Планско решење	Идентификација и евалуација значајних утицаја		Образложење
		Ознака циља СПУ	Ранг	
5.3	Функционално јачање улоге урбаних центара	3.2 4.2 4.3	P+1МД	Могућ дуготрајан позитивни регионални утицај планског решења на смањење количине опасног отпада и транспорт на трајна складишта за одлагање отпада, обезбеђивање прикупљања отпада у руралним подручјима и одлагање на регионалне депоније и повећање уредног снабдевања водом и обезбеђивање канализације за кориснике водовода
5.4	Очување и трансформација руралних насеља и подручја	1.3 5.1	P+1МД	Наведено планско решење може имати дуготрајан позитивни регионални утицај планског решења и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика и очување, презентацију и адекватно коришћење НКД и очување етно-фолклорног наслеђа
5.5	Развој јавних служби, посебно њихове доступности у руралним подручјима	1.1 1.2 1.3 4.2 4.3 5.1 6.3	P+1ВД	Планско решење ће генерисати вероватни позитивни регионални утицај планског решења на очување и унапређење специјске, генетичке и екосистемске разноврсности, очување, презентација и одрживо коришћење природних вредности, очување и унапређење главних (природних, културних и антропогених) елемената предеоног лика, смањење количине опасног отпада и транспорт на трајна складишта за одлагање отпада, обезбеђивање прикупљања отпада у руралним подручјима, мониторинг и контролу утицаја загађења воде ваздуха и земљишта на локацијама већег потенцијалног загађења на здравље становника, очување, презентацију и адекватно коришћење НКД и етно фолклорног наслеђа
		2.2 3.1 3.2 3.3	Л+2МД	Могућ дуготрајан локални позитивни утицај планског решења на унапређење енергетске ефикасности применом чисте енергије, смањење коришћења неадекватних агрохемикалија у пољопривреди, повећање уредног снабдевања водом и обезбеђивање канализације за кориснике водовода, обезбеђивање пречишћавања отпадних вода, побољшање санитације насеља и унапређење квалитета вода према прописаним класама
6.1	Привредни развој	1.1. 1.3 2.3 6.1 6.2 7.1 7.2	Л-1МД	Планско решење може генерисати локалне негативне утицаје мањег интензитета на очување и унапређење специјске, генетичке и екосистемске разноврсности, очување, презентацију и одрживо коришћење природних вредности, смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину, на заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију, смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора, обезбеђење очувања шумског фонда, као и очување шума које припадају категорији заштићених природних добара
		8.1 8.2	Л+1МД	Планско решење такође може генерисати локалне позитивне утицаје мањег интензитета на унапређење информисаности јавности о питањима животне средине и успостављање система мониторинга параметара животне средине и на унапређење финансирања заштите животне средине
6.2	Опремање и реализација нових привредних комплекса и локалитета	1.1. 1.3 2.3 6.1 6.2 7.1 7.2	Л-1МД	Планско решење може генерисати локалне негативне утицаје мањег интензитета на очување и унапређење специјске, генетичке и екосистемске разноврсности, очување, презентацију и одрживо коришћење природних вредности , смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину, на заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију, смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора, обезбеђење очувања шумског фонда, као и очување шума које припадају категорији заштићених природних добара
		4.2 4.3 8.1 8.2	Л+1МД	Планско решење може генерисати локалне позитивне утицаје мањег интензитета на унапређење информисаности јавности о питањима животне средине и успостављање система мониторинга параметара животне средине и на унапређење финансирања заштите животне средине и смањење количине опасног отпада и транспорт на трајна складишта за одлагање отпада, обезбеђивање прикупљања отпада у руралним подручјима, мониторинг и контролу загађења на локалитетима окарактерисаним као локацијама већег потенцијалног загађења на целом подручју Плана
7.1	Комплетирање и интеграција постојеће понуде у простору	1.2 5.1 6.1	P+2МД	Планско решење може генерисати дуготрајне позитивне регионалне ефекте на очување, презентацију и одрживо коришћење природних и непокретних културних вредности и заштиту здравља становника и дуготрајан позитивни локални утицај планског решења на очување објеката народног грађитељства
		5.2	Л+2МД	

Ознака	Планско решење	Идентификација и евалуација значајних утицаја		Образложење
		Ознака циља СПУ	Ранг	
7.2	Реализација туристичке понуде и туристичке инфраструктуре у оквиру туристичких рејона	1.2 5.1 6.1	P+2МД	Планско решење може генерисати дуготрајне позитивне регионалне ефекте на очување, презентацију и одрживо коришћење природних и непокретних културних вредности и заштиту здравља становника стварање услова за одмор и рекреацију и може имати дуготрајан позитивни локални утицај планског решења на очување објеката народног градитељства Поред тога, планско решење може генерисати дуготрајни негативни утицај локалног типа на обезбеђивање одговарајућег квалитета ваздуха смањење емисије угљен диоксида у зони државних пруга и путева
		5.2	Л+2МД	
		2.1	Л-1МД	
7.3	Израда развојних докумената и сарадња субјеката развоја туризма	1.2 5.1 6.1 8.1	P+2МД	Планско решење може генерисати дуготрајне позитивне регионалне ефекте на очување, презентацију и одрживо коришћење природних и непокретних културних вредности и заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију и унапређење информисаности јавности о питањима животне средине и успостављање система мониторинга параметара животне средине, као и имати дуготрајан позитивни локални утицај а на очување објеката народног градитељства и успостављање система мониторинга параметара животне средине
		5.2 8.2	Л+2МД	
8.1	Повећање саобраћајне доступности подручја	1.1 1.2 1.3 2.1 2.3	P-1МД	Могућ дуготрајан негативан утицај малог интензитета и регионалног карактера планског решења на очување и унапређење генетичке, специјске и екосистемске разноврсности , као и очување, презентацију и одрживо коришћење природних вредности, очување и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика, обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха смањењем емисије из индивидуалних возила у зони планираних траса аутопута и државних путева, смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину
		4.2 4.3	P+2МД	
8.2	Развој остале саобраћајне инфраструктуре	1.1 1.2 1.3	P-1МД	Планско решење може имати дуготрајан негативан утицај малог интензитета и регионалног карактера на очување и унапређење генетичке, специјске и екосистемске разноврсности , као и очување, презентацију и одрживо коришћење природних вредности, очување и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика. Поред тога, планско решење може генерисати дуготрајан позитиван утицај већег интензитета и регионалног карактера планског решења на смањење количине опасног отпада и транспорт на трајна складишта за одлагање отпада, обезбеђивање прикупљања отпада у руралним подручјима и одлагање на регионалне депоније, дуготрајан негативан утицај малог интензитета и локалног карактера планског решења на обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха смањењем емисије из индивидуалних возила у зони државних путева, смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину, дуготрајан изузетно позитиван утицај већег интензитета и регионалног карактера планског решења на смањење количине опасног отпада и транспорт на трајна складишта за одлагање отпада, обезбеђивање прикупљања отпада у руралним подручјима и одлагање на регионалне депоније и вероватан дуготрајан регионални позитиван утицај планског решења на унапређење информисаности јавности о питањима животне средине и успостављање система мониторинга параметара животне средине и на унапређење финансирања заштите животне средине
		4.2 4.3	P+2МД	
		2.1 2.3	Л-1МД	
		4.2 4.3	P+3МД	
		8.1 8.2	P+2ВД	
9.1	Фазни развој система водоснабдевања	3.2 6.1	P+3ВД	Планско решење имаће вероватан дуготрајан позитивн регионални утицај на повећање уредног снабдевања водом и обезбеђивања канализације за кориснике водовода и заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију
9.3	Развој система за каналисање и пречишћавање отпадних вода	3.3 6.1	P+3ВД	Планско решење генерисаће вероватан дуготрајан позитивн регионални утицај на обезбеђивање пречишћавања отпадних вода, побољшање санитације насеља и унапређења квалитета воде према прописаним класама и заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију

Ознака	Планско решење	Идентификација и евалуација значајних утицаја		Образложење
		Ознака циља СПУ	Ранг	
10.1	Изградња електроенергетске мреже и објеката	6.1	Л+2МД	Наведено планско решење може имати дуготрајан веома позитиван утицај локалног карактера планског решења на заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију и дуготрајан негативан утицај малог интензитета и локалног карактера планског решења на очување и унапређење генетичке, специјске и екосистемске разноврсности , као и очување, презентацију и одрживо коришћење природних вредности, очување и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика
		1.1	Л-1МД	
		1.2		
		1.3		
10.2	Употреба ОИЕ	2.2	Л+3МД	Наведено планско решење може имати дуготрајни веома позитивни утицај локалног типа на унапређење енергетске ефикасности применом чисте енергије, смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину и заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију
		2.3		
		6.1		
11.1	Побољшање мреже телекомуникационе инфраструктуре	6.1	Л+2ВД	Планско решење може генерисати већи позитивни утицај локалног карактера на заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију и мањи негативни дуготрајни утицај локалног карактера на смањење буке и вибрација у оквиру изграђеног простора
		6.2	Л-1МД	
11.2	Развој поштанске мреже	8.1	Л+1ВД	Планско решење може имати локални утицај мањег интензитета на унапређење информисаности јавности о питањима животне средине и успостављање система мониторинга параметара животне средине
12.1	Интегрално управљање комуналним отпадом	4.1	Л+3ИД	Планско решење може генерисати дуготрајан веома позитиван и изванредан утицај локалног типа на смањење количине комуналног отпада рециклирањем, обезбеђивање прикупљања отпада у руралним подручјима и одлагање на регионалне депоније и заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију као и дуготрајни позитивни утицај регионалног карактера на очување и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика
		4.2		
		6.1		
		1.3	Р+2МД	
12.2	Управљање опасним отпадом	1.3	Р+2МД	Планско решење може имати дуготрајни позитивни регионални утицај на смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину и очување и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика, као и вероватан дуготрајни позитиван регионални утицај на заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију и смањење количине опасног отпада и транспорт на трајна складишта за одлагање отпада
		2.3		
		4.3	Р+3ВД	
6.1				
13.1	Унапређења и заштите квалитета животне средине	2.3	Л+3МД	Планско решење може генерисати дуготрајан позитиван утицај локланог типа на смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину, смањење коришћења неадекватних агрохемикалија у пољопривреди, повећање уредног снабдевања водом и обезбеђивање канализације за кориснике водовода, обезбеђивање пречишћавања отпадних вода, побољшање санитације насеља и унапређење квалитета вода према прописаним класама, као и дуготрајан изузетно позитиван утицај регионалног карактера на очување и унапређење генетичке, специјске и екосистемске разноврсности , као и очување, презентацију и одрживо коришћење природних вредности, обезбеђивање прикупљања отпада у руралним подручјима и одлагање на регионалне депоније, смањење количине опасног отпада и транспорт на трајна складишта за одлагање отпада, мониторинг и контролу локацијама већег потенцијалног загађења, обезбеђење очувања фонда од непланиране сече, очување шума које припадају категорији заштићених природних добара, обезбеђење очувања шумског фонда, као и унапређење квалитета земљишта девастираног експлоатацијом минералних сировина, и унапређење информисаности јавности о питањима животне средине и успостављање система мониторинга параметара животне средине и на унапређење финансирања заштите животне средине
		3.1		
		3.2		
		3.3		
		6.1		
		1.1	Р+3МД	
		1.2		
		3.6		
		4.1		
		4.2		
		4.3		
		6.3		
		7.1		
		7.2		
		8.1		
		8.2		
13.2	Превенција ризика од удеса и акцидената	1.2	Р+3МД	Планско решење може имати дуготрајан позитиван утицај регионалног карактера на очување, презентацију и одрживо коришћење природних вредности, смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину, смањење количине опасног отпада и транспорт на трајна складишта за одлагање отпада, заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију, мониторинг и контролу локацијама већег потенцијалног загађења и унапређење информисаности јавности о питањима животне средине и успостављање система мониторинга параметара животне средине и на унапређење финансирања заштите животне средине Вероватан изразито позитивни утицај локалног типа планског решења на смањење коришћења неадекватних агрохемикалија у пољопривреди и обезбеђивање пречишћавања отпадних вода
		2.3		
		4.3		
		6.1		
		6.3		
		8.1		
		8.2		
		3.1	Л+3ВД	
		3.3		

Ознака	Планско решење	Идентификација и евалуација значајних утицаја		Образложење
		Ознака циља СПУ	Ранг	
14.1	Заштита, презентација и контролисано коришћење природних добара	2.3	Л+3ВД	Планске решење може имати вероватан дуготрајни изузетно позитиван утицај локалног карактера на смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину, унапређен квалитета земљишта девастираног експлоатацијом минералних сировина, заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију, обезбеђење очувања шумског фонда, као и очување и унапређење шумске фауне и спречавање криволова, као и вероватан дуготрајан позитиван регионални утицај на очување и унапређење генетичке, специјске и екосистемске разноврсности , као и очување, презентацију и одрживо коришћење природних вредности, очување и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика, мониторинг и контролу на локацијама већег потенцијалног загађења и очување шума које припадају категорији заштићених природних добара
		3.6		
		6.1		
		7.1		
		7.3		
		1.1	Р+3ВД	
		1.2		
1.3				
6.3				
7.2				
14.2	Предузимање низа активности на међународној афирмацији заштите природних вредности	1.1	Р+3ВД	Наведено планско решење може имати дуготрајан позитиван регионални утицај на очување и унапређење генетичке, специјске и екосистемске разноврсности, као и очување, презентацију и одрживо коришћење природних вредности, очување и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика , мониторинг и контролу локацијама већег потенцијалног загађења и очување шума које припадају категорији заштићених природних добара, обезбеђење очувања шумског фонда, као и очување и унапређење шумске фауне и спречавање криволова, заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију и становника
		1.2		
		1.3		
		6.1		
		6.3		
		7.1		
		7.2		
7.3				
15.1	Заштита и презентација непокретних културних добара и њихове заштићене околине	1.2	Р+3МД	Планско решење може иматидуготрајан позитиван утицај великог интензитета и регионалног распрострањања на одрживо коришћење природних вредности, очување и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика очување, презентацију и адекватно коришћење НКД и очување етно-фолклорног наслеђа, заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију и становника и очување шума које припадају категорији заштићених природних добара
		1.3		
		5.1		
		6.1		
		7.2		

На основу идентификације и евалуације стратешки значајних утицаја планских решења на животну средину и одрживи развој могуће је закључити да ће следећа решења остварити веће позитивне или негативне утицаје на циљеве Стратешке процене и то:

- **Рурална рејонизација** - може имати дуготрајан врло повољан утицај на очување и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика и могућ дуготрајан врло повољан утицај на обезбеђивање прикупљања отпада у руралним подручјима Плана и евакуацију отпада на планиране регионалне депоније.
- **Одрживо коришћење и заштита пољопривредног земљишта** - може имати дуготрајан делимично повољан утицај на очување и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика и могућ дуготрајан, изузетно повољан локални утицај планског решења на умањење ефеката ерозије земљишта.
- **Развој и реструктурирање пољопривредног сектора** - поменуто планско решење може имати дуготрајан регионални позитивни утицај на обезбеђење очувања шумског фонда од непланиране сече, као и делимично повољан утицај на унапређење финансирања заштите животне средине и на успостављање мониторинга параметара животне средине.
- **Одрживо коришћење и заштита шумског земљишта и шума** - може имати вероватан дуготрајан утицај средњег позитивног интензитета регионалног ранга на очување и унапређење генетичке, специјске и екосистемске разноврсности, дуготрајан позитиван утицај јаког интензитета на регионалном нивоу на очување, презентацију и одрживо коришћење природних вредности, дуготрајан позитиван утицај регионалног карактера на очување и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика, вероватан локални позитивни дуготрајни утицај планског решења на смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину, могућ дуготрајни позитивни утицај регионалног карактера на умањење ефеката ерозије земљишта и ублажавање ефеката елементарних непогода, вероватан дуготрајни позитивни утицај регионалног карактера на заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију, вероватан дуготрајан регионални јачи позитивни утицај на обезбеђење очувања шумског фонда од непланиране сече, могућ дуготрајан позитивни утицај националног карактера на очување шума које припадају категорији заштићених природних добара.
- **Развој ловства** - Наведено планско решење може имати вероватан дуготрајни позитивни утицај локалног карактера на заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију и вероватан дуготрајни локални позитивни утицај на очување и унапређења шумске фауне и спречавање криволова.
- **Заштита квалитета вода** - ово планско решење може имати дуготрајан позитивни регионални утицај на очување, презентацију и одрживо коришћење природних вредности и могућ дуготрајан локални позитивни утицај на повећање уредног снабдевања водом и обезбеђивање канализације за кориснике водовода и обезбеђивање пречишћавања отпадних вода, побољшање санитације насеља и унапређење квалитета вода према прописаним класама, као и умањење ефекта ерозије земљишта и заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију.
- **Заштита од вода** - поменуто планско решење може имати дуготрајни позитивни утицај локалног карактера на умањење ефекта ерозије земљишта и ублажавање ефекта елементарних непогода, као и заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију.
- **Експлоатација минералних сировина и изворишта термоминералних вода** - може имати дуготрајни негативни утицај регионалног карактера на очување и унапређење генетичке, специјске и екосистемске разноврсности и очување и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика, дуготрајан већи негативан утицај на регионалном нивоу на очување, презентацију и одрживо коришћење природних вредности, дуготрајан негативан утицај мањег интензитета локалног карактера на смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину и умањење ефекта ерозије земљишта и ублажавање ефекта елементарних непогода и дуготрајан негативан утицај мањег интензитета локалног карактера на смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора.
- **Санирање површина око постојећих рударских објеката и развој пројеката који минимално угрожавају животну средину** - може имати дуготрајни врло повољни утицај регионалног карактера на очување и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика, дуготрајан негативан утицај мањег интензитета локалног карактера на смањење

нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину, изванредан дуготрајни изузетно позитивни утицај локалног карактера на унапређење квалитета земљишта девастираног експлоатацијом минералних сировина, и могућ дуготрајан позитиван утицај регионалног карактера на смањење количине опасног отпада и транспорт на трајна складишта за одлагање отпада.

- **Демографска обнова** - може имати дуготрајан позитиван утицај регионалног карактера на очување, презентацију и одрживо коришћење природних вредности, могућ дуготрајан позитиван утицај регионалног карактера на очување, презентацију и адекватно коришћење НКД и очување етно-фолклорног наслеђа, дуготрајан позитиван утицај регионалног карактера на унапређење информисаности јавности о питањима животне средине и успостављање система мониторинга параметара животне средине и могућ дуготрајан позитиван утицај регионалног карактера на унапређење финансирања заштите животне средине.
- **Развој људских ресурса** - може имати могућ дуготрајан позитивни локални утицај на смањење коришћења неадекватних агрохемикалија у пољопривреди, повећање уредног снабдевања водом и обезбеђивање канализације за кориснике водовода, обезбеђивање пречишћавања отпадних вода, побољшање санитације насеља, унапређење квалитета вода према прописаним класама, умањење ефеката ерозије земљишта и ублажавање ефеката елементарних непогода, унапређење квалитета земљишта девастираног експлоатацијом минералних сировина, смањење количине комуналног отпада рециклирањем, очување објеката народног градитељства и заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију. И такође, могућ дуготрајни позитивни ефекат регионалног типа овог планског решења манифестује се на очување и унапређење генетичке, специјске и екосистемске разноврсности и очување и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика, смањење количине опасног отпада и транспорт на трајна складишта за одлагање отпада, обезбеђивање прикупљања отпада у руралним подручјима и одлагање на регионалне депоније, на унапређење информисаности јавности о питањима животне средине и успостављање система мониторинга параметара животне средине и на унапређење финансирања заштите животне средине.
- **Функционално јачање улоге урбаних центара** - могућ дуготрајан позитивни регионални утицај планског решења на смањење количине опасног отпада и транспорт на трајна складишта за одлагање отпада, обезбеђивање прикупљања отпада у руралним подручјима и одлагање на регионалне депоније и повећање уредног снабдевања водом и обезбеђивање канализације за кориснике водовода.
- **Очување и трансформација руралних насеља и подручја** - планско решење може имати дуготрајан позитивни регионални утицај на унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика и очување, презентацију и адекватно коришћење НКД и очување етно-фолклорног наслеђа.
- **Развој јавних служби, посебно њихове доступности у руралним подручјима** - планско решење ће генерисати вероватни позитивни регионални утицај на очување и унапређење специјске, генетичке и екосистемске разноврсности, очување, презентацију и одрживо коришћење природних вредности, очување и унапређење главних (природних, културних и антропогених) елемената предеоног лика, смањење количине опасног отпада и транспорт на трајна складишта за одлагање отпада, обезбеђивање прикупљања отпада у руралним подручјима, мониторинг и контролу утицаја загађења воде ваздуха и земљишта на локацијама са већим загађењем на здравље становника, очување, презентацију и адекватно коришћење НКД и етно фолклорног наслеђа. Такође, могућ је дуготрајан локални позитивни утицај овог планског решења на унапређење енергетске ефикасности применом чисте енергије, смањење коришћења неадекватних агрохемикалија у пољопривреди, повећање уредног снабдевања водом и обезбеђивање канализације за кориснике водовода, обезбеђивање пречишћавања отпадних вода, побољшање санитације насеља и унапређење квалитета вода према прописаним класама.
- **Привредни развој** - може генерисати локалне негативне утицаје мањег интензитета на очување и унапређење специјске, генетичке и екосистемске разноврсности, очување, презентацију и одрживо коришћење природних вредности, смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину, на заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију, смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора, обезбеђење очувања шумског фонда, као и очување шума које припадају категорији заштићених природних добара.

Планско решење такође може генерисати локалне позитивне утицаје мањег интензитета на унапређење информисаности јавности о питањима животне средине и успостављање система мониторинга параметара животне средине и на унапређење финансирања заштите животне средине.

- **Опремање и реализација нових привредних комплекса и локалитета** - планско решење може генерисати локалне негативне утицаје мањег интензитета на очување и унапређење специјске, генетичке и екосистемске разноврсности, очување, презентацију и одрживо коришћење природних вредности, смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину, на заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију, смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора, обезбеђење очувања шумског фонда, као и очување шума које припадају категорији заштићених природних добара. Такође, може генерисати локалне позитивне утицаје мањег интензитета на унапређење информисаности јавности о питањима животне средине и успостављање система мониторинга параметара животне средине и на унапређење финансирања заштите животне средине и смањење количине опасног отпада и транспорт на трајна складишта за одлагање отпада, обезбеђивање прикупљања отпада у руралним подручјима, мониторинг и контролу загађења на локацијама са већим загађењем на целом подручју Плана.
- **Комплектирање и интеграција постојеће понуде у простору** - може генерисати дуготрајне позитивне регионалне ефекте на очување, презентацију и одрживо коришћење природних и непокретних културних вредности и заштиту здравља становника и дуготрајан позитивни локални утицај на очување објеката народног градитељства.
- **Реализација туристичке понуде и туристичке инфраструктуре у оквиру туристичких рејона** – ово планско решење може генерисати дуготрајне позитивне регионалне ефекте на очување, презентацију и одрживо коришћење природних и непокретних културних вредности и заштиту здравља становника стварање услова за одмор и рекреацију и може имати дуготрајан позитивни локални утицај на очување објеката народног градитељства. Такође, може генерисати дуготрајни негативни утицај локалног типа на обезбеђивање одговарајућег квалитета ваздуха смањење емисије угљен диоксида у зони државних пруга и путева.
- **Израда развојних докумената и сарадња субјеката развоја туризма** - планско решење може генерисати дуготрајне позитивне регионалне ефекте на очување, презентацију и одрживо коришћење природних и непокретних културних вредности и заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију и унапређење информисаности јавности о питањима животне средине и успостављање система мониторинга параметара животне средине, и може имати дуготрајан позитивни локални утицај а на очување објеката народног градитељства и успостављање система мониторинга параметара животне средине.
- **Повећање саобраћајне доступности подручја** - могућ дуготрајан негативан утицај малог интензитета и регионалног карактера поменутог решења на очување и унапређење генетичке, специјске и екосистемске разноврсности, као и очување, презентацију и одрживо коришћење природних вредности, очување и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика, обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха смањењем емисије из индивидуалних возила у зони планираних траса аутопута и државних путева, смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину. Могућ дуготрајан позитиван утицај већег интензитета и регионалног карактера планског решења на смањење количине опасног отпада и транспорт на трајна складишта за одлагање отпада, обезбеђивање прикупљања отпада у руралним подручјима и одлагање на регионалне депоније.
- **Развој остале саобраћајне инфраструктуре** - планско решење може имати дуготрајан негативан утицај малог интензитета и регионалног карактера на очување и унапређење генетичке, специјске и екосистемске разноврсности, као и очување, презентацију и одрживо коришћење природних вредности, очување и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика. Поред тога, може генерисати дуготрајан позитиван утицај већег интензитета и регионалног карактера планског решења на смањење количине опасног отпада и транспорт на трајна складишта за одлагање отпада, обезбеђивање прикупљања отпада у руралним подручјима и одлагање на регионалне депоније, дуготрајан негативан утицај малог интензитета и локалног карактера планског решења на обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха смањењем емисије из индивидуалних возила у зони државних путева, смањење нивоа емисије штетних

материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину, дуготрајан изузетно позитиван утицај већег интензитета и регионалног карактера планског решења на смањење количине опасног отпада и транспорт на трајна складишта за одлагање отпада, обезбеђивање прикупљања отпада у руралним подручјима и одлагање на регионалне депоније и вероватан дуготрајан регионални позитиван утицај планског решења на унапређење информисаности јавности о питањима животне средине и успостављање система мониторинга параметара животне средине и на унапређење финансирања заштите животне средине.

- **Фазни развој система водоснабдевања** - имаће вероватан дуготрајан позитиван регионални утицај на повећање уредног снабдевања водом и обезбеђивања канализације за кориснике водовода и заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију.
- **Развој система за канализацију и пречишћавање отпадних вода** - генерисаће вероватан дуготрајан позитиван регионални утицај на обезбеђивање пречишћавања отпадних вода, побољшање санитације насеља и унапређења квалитета воде према прописаним класама и заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију.
- **Изградња електроенергетске мреже и објеката** - планско решење може имати дуготрајан веома позитиван утицај локалног карактера на заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију и дуготрајан негативан утицај малог интензитета и локалног карактера на очување и унапређење генетичке, специјске и екосистемске разноврсности, као и очување, презентацију и одрживо коришћење природних вредности, очување и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика.
- **Употреба ОИЕ** - може имати дуготрајни веома позитивни утицај локалног типа на унапређење енергетске ефикасности применом чисте енергије, смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину и заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију.
- **Побољшање мреже телекомуникационе инфраструктуре** – наведено решење може генерисати већи позитивни утицај локалног карактера на заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију и мањи негативни дуготрајни утицај локалног карактера на смањење буке и вибрација у оквиру изграђеног простора.
- **Развој поштанске мреже** - може имати локални утицај мањег интензитета на унапређење информисаности јавности о питањима животне средине и успостављање система мониторинга параметара животне средине.
- **Интегрално управљање комуналним отпадом** - планско решење може генерисати дуготрајан веома позитиван и изванредан утицај локалног типа на смањење количине комуналног отпада рециклирањем, обезбеђивање прикупљања отпада у руралним подручјима и одлагање на регионалне депоније и заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију као и дуготрајни позитивни утицај регионалног карактера на очување и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика.
- **Управљање опасним отпадом** - може имати дуготрајни позитивни регионални утицај на смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину и очување и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика, као и вероватан дуготрајни позитиван регионални утицај на заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију и смањење количине опасног отпада и транспорт на трајна складишта за одлагање отпада.
- **Унапређења и заштите квалитета животне средине** – наведено решење може генерисати дуготрајан позитиван утицај локалног типа на смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину, смањење коришћења неадекватних агрохемикалија у пољопривреди, повећање уредног снабдевања водом и обезбеђивање канализације за кориснике водовода, обезбеђивање пречишћавања отпадних вода, побољшање санитације насеља и унапређење квалитета вода према прописаним класама, као и дуготрајан изузетно позитиван утицај регионалног карактера на очување и унапређење генетичке, специјске и екосистемске разноврсности, као и очување, презентацију и одрживо коришћење природних вредности, обезбеђивање прикупљања отпада у руралним подручјима и одлагање на регионалне депоније, смањење количине опасног отпада и транспорт на трајна складишта за одлагање отпада, мониторинг и контролу на локацијама са већим загађењем, обезбеђење очувања фонда од непланиране сече, очување шума које припадају категорији заштићених природних добара,

обезбеђење очувања шумског фонда, као и унапређење квалитета земљишта девастираног експлоатацијом минералних сировина, и унапређење информисаности јавности о питањима животне средине и успостављање система мониторинга параметара животне средине и на унапређење финансирања заштите животне средине.

- **Превенција ризика од удеса и акцидената** – ово решење може имати дуготрајан позитиван утицај регионалног карактера на очување, презентацију и одрживо коришћење природних вредности, смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину, смањење количине опасног отпада и транспорт на трајна складишта за одлагање отпада, заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију, мониторинг и контролу на локацијама са већим загађењем и унапређење информисаности јавности о питањима животне средине и успостављање система мониторинга параметара животне средине и на унапређење финансирања заштите животне средине. Такође, поменуто решење има вероватан изразито позитивни утицај локалног типа на смањење коришћења неадекватних агрохемикалија у пољопривреди и обезбеђивање пречишћавања отпадних вода.
- **Заштита, презентација и контролисано коришћење природних добара** - може имати вероватан дуготрајни изузетно позитиван утицај локалног карактера на смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину, унапређење квалитета земљишта девастираног експлоатацијом минералних сировина, заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију, обезбеђење очувања шумског фонда, као и очување и унапређење шумске фауне и спречавање криволова, као и вероватан дуготрајан позитиван регионални утицај на очување и унапређење генетичке, специјске и екосистемске разноврсности, као и очување, презентацију и одрживо коришћење природних вредности, очување и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика, мониторинг и контролу на локацијама са већим загађењем и очување шума које припадају категорији заштићених природних добара.
- **Предузимање низа активности на међународној афирмацији заштите природних вредности** - може имати дуготрајан позитиван регионални утицај на очување и унапређење генетичке, специјске и екосистемске разноврсности, као и очување, презентацију и одрживо коришћење природних вредности, очување и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика, мониторинг и контролу на локацијама са већим загађењем и очување шума које припадају категорији заштићених природних добара, обезбеђење очувања шумског фонда, као и очување и унапређење шумске фауне и спречавање криволова, заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију и становника.
- **Заштита и презентација непокретних културних добара и њихове заштићене околине** - планско решење може имати дуготрајан позитиван утицај великог интензитета и регионалног распрострања на одрживо коришћење природних вредности, очување и унапређење главних (природних, културних, антропогених) елемената предеоног лика очување, презентацију и адекватно коришћење НКД и очување етно-фолклорног наслеђа, заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију и становника и очување шума које припадају категорији заштићених природних добара.

3.6.4 Идентификација и евалуација стратешки значајних утицаја планских решења на животну средину и одрживи развој

Осим наведене методологије, ради детерминисања утицаја Плана у односу на врсту, дужину трајања утицаја, развој утицаја, извор, реверзибилност утицаја, могућност интервенције, односно анулирања утицаја, трајање, континуитет, важност утицаја или степен неопходне интервенције коришћена је и SOTAVENTO метода³. Ефекте, односно утицаје, у складу са претходно наведеном категоризацијом сврстани су у неколико категорија и то:

1) у односу на врсту утицаја:

-позитивни (+) (они који се сматрају позитивним са становишта стручне и научне јавности, становника, у контексту комплетних економских и еколошких анализа његових предности),

³ Вредновање је извршено на основу SOTAVENTO методе примењене приликом формирања еолских поља у Шпанији <http://www.sotaventogalicia.com/index.php>

-негативни (-) (они чије дејство изазива девастацију естетских, природних и културних вредности, или пораст загађења било ког од параметара животне средине),

-нулти (Null - 0) (они који се не могу сматрати ни позитивним ни негативним);

2) у односу на дужину трајања утицаја:

-привремени (TEM) (чији утицај траје краћи временски период),

-трајни (PEM) (чији утицај има изузетно дуг временски период);

3) у односу на развој утицаја:

-једноставни (SIM) (чији утицај има ефекат само на локалном, индивидуалном нивоу, без опасности од изазивања споредних ефеката),

-кумулятивни ефекти (CUM) (настају када појединачна планска решења немају значајан утицај, а неколико индивидуалних ефеката заједно могу да имају значајан ефекат; као пример се може навести загађивање ваздуха, вода или пораст нивоа буке),

-синергетски ефекти (SIN) (настају у интеракцији појединачних утицаја који производе укупни ефекат који је већи од простог збира појединачних утицаја; синергетски ефекти се најчешће манифестују код људских заједница и природних станишта);

4) у односу на извор утицаја:

-директни (DIR) (чији се утицај огледа кроз тренутну манифестацију на неки параметар животне средине,

-индиректни (IND) (чији се утицај огледа кроз посредно деловање на поједине параметре животне средине);

5) у односу на реверзибилност:

-реверзибилни (REV) (чији утицај животна средина може неутралисати у средњерочном периоду, путем сопствених механизма),

-нереверзибилни (IRV) (када је утицај толико јак да су потребне изузетно велике интервенције да би се вратило постојеће стање);

6) у односу на могућност анулирања утицаја:

-утицаји који могу бити неутрализовани (REC) (када је утицај могуће неутрализовати путем природних или антропогених интервенција),

-утицаји који не могу бити неутрализовани (IRC) (када је утицај толико изражен да је немогуће неутралисати га чак ни интервенцијом човека);

7) у односу на трајност утицаја:

-периодичан (PER) (када је утицај дуготрајан и континуалан),

-нерегуларан (IRG) (када је утицај инцидентан, односно када се дешава без репетитивности или фазности);

8) у односу на континуитет утицаја:

-континуалан (CON) (када се промене дешавају у континуитету без наглих и нерегуларних манифестација),

-дисконтинуални (DIS) (када се алтерације дешавају дисконтинуално);

9) у односу на важност:

-изразито мали значај (VERY LOW),

-мали значај (LOW),

-средњи значај (MEDIUM),

-велики значај (HIGH),

-врло велики значај (VERY HIGH);

10) у односу на степен неопходне интервенције:

-подношљив (COMP) (када је могућност неутрализовања утицаја тренутна након прекида утицаја и није неопходна интервенција човека),

-умерен (MOD) (када постоји могућност неутрализације утицаја, али уз помоћ антропогеног фактора),

-јак (**SEVE**) (када неутрализација утицаја захтева већи степен интервенције и дужи период опоравка параметара природе),

-критичан (**CRITICAL**) (то су утицаји чији је значај толико велики да изазивају трајну девастацију природних вредности, без могућности опоравка).

На основу наведене систематизације утицаја извршено је и вредновање приоритетних планских решења до 2016. године

Табела 14. Идентификација и евалуација стратешки значајних утицаја планских решења на животну средину и одрживи развој према SOTAVENTO методи

Ознака	Планско решење	Идентификација и евалуација значајних утицаја	
		Ознака циља СПУ	Ранг
1.1	Рурална рејонизација	1.3	+, PEM, CUM, IND, REV, REC, PER, CON, LOW, COMP
		4.2	+, PEM, CUM, IND, REV, REC, CON, MEDIUM, MOD
1.2.	Одрживо коришћење и заштита пољопривредног земљишта	1.3	+, PEM, CUM, IND, REV, REC, PER, CON, LOW, COMP
		3.1	+, PEM, CUM, DIR, REV, REC, PER, CON, MEDIUM, MOD
1.3	Развој и реструктурирање пољопривредног сектора	3.1	+, PEM, CUM, DIR, REV, REC, PER, CON, MOD, COMP
		8.2	+, PEM, CUM, IND, REV, REC, PER, CON, LOW, COMP
2.1	Одрживо коришћење и заштита шумског земљишта и шума	1.1	+, PEM, CUM, DIR, REV, REC, PER, CON, MEDIUM, COMP
		1.2	+, PEM, CUM, IND, REV, REC, PER, CON, MEDIUM, COMP
		1.3	+, PEM, CUM, DIR, REV, REC, PER, CON, MEDIUM, MOD
		2.3	+, PEM, SIM, DIR, REV, REC, PER, CON, MEDIUM, MOD
		3.5	+, PEM, CUM, DIR, REV, REC, PER, CON, HIGH, MOD
		6.1	+, PEM, CUM, IND, REV, REC, PER, CON, MEDIUM, COMP
		7.1	+, PEM, SIM, DIR, REV, REC, PER, CON, MEDIUM, MOD
		7.3	+, PEM, SIM, DIR, REV, REC, PER, CON, HIGH, MOD
2.2	Развој ловства	6.1	+,PEM, CUM, DIR, REV, REC, PER, CON, MEDIUM, MOD
		7.3	+, PEM, SIM, DIR, REV, REC, PER, CON, MEDIUM, MOD
3.1	Заштита квалитета вода	1.2	+, PEM, CUM, DIR, REV, REC, PER, CON, MEDIUM, MOD
		6.1	
		3.2	+, PEM, SIM, DIR, REV, REC, PER, CON, MEDIUM, MOD
		3.3	
3.2	Заштита од вода	3.5	+, PEM, SIM, DIR, REV, REC, PER, CON, MEDIUM, MOD
		6.1	
4.1	Експлоатација минералних сировина и изворишта термоминералних вода	1.1	-, PEM, SIN, IND, IRV, REC, PER, CON, HIGH, SEVE
		1.3	
		1.2	-, PEM, SIN, IND, IRV, REC, PER, CON, MEDIUM, SEVE
		2.3	-, PEM, CUM, DIR, REV, REC, IRG, DIS, MEDIUM, MOD
		3.5	
4.2	Санирање површина око постојећих рударских објеката и развој пројеката који минимално угрожавају животну средину	6.2	-, TEM, SIM, DIR, REV, REC, IRG, DIS, MEDIUM, MOD
		1.3	+, PEM, CUM, IND, REV, PER, CON, HIGH, MOD
		2.3	-, PEM, CUM, DIR, REV, REC, IRG, DIS, MEDIUM, MOD
		3.6	+,PEM, CUM, DIR, REV, REC, REG, CON, MEDIUM, SEVE
		4.3.	+, PEM, SIN, IND, REV, REC, REG, CON, MEDIUM, MOD
5.1	Демографска обнова	1.2	+, PEM, CUM, IND, REV, REC, PER, CON, MEDIUM, COMP
		5.1	+, PEM, CUM, IND, REV, REC, PER, CON, MEDIUM, COMP
		8.1	+, PEM, SIM, IND, REV, REC, PER, CON, MEDIUM, COMP
		8.2	+, PEM, CUM, IND, REV, REC, PER, CON, MEDIUM, COMP
5.2	Развој људских ресурса	3.1	+, PEM, SIM, DIR, REV, REC, PER, CON, HIGH, MOD
		3.2	
		3.3	
		3.4	
		3,5	
		3.6	
		4.1	
		5.2	
		6.1	

		1.1 1.3 4.2 4.3 8.1 8.2	+, PEM, SIM, DIR, REV, REC, PER, CON, MEDIUM, MOD
Ознака	Планско решење	Идентификација и евалуација значајних утицаја	
		Ознака циља СПУ	Ранг
5.3	Функционално јачање улоге урбаних центара	3.2 4.2 4.3	+, PEM, CUM, IND, REV, REC, PER, CON, LOW, MOD
5.4	Очување и трансформација руралних насеља и подручја	1.3 5.1	+, PEM, CUM, IND, REV, REC, PER, CON,LOW, MOD
5.5	Развој јавних служби, посебно њихове доступности у руралним подручјима	1.1 1.2 1.3 4.2 4.3 5.1 6.3	+, PEM, SIM, DIR, REV, REC, PER, CON, HIGH, MOD
		2.2 3.1 3.2 3.3	+, PEM, CUM, DIR, REV, REC, PER, CON, MEDIUM, MOD
6.1	Привредни развој	2.3 6.1 6.2 7.1 7.2	-,PEM, CUM, DIR, REV, REC, IRG, DIS, MEDIUM, MOD
		8.1 8.2	+, PEM, CUM, IND, REV, REC, REG, CON, MEDIUM, MOD
6.2	Опремање и реализација нових привредних комплекса и локалитета	2.3 6.1 6.2 7.1 7.2	-,PEM, CUM, DIR, REV, REC, IRG, DIS, MEDIUM, MOD
		4.2 4.3 8.1 8.2	+, PEM, CUM, IND, REV, REC, REG, CON, MEDIUM, MOD
7.1	Комплетирање и интеграција постојеће понуде у простору	1.2 5.1 6.1	+, PEM, CUM, IND, REV, REC, REG, CON, MEDIUM, MOD
		5.2	+, PEM, SIM, IND, REV, REC, REG, CON, MEDIM, MOD
7.2	Реализација туристичке понуде и инфраструктуре у оквиру туристичких рејона	1.2 5.1 6.1	+, PEM, CUM, IND, REV, REC, REG, CON, MEDIUM, MOD
		2.1	-, PEM, SIM, IND, REV, REC, REG, CON, MEDIUM, COMP

Ознака	Планско решење	Идентификација и евалуација значајних утицаја	
		Ознака циља СПУ	Ранг
7.3	Израда развојних докумената и сарадња субјеката развоја туризма	1.2	+, PEM, CUM, IND, REV, REC, REG, CON, MEDIUM, MOD
		5.1	
		6.1	
		8.1	
		5.2	+, PEM, CUM, IND, REV, REC, REG, CON, LOW, COMP
		8.2	
8.1	Повећање саобраћајне доступности подручја	1.1	-, PEM, CUM, DIR REV, REC, PER, CON, MEDIUM, MOD
		1.2	
		1.3	
		2.1	
		2.3	
		4.2	+, PEM, CUM, DIR, REV, REC, PER, CON, HIGH, MOD
		4.3	
8.2	Развој остале саобраћајне инфраструктуре	1.1	-, PEM, CUM, DIR REV, REC, PER, CON, MEDIUM, MOD
		1.2	
		1.3	
		4.2	
		4.3	
		2.1	-, PEM, CUM, DIR, REV, REC, PER, CON, MEDIUM, MOD
		2.3	
9.1	Фазни развој система водоснабдевања	3.2	+, PEM, CUM, DIR, REV, REC, REG, CON, LOW, COMP
		6.1	
9.2	Развој система за канализацију и пречишћавање отпадних вода	3.3	+, PEM, CUM, DIR, REV, REC, REG, CON, LOW, COMP
		6.1	
10.1	Изградња електроенергетске мреже и објеката	6.1	+,PEM, CUM, IND, REV, REC, PER, CON, LOW, COMP
		1.1	-, PEM, SIM, IND, REV, REC, PER, CON, MEDIUM, COMP
		1.2	
		1.3	
		6.1	+,PEM, CUM, IND, REV, REC, PER, CON, LOW, COMP
10.2	Употреба ОИЕ	2.2	+, PEM, SIM, DIR, REV, REC, PER, CON, HIGH, COMP
		2.3	
		6.1	
11.1	Побољшање мреже телекомуникационе инфраструктуре	6.1	+,PEM, CUM, IND, REV, REC, PER, CON, LOW, COMP
		6.2	-, PEM, CUM, IND, REV, REC, PER, CON, LOW, COMP
11.2	Развој поштанске мреже	8.1	+, PEM, CUM, IND, REV, REC, PER, CON, MEDIUM, COMP
12.1	Интегрално управљање комуналним отпадом	4.1	+, PEM, SIM, DIR, REV, REC, PER, CON, HIGH, MOD
		4.2	
		6.1	
		1.3	+, PEM, CUM, IND, REV, REC, PER, CON, MEDIUM, COMP
12.2	Управљање опасним отпадом	1.3	+, PEM, CUM, IND, REV, REC, PER, CON, MEDIUM, COMP
		2.3	
		4.3	+, PEM, SIM, DIR, REV, REC, PER, CON, HIGH, MOD
		6.1	
13.1	Унапређења и заштите квалитета животне средине	2.3	+,PEM, CUM, DIR, REV, REC, PER, CON, MEDIUM, COMP
		3.1	
		3.2	
		3.3	
		6.1	

		1.1 1.2 3.6 4.1 4.2 4.3 6.3 7.1 7.2 8.1 8.2	+,PEM, CUM, DIR, REV, REC, PER, CON, HIGH, COMP
Ознака	Планско решење	Идентификација и евалуација значајних утицаја	
		Ознака циља СПУ	Ранг
13.2	Превенција ризика од удеса и акцидената	1.2 2.3 4.3 6.1 6.3 8.1 8.2	+, PEM, CUM, IND, REV, REC, IRG, DIS, MEDIUM, MOD
14.1	Заштита, презентација и контролисано коришћење природних добара	2.3 3.6 6.1 7.1 7.3	+,PEM, CUM, IND, REV, REC, PER, CON, MEDIUM, COMP
		1.1 1.2 1.3 6.3 7.2	+, PEM, SIM, DIR, REV, REC, PER, CON, MEDIUM, COMP
14.2	Предузимање низа активности на међународној афирмацији заштите природних вредности	1.1 1.2 1.3 6.1 6.3 7.1 7.2 7.3	+, PEM, SIM, DIR, REV, REC, PER, CON, MEDIUM, COMP
15.1	Заштита и презентација непокретних културних добара и њихове заштићене околине	1.2 1.3 5.1 6.1 7.2	+, PEM, CUM, IND, REV, REC, PER, CON, LOW, COMP

3.6.5 Резиме значајних утицаја Плана

Реализација приоритетних планских решења овог Просторног плана неће имати значајније неповољне односно неприхватљиве ефекте на животну средину који се не могу контролисати и који доводе у питање обележја и вредности природе и квалитет животне средине, са становишта националних прописа и стандарда и међународних препорука и не индикује ризик угрожавања здравља људи. Ефекти појединих планских решења који, према овој Стратешкој процени могу индиковати негативне утицаје, могу бити неутрализовани или значајно умањени применом мера из поглавља 3.7. овог Извештаја. Они не проузрокују дуготрајне, критичне и ефекте који не могу бити неутрализовани дејством човека.

На основу спроведених оцена утицаја могуће је детерминисати планска решења која би, без примене мера и инструмената овог Регионалног просторног плана и Стратешке процене утицаја на животну средину, изазвала изразито негативне ефекте и то:

1. Привредни развој и опремање и реализација нових привредних комплекса и локалитета

Наведена планска решења могу имати:

- негативне привремене, кумулативне, индиректне, реверзибилне, нерегуларне и дисконтинуалне ефекте средње јачине на очување био и геодиверзитета, предеоног лика, смањење нивоа емисије тешких метала, хрома, кадмијума и олова у воду, ваздух и земљиште, заштиту квалитета живота, смањење буке и вибрација и очување шумског фонда

Уз примену мера прописаних Просторним планом и овом Стратешком проценом могуће је смањити или у потпуности неутралисати негативне ефекте које може произвести интензивни привредни развој на овом подручју.

2. Експлоатација минералних сировина и изворишта термоминералних вода

Наведено планско решење може имати:

- негативне, привремене, кумулативне, директне, нереверзибилне, периодичне, континуалне утицаје великог интензитета који је могуће неутрализовати путем интервенције човека на очување и унапређење специјске, генетичке и екосистемске разноврсности и главних елемената предеоног лика, смањење нивоа емисије тешких метала, хрома, кадмијума у ваздух, воду и земљиште и смањење загађења водених токова.
- негативне, привремене, кумулативне, индиректне континуалне, инцидентне ефекте локалног карактера на умањење ефеката ерозије, и очување шума, шумског фонда и фауне
- негативне привремене, директне, реверзибилне нерегуларне и дисконтинуалне ефекте локалног карактера на смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора.

Сви наведени ефекти, су према резултатима процене рашене по SOTAVENTO методологији привременог или делимично трајног карактера и њихов утицај се може смањити или у потпуности неутрализовати применом мера заштите земљишта, воде и ваздуха и система мониторинга дефинисаном кроз ову Стратешку процену.

3. Комплетирање и интеграција постојеће туристичке понуде у простору

Наведено планско решење може имати

- позитивне кумулативне индиректне ефекте дужег трајања на повећање уредног водосбандевања и обезбеђивање пречишћавања отпадних вода за све становнике, кроз програме активирања и обогаћивања постојеће туристичке понуде
- негативни кумулативни, директни, нерегуларни ефекти могу се испољити на обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха и смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора

Негативни ефекти се испољавају у краћем временском року и могуће је неутрализовати их применом мера дефинисаних овом Стратешком проценом.

4. Развој свих видова саобраћајне инфраструктуре

Наведена планска решења могу имати:

- негативни, привремени, једноставни, индиректни реверзибилни, нерегуларни и дисконтинуални утицај са могућношћу интервенције човека и то на очување био и геодиверзитета, природних одлика и вредности, као и обезбеђење задовољавајућег квалитета ваздуха смањењем CO₂ из индивидуалних возила.

Уз примену мера датих кроз Просторни план и Стратешку процену могуће је у краћем временском року смањити, а у дужем контролисати или неутрализовати директне негативне ефекте.

5. Припрема и почетак изградње електроенергетске мреже и објеката и побошање и проширење постојеће мреже телекомуникационе инфраструктуре

Наведено планско решење може имати:

- негативни, локални, директни, реверзибилни, континуални утицај мањег интензитета на смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора.

Ови ефекти су краћег интензитета и њихова неутрализација могућа је применом мера датих кроз ову Стратешку процену.

С друге стране, **посебни повољни/позитивни ефекти** Плана су:

- евидентирање терена угрожених ерозионим процесима и спровођење антиерозионих радова и мера;
- очување биоразноврсности шумских екосистема, посебно у заштићеним подручјима и вишенаменско коришћење укупних потенцијала шумског подручја и одрживо газдовање укупним потенцијалима шума;
- очување ретких и угрожених врста флоре и фауне;
- развој канализационих система и ППОВ посебно у насељима која директно угрожавају регионална и друга велика изворишта;
- уклањање депонија у долинама река и ремедијација контаминираних површина; уклањање свих депонија из водотокова и акумулација;
- унапређење живота становника спровођењем мера заштите животне средине посебно на локацијама које имају висок степен угрожености подручја;
- санација загађења и ревитализација угрожених екосистема и подручја угрожене животне средине
- реализација мера заштите од емисија штетних материја из активности експлоатације минералних сировина и индустријских постројења (цементне и хемијске индустрије);
- решавање кључних проблема комуналне и саобраћајне инфраструктуре (водоснабдевање, канализација и пречишћавање вода, саобраћај и транспорт, адекватно управљање отпадом) и експлоатације минералних сировина, којима ће се битно унапредити стање главних чинилаца животне средине и поправити естетика предела;
- изградња регионалних депонија за евакуацију отпада са планског подручја и еколошки третман комуналног и осталих видова отпада;
- стварање техничких и организационих услова за реализацију програма очувања културне баштине и заштите животне средине на предметном подручју;
- развој туризма и пољопривреде и планског уређења и комуналног опремања као мера за развој демографски депресираних руралних подручја.

Анализа утицаја планских решења на животну средину указује да ће планска решења генерисати велики број позитивних утицаја на животну средину, али да има и утицаја који зависе од примене решења и мера заштите. Велики број решења са позитивним утицајем показује висок степен одрживости Плана, док утицаји који зависе од примене решења и мера заштите показују да предвиђени развој мора бити праћен адекватном заштитом животне средине, посебно у еколошки угроженим подручјима (зоне експлоатације минералних сировина, зоне хемијске и цементне индустрије, ваљаница бакра, флотацијска јаловишта, водотокови са изразито лошим квалитетом воде, водоакумулације директно загађене амбалажним отпадом, зоне инфраструктурних коридора, ерозиона подручја и др.).

Кумулативни утицаји, који настају као резултат збира постојећих и утицаја Плана на животну средину приказани су у Табели 15.

Табела 15. Кумулативни утицаји Нацрта плана на животну средину

Обједињени циљеви Стратешке процене	Кумулативни утицаји Плана
1. Заштита и одрживо коришћење природних и културних вредности, био и геодиверзитета и предеоног лика 2. Заштита вода, ваздуха и земљишта на територији Плана	Кумулативан позитиван утицај на наведене циљеве стратешке процене могуће је очекивати реализацијом одрживог коришћења и заштите шумског земљишта и шума, заштитом квалитета вода и заштите од вода, као и санирањем површина око постојећих рударских објеката и развојем пројеката који минимално угрожавају животну средину. Планска решења која се заснивају на даљем развоју привредних активности могу имати директне кумулативне негативне утицаје на квалитет ваздуха, воде и земљишта, уколико се не буду поштовале мере прописане кроз овај Извештај о стратешкој процени. Планска решења даље експлоатације минералних сировина, привредног развоја и развоја инфраструктурних коридора, могу довести до кумулативног загађења ваздуха, воде и земљишта, нарочито на оним локацијама која су раније биле загађене, или се сматрају осетљивим подручјима са становишта заштите природних и културних вредности. Реализација ових решења захтева строго спровођење мера заштите од негативних утицаја. Са друге стране, квалитет ваздуха, вода и земљишта у погледу кумулативних утицаја може бити очуван утврђивањем система заштите од загађења у хемијској и цементној индустрији, ваљалоници бакра, као и спречавањем изливања флотацијске јаловине у водотокове, утврђивањем саобраћајних режима у зони државних путева првог и другог реда, железнице, коришћењем обновљивих енергетских извора, рационалном и контролисаном експлоатацијом сировина, унапређењем управљања отпадом и равномерним развојем у мрежи насеља.
2. Смањење антропопресије на животну средину и смањење загађења	Кумулативан позитиван утицај на ове циљеве Стратешке процене имају решења Плана у области санирања површина око постојећих индустријских објеката и развоја пројеката који минимално угрожавају животну средину, равномерног развоја мреже насеља, обезбеђивањем трансграничне и интеррегионалне сарадње у области заштите животне средине, унапређења саобраћајне повезаности, равномернијег размештаја становништва, унапређења квалитета живота локалног становништва и уравнотеженог урбаног развоја и развоја села. С друге стране кумулативни притисци изражени кроз прекомерно загађење воде, ваздуха и земљишта продуктима насталим услед активности у рударству и хемијској индустрији могу се неутралисати успостављањем система 24-часовног мониторинга на појединим пунктовима планског подручја и забраном испуштања флотацијске јаловине у водотокове.
3. Унапређење коришћења минералних, водних, енергетских ресурса	Кумулативан позитиван утицај на ове циљеве Стратешке процене имају решења у области рационалне експлоатације водних ресурса, минералних сировина и обновљивих извора енергије док решења у области веће експлоатације минералних сировина, и развоја туризма могу имати кумулативне утицаје који зависе од примењених решења и мера заштите.

3.7 Опис мера за предупређење и смањење негативних и повећање позитивних утицаја на животну средину

Планска решења РПП ЗМО формирана су у складу са захтевима заштите и унапређења квалитета животне средине, природних и културних вредности у складу са одрживим развојем индустрије, туризма, саобраћајне и осталих видова инфраструктуре, експлоатације минералних сировина, пољопривредне производње, развоја МСП и др., као и у складу са решењима датим локалним

еколошким акционим плановима појединачних општина (које су донеле ову врсту докумената) као и развојним стратегијама на регионалном нивоу.

Просторни план такође даје и сет планских мера и правила за уређење и коришћење простора и грађење на овом подручју. Наведене мере исказане су детаљније кроз планске циљеве и препоруке за приступ изради и процени утицаја планова, програма и пројеката на нижем хијерархијском нивоу.

На основу раније евалуације планских решења и мера утврђено је да поједина решења могу имати потенцијално негативан утицај у дужем или краћем временском периоду на поједине параметре животне средине. Због тога је кроз ову стратешку процену дефинисан низ мера за њихово смањење или неутрализацију у дужем или краћем року.

Заштита ваздуха

Очување квалитета ваздуха на подручју Плана и остваривање вишег квалитета ваздуха у свим општинама Златиборског и Моравичког управног округа који су директно угрожени активностима у привреди, експлоатацији минералних сировина и др. биће засновано на примени следећих правила и мера заштите:

- смањење емисија загађујућих материја из постојећих извора загађивања: прописивањем и строгом контролом граничних вредности емисија загађујућих материја из стационарних и покретних извора загађивања од стране локалних јединица управе, на основу утврђених стандарда на националном нивоу (нарочито у градовима/општинама Ужице, Чачак, Лучани и Косјерић); развојем и имплементацијом савременијих мера заштите у оквиру: индустријских постројења (ваљалнице бакра, цементаре), рударских комбината, који би смањили емитовање таложних и токсичних материја (тешких метала) у атмосферу односно смањили загађење ваздуха Чачка, Ужица, Лучана и Косјерића тешким металима и арсеном; смањењем загађења ваздуха емисијама угљен монооксида из индустријских постројења на планском подручју постављањем филтера; применом еколошки повољније технологије и система за пречишћавање ваздуха у индустрији у циљу задовољења граничних вредности емисије; смањењем емисије угљен монооксида као продукта непотпуног сагоревања фосилних горива у зони државних путева I и II реда; проширењем и техничким унапређењем система даљинског грејања градских/општинских центара и усклађивањем режима рада постојећих котларница са прописима, као и прелазак с угља на течна горива; смањењем потрошње угља и повећањем потрошње обновљивих извора енергије за топлотне потребе домаћинстава; унапређењем система јавног превоза и железничког транспорта и затварањем и санацијом постојећих депонија;
- ограничавање емисија из нових извора загађивања: обавезне интегрисане дозволе за постојећа постројења и објекте, нове објекте, и промене у начину функционисања постојећих објеката и постројења; примена најбоље доступне технологије и решења усклађених са важећим прописима, за нова постројења и објекте; и обавезном израдом процене утицаја на животну средину за свако новоизграђено постројење (поштовање принципа у области изградње и то висине димњака и других емитера загађења у ваздух, а према европским нормама);
- систематско праћење квалитета ваздуха – контрола квалитета ваздуха на више мерних места (Косјерић, Чачак, Ужице, Лучани, Пожега, Горњи Милановац) у складу са Европском директивом о процени и управљању квалитетом амбијенталног ваздуха (96/62/EC)⁴, у оквиру државне мреже мерних станица за мерење регионалног и прекограничног атмосферског преноса загађујућих материја у ваздуху и аероседиментима у оквиру међународних обавеза, као и више локалних мерних станица за фиксна мерења (на територији Пријепоља, Прибоја, Чајетине, Ариља, Бајине Баште, Ивањице, Сјенице, а по потреби и осталих општина на планском подручју), а у складу са Законом о заштити ваздуха („Службени гласник РС“ 36/09) и Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Службени гласник РС“, бр. 11/2010);
- развој мреже метеоролошких станица са осматрањем свих метеоролошких параметара на планском подручју (посебно у Чачку, Ужицу и Косјерићу, али и у зонама развоја туризма, посебно на Тари, Голији, Златибору, Златару и др.);
- дефинисање регионалне стратегије заштите ваздуха, планова у случају прекограничног загађења,

⁴ Council Directive 96/62/EC of 27 September 1996 on ambient air quality assessment and management, Official Journal L 296, 21/11/1996

локалних планова квалитета ваздуха и планова оператера за смањење емисија из стационарних постројења;

Заштита вода

Заштита вода у сливним подручјима река Златиборског и Моравичког управног округа од намерног или случајног загађивања и других утицаја који могу неповољно да делују на издашност изворишта и здравствену исправност воде за пиће засниваће се на примени следећих правила и мера заштите:

- заштита постојећих и планираних изворишта водоснабдевања и водоакумулација, успостављањем одговарајућег режима санитарног надзора и заштите животне средине у непосредној, ужој и широј зони заштите изворишта, као и резервација простора за планиране акумулације (Сврачково, Роге, Орловача – на Великом Рзаву, Сеча река на Скрапежу, Рокци на Ношници, Бела вода на Људској реци);
- развој канализационих система (проширење обухвата система на не мање од 90% домаћинства која имају водовод, укидање свих парцијалних излива колектора, изградња магистралних одводника до локација ППОВ и реализација ППОВ, при чему је приоритет изградња ППОВ за насеља која угрожавају регионална и друга велика изворишта (Сјеница, Нова Варош), или ефлуентно делују на дугим потезима река које су осетљиви екосистеми и важне за несметано коришћење вода низводно (Ивањица, Ужице, Чајетина – Златибор); по потреби и продужена биоаерација (излазни БПК₅ ≤ 4gr O₂/м³) и додатно уклањање азота и фосфора;
- заустављање изливања јаловине из Рудника у све водотокове;
- унапређење квалитета водотокова до прописане класе квалитета (I и II класе – Моравице, Великог Рзава, Западне Мораве, Увца, притока Лима и III класе-дела слива Западне Мораве Ђетиње и Лима);
- чишћење акумулације и приобаља Перућачког и Потпећког језера од депонованог амбалажног отпада и уклањање смећа са обала (посебно Западне Мораве, Лима и Увца) из корита река који угрожава квалитет воде;
- пречишћавање отпадних вода рудника Штавал, по критеријуму да се Кнешница и низводни део Вапе врате у II класу квалитета;
- ревитализација и проширивање водоводног система и смањење губитака воде;
- подстицање рационалне потрошње воде у домаћинствима, индустрији и другим делатностима;
- препознавање и уклањање извора загађивања река: испитивањем квалитета отпадних вода и праћењем хаваријских загађења (према Закону о водама, чл. 105.); пречишћавањем отпадних вода до нивоа који одговара ГВИ, односно до нивоа којим се не нарушавају стандарди квалитета животне средине реципијента (према Закону о водама, чл. 99.); успостављањем система интегралног управљања отпадом на територијама свих општина/градова у складу са планским решењима; спречавањем одрањања и спирања смећа у реке са постојећих сметлишта, до њиховог затварања и ремедијације; и рационалном и стручном употребом пестицида и вештачких ђубрива на сливном подручју постојећих и планираних водоакумулација;
- доследна примена Европске директиве о водама⁵ (2000/60/EC) и Закона о водама РС („Службени гласник РС“ бр. 30/10) у домену: утврђивања и координације мера за површинске и подземне воде које припадају истом еколошком, хидролошком и хидрогеолошком сливу; спречавања или смањења утицаја незгода код којих долази до изненадног загађивања вода; одређивања општих правила за контролу загађивања и акумулирања количине воде, како би се осигурала еколошка одрживост слива; осигуравања одговарајућих информација о планираним мерама и извештајима о напредовању њиховог спровођења, ради укључивања јавности у процес доношења и остваривања управљања речним сливовима;
- успостављање система интегралног управљања водним сливовима Западне Мораве, Лима, Увца;
- систематско праћење квалитета вода: редовно праћење вредности показатеља квалитета вода и редовно праћење састава отпадних вода пре испуштања у реципијент.

⁵ Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2000 establishing a framework for Community action in the field of water policy

Правила и мере заштите за успостављање одговарајућих режима у ужој и широј зони заштите изворишта водоснабдевања из тачке 3) претходног става су следеће:

- 1) за успостављање режима сталног санитарног надзора у ужој зони заштите изворишта
 - забрана изградње нових објеката који нису у функцији водоснабдевања;
 - забрана складиштења чврстог, индустријског и опасног отпада;
 - забрана транспорта опасних и штетних материја;
 - санитација свих објеката у ужој и на граници уже зоне заштите;
 - забрана примене осоке, азотних ђубрива и пестицида, док се у складу с принципима органске/еколошке пољопривреде дозвољава примена калијумних и фосфорних ђубрива, умерено торење пашњака и примена добро преврелог стајњака сваке четврте године, као и препарата и елементарних хемијских једињења која су дозвољена у органској пољопривреди за заштиту биља од болести и штеточина и за уништавање корова (сумпор, плави камен, натријум бикарбонат и сл.); и
 - редовна контрола коришћења и изградње простора уже зоне заштите;
- 2) за успостављање режима санитарног надзора и заштите од загађивања животне средине у широј зони заштите изворишта:
 - забрана изградње објеката и индустријских постројења чије отпадне материје могу да загаде воду или земљиште, или да угрозе безбедност цевовода и водопривредних објеката;
 - контролисана изградња осталих привредних, туристичких и других објеката под условом да се у њиховом пројектовању и извођењу обезбеди прикупљање и пречишћавање отпадних вода, у складу са стандардима прописаним законом;
 - обезбеђење прикупљања и пречишћавања отпадних вода за постојеће рударске, индустријске и пољопривредне објекте, у складу са законом;
 - организовано сакупљање чврстог отпада искључиво на уређеним водонепропусним површинама, са санитарно безбедним одношењем на планиране регионалне депоније Дубока, Бањица и Крагујевац;
 - примена дозираног комплексног прихрањивања биљака у складу с резултатима хемијских и физичких анализа земљишта и строго контролисаном применом пестицида у режиму интегралне заштите биља у пољопривреди; и
 - забрана транспортовања и складиштења опасних и отровних материја.

До привођења простора резервисаних за нове водоакумулације и зоне њихове уже заштите планираној намени успоставља се режим санитарног надзора и заштите од загађивања животне средине и примењују правила и мере заштите за ширу зону заштите изворишта.

Заштита земљишта

Заштита и очување квалитета земљишта ће бити организована применом следећих правила и мера:

- систематско праћење квалитета земљишта: праћење концентрације тешких метала, арсена, кадмијума, хрома, олова и цинка и азота у земљишту (посебно у Горњем Милановцу, Косјерићу, Ужицу и Чачку);
- спречавање даље контаминације земљишта експлоатацијом минералних сировина, техничка и биолошка рекултивација флотацијских јаловишта у Горњем Милановцу (Рудник); ремедијација и рекултивација земљишта у долинама речице Драгобиље које је насуте јаловином; рекултивација земљишта оштећеног тешким металима;
- очување економских и екосистемских функција земљишта спровођењем техничких и биолошких радова и мера заштите на евидентираним ерозионим теренима, посебно оним са експесивном (у сливу Западне Мораве, Моравице, Бјелице и Скрапежа) и врло јаком ерозијом (ерозија у делу слива Лима – Пријепоље, Бродарево, долине Бистрице, долине Увца, слива Дрине – Бајина Башта);
- рекултивација постојећих сметлишта, затворених локалних депонија (или депонија у процесу затварања), комплекса и локалитета експлоатације минералних сировина, привремених позајмишта земље и камена за изградњу путева; примена мера мониторинга квалитета земљишта, у непосредној околини ових локација након њиховог затварања ради процене угрожености деградираних простора;

- одвијање површинске експлоатације минералних сировина у границама валоризованих еколошких зона и постојећим границама одобрених истражних права, без отварања нових површина којима би се могао угрозити постојећи земљишни фонд;
- спречавање загађења токсичним материјама које се користе у индустрији (посебно у цементари) и пољопривреди: лекови, боје, пестициди, минерална ђубрива;
- ограничавање на најмању могућу меру коришћења и фрагментације квалитетног пољопривредног земљишта за непољопривредне намене, у првом реду заштитом од трајног губитка изградњом објеката и инфраструктуре;
- давање предности традиционалним пољопривредним гранама које имају повољне услове за развој и доприносе очувању/успостављању мозаичне структуре предела; поклањањем пажње избору одговарајућих култура и начину обраде земљишта према педолошким условима, нагибу и експозицији терена; класификацији киселих земљишта; успостављањем антиерозивног плодореда; и побољшањем сортног састава травних екосистема ради повећања њихове продуктивности и заштите земљишта;
- примена контролисаног интегралног прихрањивања и заштите биља и увођења метода органске/еколошке производње хране;
- предузимање мера за смањење ризика од загађивања земљишта при складиштењу, превозу и претакању нафтних деривата и опасних хемикалија; и
- припрема превентивних и оперативних мера заштите, реаговања и поступака санације земљишта у случају хаваријског изливања опасних материја у околину.

Спровођење техничких и биолошких радова и мера заштите на ерозионим теренима става обухвата:

- 1) техничке радове који се спроводе у циљу спречавања наглог отицања воде, заустављања њеног ерозионог дејства и припреме терена за подизање шумских и/или пољопривредних култура; као што су: контурни рустикални зидићи од камена; рустикалне преградице од камена;
- 2) биолошке радове који имају улогу сузбијања ерозије земљишта и повећања способности земљишта за производњу биомасе; као што су: пошумљавање, мелиорација шума и шикара, мелиорације пашњака, подизање воћњака и винограда, малињака и гајење других пољопривредних култура на истерасираном земљишту, као и оснивање заједничких ливада;
- 3) радове у кориту, пре свега преграде (депонијске и консолидационе) којима се постиже консолидација дна и обала корита; задржавање наноса и смањење продужног пада ради ублажавања брзине транспортне снаге воде, као и регулацију доњих токова корита које највећим делом треба да буду везане за израду кинета и санирање клизишта;
- 4) извођење површинске и дубинске дренаже за санацију клизишта;
- 5) подизање шумских појасева у заштитним зонама изнад акумулационих базена, са функцијом илофилтера за задржавање наноса који се спира са виших терена; у заштитне шумске засаде могу се укључити и одређене сорте аутохтоног, односно дивљег воћа, лековитог биља и других врста од значаја за прехранбену и фармацеутску индустрију.

Заштита од буке

На основу Закона о заштити од буке у животној средини („Службени гласник РС“ 36/09) неопходно је утврђивање надлежности за спровођење мерења буке и заштите од буке у изграђеним просторима плана, као и коридорима државних путева и пруга. Надлежни за ове послове су Министарство заштите животне средине и просторног планирања РС, које прописује мере и услове заштите од буке, као и јединице локалне самоуправе које утврђују мере и услове заштите од буке, односно звучне заштите у плановима, програмима и пројектима, укључујући и оне на које даје сагласност у поступку стратешке процене утицаја, процене утицаја пројеката на животну средину, односно у поступку издавања интегрисане дозволе за рад постројења и активности.

Јединице локалне самоуправе су такође у обавези да изврше акустичко зонирање на својој територији, одређује мере забране и ограничења у складу са овим законом, обезбеђују израду стратешких карата буке и доносе локалне акционе планове заштите од буке у животној средини и врше мониторинг буке на својој територији.

Израда Стратешке карте буке за државне путеве првог реда у надлежности је Агенције за заштиту животне средине уз учешће надлежних органа и других субјеката у области здравља, планирања и изградње, односно саобраћаја.

Већи континуитет буке препознат се само у градским срединама (везује са за интензитет саобраћаја, градске делатности и активности) Чачка и Ужица и на подручјима експлоатације минералних сировина (Рудник, Штавал) и на локацијама интензивнијих привредних активности (Ужице, Чачак, Косјерић, Севојно).

Будући да на предметној територији нису забележени виши нивои буке, неопходно је израдити Стратешке карте буке само у општинама Чачак и Ужице и зонама интензивније експлоатације минералних сировина.

Јединице локалне самоуправе су, заједно за Агенцијом за заштиту животне средине и министарством надлежним за послове саобраћаја и привреде у обавези да израде Акциони план заштите од буке за друмски и железнички саобраћај државног значаја.

Обавеза израде карата буке утврђује се и за зоне планираних аутопутева, који ће бити предмет посебних планских докумената.

Унапређења квалитета јавног здравља

Унапређење квалитета јавног здравља у планском периоду вршиће се применом следећих мера:

- дефинисањем јавноздравствених политика на нивоу појединачних општина/градова или целог региона (посебно Косјерића, Ужица и Чачка) којима би се дефинисали приоритети и параметри за акцију као одговор на здравствене потребе локалног становништва;
- мерењем (мониторингом) ефеката индустријских и рударских активности на здравствено стање популације;
- обезбеђивањем услова за брзо реаговање у случају еколошких акцидената;
- проширењем санитарног надзора система за водоснабдевање на локална водоизворишта и пречишћавањем отпадних вода;
- подизањем заштитног зеленила уз саобраћајнице и зоне око привредних погона;
- применом прописаних дозвољених нивоа буке у изграђеним подручјима насеља;
- применом прописаних мера заштите од нејонизујућег зрачења (ДВ, ТС, рудници);
- развојем и унапређењем квалитета и доступности јавним службама од значаја за јавно здравље.

Спречавање ризика од настанка удесних ситуација

Спречавање ризика од настанка удесних ситуација реализује се следећим мерама:

- спровођењем 24-часовног система мониторинга квалитета воде, ваздуха и земљишта;
- дефинисањем обавеза оператера SEVESO постројења који мора да достави обавештење, односно да изради Политику превенције удеса или Извештај о безбедности и План заштите од удеса;
- утврђивањем нових, потенцијалних постројења нижег или вишег нивоа који се могу сврстати у SEVESO постројења;
- ограничавањем емисија из нових извора загађивања;
- дефинисањем обавезне интегрисане дозволе за постојећа постројења и објекте, нове објекте и промене у начину функционисања постојећих објеката и постројења;
- предлагањем нових локација која имају потенцијални ризик од настанке удесних ситуација.

Контрола јонизујућег зрачења

Мере контроле јонизујућег зрачења обухватају:

- попис и демотирање постојећих радиоактивних громобрана са више локација на подручју Плана и контрола емисије јонизујућег зрачења у Пониквама и Рочњаку у граду Ужице.

IV Смернице за израду стратешких процена на нижим хијерархијским нивоима и процене утицаја пројеката на животну средину

На основу Закона о заштити животне средине (чл. 35. и 36.), Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину и Закона о процени утицаја на животну средину, утврђују се смернице за планове на нижим хијерархијским нивоима. У току имплементације просторног плана обавезна је **израда стратешких процена утицаја на животну средину** за просторне планове до краја 2016. године: Просторни план подручја посебне намене инфраструктурног коридора Београд - Јужни Јадран, деоница Пожега-граница Републике Црне Горе; Просторни план подручја посебне намене инфраструктурног коридора аутопута Е-761 деоница Краљево – Чачак – Пожега – Ужице – граница БиХ (који ће обухватити део подручја Просторног плана); Просторни план подручја посебне намене Дринског појаса (који ће обухватити део подручја Просторног плана); Просторни план подручја посебне намене туристичке дестинације Златибор-Златар (са сливним подручјем акумулација Кокин Брод и Врутци); Просторни план подручја посебне намене Пештерске висоравни (са сливним подручјем акумулације Бела Вода-Сјеница, који ће обухватити део подручја Просторног плана); Просторни план подручја посебне намене планине Јадовник; Просторни план подручја посебне намене Ваљевских планина (који ће обухватити део подручја Просторног плана); Просторни план подручја посебне намене сливова акумулација Рокци, Куманица и Дубравица (Ивањица); Просторни план подручја посебне намене слива акумулације Бела стена (Краљево и Чачак); Просторни план подручја посебне намене слива акумулације Сеча река (Косјерић); и Просторни план подручја посебне намене слива акумулације Клак (Нова Варош). Коначне одлуке о потреби и врсти процене утицаја планова, програма и пројеката на животну средину планског подручја доносиће се појединачно, на основу критеријума утврђених законом и подзаконским актима из домена заштите животне средине.

V Програм праћења стања животне средине у току спровођења Плана

Успостављање ефикасног мониторинга предуслов је остваривања циљева Просторног плана у области заштите животне средине, односно циљева стратешке процене утицаја и представља један од од основних приоритета имплементације Плана. Према члану 69. Закона о заштити животне средине, Влада доноси програм мониторинга за период од две године за територију Републике Србије, а јединица локалне самоуправе, односно општина, доноси програм праћења стања животне средине на својој територији, који мора бити усклађен са претходно наведеним програмом Владе. Међутим, наведени програми на територији општина Златиборског и Моравичког управног округа још увек нису донети. Чланом 12. став 2. тачка 5. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину утврђена је обавеза дефинисања програма праћења стања животне средине у току спровођења плана или програма за који се стратешка процена утицаја ради, а чланом 17. тог закона прописан је садржај програма мониторинга који, нарочито, садржи: 1) опис циљева плана и програма; 2) индикаторе за праћење стања животне средине; 3) права и обавезе надлежних органа; 4) поступање у случају појаве неочекиваних негативних утицаја; 5) друге елементе у зависности од врсте и обима плана и програма. При томе, дата је могућност да овај програм може бити саставни део постојећег програма мониторинга који обезбеђује орган надлежан за заштиту животне средине. Тиме се избегава евентуално *дуплирање* процеса мониторинга, што је и препорука европске директиве (члан 10-2). Такође, мониторинг би требало да обезбеди информације о квалитету постојећег извештаја (из члана 12-2 Директиве) које се могу користити за израду будућег извештаја о стању квалитета животне средине.

Кључни плански циљ је одговорно управљање развојем, уређењем и заштитом простора у складу са реалним потенцијалима и ограничењима природних и створених вредности и дугорочним потребама економског и социјалног развоја и заштите животне средине. Развој подручја Златиборског и Моравичког округа огледа се пре свега у уравнотеженом развоју на интер и интрарегионалном нивоу

и то у доменима инфраструктуре, пољопривреде, туризма, енергетике, рударства, унапређења квалитета живота и стварања услова за демографску онову, развоју туристичких делатности као покретачу и главном ослоњу укупног развоја (уз пуно уважавање потенцијала и потреба развоја пољопривреде и водопривреде). Општи и посебни циљеви Просторног плана, главна планска решења и њихов могући утицај на животну средину, детаљно су разрађени и предочени у претходним поглављима овог извештаја. Циљеви стратешке процене, који су повезани са циљевима Плана идентификовани су у поглављу I овог извештаја. На истом месту утврђени су и индикатори, који представљају репер и ослонац за евалуацију утицаја и промена.

Кључне области мониторинга су ваздух, вода, земљиште, буке и емисије.

Систем мониторинга оперише са два главна извора информација:

- подацима о животној средини прибављеним у поступку израде и реализације различитих пројеката на планском подручју (водоснабдевања, канализације, саобраћаја, енергетске и саобраћајне инфраструктуре, туристичке супраструктуре, комуналне инфраструктуре, рекултивације земљишта након експлоатације, заштитом предела, шума, земљишта и др.) као и подацима добијеним на основу спроведене анкете на планском подручју и од стране надлежних институција;
- подацима заснованим на прописима и утврђеним различитим програмима *редовног мониторинга* животне средине на републичком и/или локалном нивоу.

Главни ауторитет (институција) одговоран за надгледање стања већине чинилаца животне средине на подручју плана, по закону, треба да буду јединице локалне самоуправе, у складу са Законом (општинске управе за заштиту животне средине), као и Заводи за јавно здравље Ужице и Чачак..

5.1 Мониторинг систем за контролу квалитета вода

Основни документ за мониторинг квалитета вода је Годишњи програм мониторинга квалитета вода који се на основу члана 108. и 109. Закона о водама утврђује уредбом Владе на почетку календарске године за текућу годину. Програм реализује републичка организација надлежна за хидрометеоролошке послове и он обухвата месечна, недељна или дневна мерења и осматрања водотока, водоакмулација, изворишта од посебног значаја и једнократна годишња испитивања квалитета седимената, као и годишња испитивања подземних вода. Кроз имплементацију Регионалног просторног плана утврдиће се обавеза проширења мреже осматрачких места, а институције одговорне за спровођење тих додатних обавеза мониторинга квалитета вода биће накнадно одређене од стране јединица локалне самоуправе, као и општинских/окружних завода за заштиту јавног здравља (Ужице, Чачак). Препоручује се и утврђивање субјеката деловања у случају удеса са последицама на квалитет вода, као и начин поступања у таквим ситуацијама.

Мониторинг водних објеката који служе водоснабдевању становништва врше територијално надлежни заводи за заштиту здравља (на нивоу општина, где постоји), а обим и врста тог мониторинга прилагођавају се динамици реализације планских решења у домену обезбеђења комуналних потреба водоснабдевања.

5.2 Мониторинг систем за контролу квалитета ваздуха

Правни основ за праћење квалитета ваздуха представља Закон о заштити животне средине ("Службени гласник РС", 135/04), Закон о заштити ваздуха („Службени гласник РС“, 36/09) и Уредба о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Службени гласник РС", бр. 11/2010).

Стандарди и методе мониторинга ваздуха прописани су Правилником о граничним вредностима, методама мерења имисије, критеријумима за успостављање мерних места и евиденцији података ("Службени гласник РС" бр. 54/92, 30/99, 19/06), који је донет на основу Закона о заштити животне средине. Предмет систематског мерења су одређене неорганске материје (сумпордиоксид, чађ, суспендоване честице, азотдиоксид, приземни озон, угљемоноксид, хлороводоник, флуороводоник, амонијак и водониксулфид), таложне материје из ваздуха, тешки метали у суспендованим честицама (кадмијум, манган, олово, жива, бакар), органске материје (угљендисулфид, акролеин и др), канцерогене материје (арсен, бензен, никл, винилхлорид). Такође, правилником су прописане и

материје које дефинишу стање имисије упозорења и епизодно загађење, места и динамику узорковања, као и граничне вредности наведених загађујућих материја.

На подручју Златиборског и Моравичког управног округа налази се 5 станица из мреже за мерење имисије основних загађујућих материја – Чачак, Ужице, Косјерић, Пожега и Сјеница за мерење чађи, NO_x, SO₂, таложних материја, арсена, олова, кадмијума, цинка, суспендованих честица, мангана, никла и хрома.

Имајући у виду врсту и карактер планских решења, природне и антропогене одлике планског подручја и процењене средње утицаје тих решења на квалитет ваздуха, предлага се да се, осим споменутог програма Владе, програмима мониторинга животне средине, које ће донети надлежне општине Златиборског и Моравичког управног округа, предвиде нове локације за мониторинг на подручју (минимум по једна у свакој општини/граду на подручју плана и у постојећим и планираним индустријским зонама и зонама експлоатације минералних сировина) са сталним, повременим или сезонским мерењима вредности имисије (посебно садржаја тешких метала и канцерогених материја у ваздуху) у већим насељима и поред главних саобраћајница (и планираних траса аутопута). Те програме ће реализовати Републички хидрометеоролошки завод и окружни заводи за заштиту здравља.

5.3 Мониторинг систем за контролу квалитета земљишта

Основе мониторинга земљишта намењеног пољопривредној производњи постављене су Законом о пољопривредном земљишту ("Службени гласник РС" бр. 62/06) и односе се на испитивање количина опасних и штетних материја у том земљишту и води за наводњавање, а према програму који доноси министар надлежан за послове пољопривреде. То испитивање могу обављати стручно и технички оспособљена и од стране надлежног министарства овлашћена правна лица (предузећа, привредна друштва и др.). Министар, такође, прописује дозвољене количине опасних и штетних материја и метод њиховог испитивања. Рок за доношење подзаконских аката је две године по усвајању претходно наведеног закона, а до тог времена примењује се Правилник о дозвољеним количинама опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање и методама за њихово испитивање ("Службени гласник РС" бр. 23/94). Контрола плодности обрадивог пољопривредног земљишта и количине унетог минералног ђубрива и пестицида врши се по потреби, а најмање једном у пет година. Те послове може обављати регистровано, овлашћено и оспособљено правно лице, а трошкове сноси власник, односно корисник земљишта. Уз извештај о обављеним испитивањима обавезно се даје препорука о врсти ђубрива које треба користити и најбољим начинима побољшања хемијских и биолошких својстава земљишта.

Заштита пољопривредног земљишта, као и мониторинг његовог стања обавезан су елемент пољопривредних основа, чији су садржај, начин израде и доношења регулисани члановима 5. до 14. Закона о пољопривредном земљишту. Истим законом предвиђено је спровођење стратешке процене утицаја на животну средину пољопривредних основа.

Мониторинг земљишта на територији општина Златиборског и Моравичког управног округа, поред стандардних испитивања квалитета, мора укључивати и испитивање садржаја тешких метала, арсена, олова, хрома и кадмијума, који настају као секундарни продукти активности у хемијској и цементној индустрији, ваљациони багра, експлоатацији минералних сировина.

Праћење стања тла у односу на ерозионе процесе, посебно спирања и акумулирања материјала дејством воде, значајан је инструмент успешне заштите како пољопривредног, тако шумског и осталог земљишта, што је као експлицитна обавеза уграђено у Закон о пољопривредном земљишту и Закон о шумама и као начелна обавеза у Закон о заштити животне средине. С обзиром на то да очекивана реализација појединих планских решења (развој саобраћајне инфраструктуре, туристичке инфраструктуре и сл.) може амплификовати постојеће ерозионе процесе на подручју Плана, планирање и спровођење тог мониторинга обавеза је општинских управа за заштиту животне средине и спречавање елементарних непогода, када је у питању грађевинско и пољопривредно земљиште на планском подручју у целини.

5.4 Мониторинг емисије

Законом о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине ("Службени гласник РС" бр. 135/04) утврђена је обавеза мониторинга емисије/ефеката на њиховом извору, као саставног дела прибављања интегрисане дозволе за постројења и активности који могу имати негативне последице по животну средину и здравље људи, што је регулисано актима Владе (Уредба о врстама активности и постројења за које се издаје интегрисана дозвола - "Службени гласник РС", бр. 84/05, Уредба о садржини програма мера прилагођавања рада постојећег постројења или активности прописаним условима - "Службени гласник РС", бр. 84/05, Уредба о критеријумима за одређивање најбољих доступних техника, за примену стандарда квалитета, као и за одређивање граничних вредности емисија у интегрисаној дозволи - "Службени гласник РС", бр. 84/05), односно актом министра надлежног за послове заштите животне средине (Правилник о садржини и начину вођења регистра издатих интегрисаних дозвола - "Службени гласник РС", бр. 69/05). Интегрисана дозвола, коју издаје орган надлежан за послове заштите животне средине (на нивоу републике, аутономне покрајине или општине - у зависности од тога који је орган издао одобрење за изградњу) садржи и план мониторинга, који спроводи *оператер* (правно или физичко лице које управља или контролише постројење и др.).

Мониторинг емисије на предметном подручју нарочито је неопходно утврђивати за постројења која подлежу обавезама из SEVESO II директиве и то 14 локација (6 постројења нижег реда и 8 постројења вишег реда) које се могу сматрати потенцијално опасним са аспекта ризика од удеса на територији Златиборског и Моравичког управног округа. То су: *постројења нижег реда* („Спонит“ - Чачак, „Рудник и флотација Рудник“ - Горњи Милановац, „Маркинг“ - Бела Земља, Ужице, „SUR TEC“ - Прељина, Чачак, „ФАД“ - Горњи Милановац, „Имповал Севал“ - Севојно) и *постројења вишег реда* („Слобода“ – Чачак, „НИС“ - Чачак, „Вапекс“ – Коњевићи – Чачак, Хемијска индустрија „ПКС Латекс“ – Чачак, „Милан Благојевић“ – Лучани, „Валве профил“ – Лучани, „Први партизан“ – Ужице, „НИС Југопетрол“ Пожега).

5.6. Мониторинг буке

Мониторинг буке врши се систематским мерењем, оцењивањем или прорачуном одређеног индикатора буке, у складу са Законом о заштити од буке у животној средини. Процена, праћење и контрола нивоа буке одвија се на нивоу републике или јединица локалне самоуправе (Чачак, Ужице, по потреби и друге општине планског подручја).

Подаци из мониторинга буке саставни су део јединственог информационог система животне средине у складу са законом којим се уређује заштита животне средине.

VI Приказ коришћене методологије и тешкоће у изради Стратешке процене утицаја

Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину одражава/прихвата савремене европске методолошке и процедуралне оквире садржане у Европској директиви о процени утицаја појединих планова и програма на животну средину (Directive 2001/42/EC of the European Parliament and the Council of June, 27th 2001, on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment). С друге стране, постоји и проблем непостојања детаљније разраде и верификације јединствене методологије за израду овакве врсте процене, те су због тога, за потребе израде СПУ коришћена инострана искуства, односно смернице, упутства и практични примери⁶. У делу спровођења СПУ и израде извештаја коришћена је и методологија разрађена кроз научни пројекат: "Методe за стратешку процену животне средине у планирању просторног развоја логистичких

⁶ Cooper, L. M. (2004), *Guidelines for Cumulative Effects Assessment in SEA of Plans*, EPMG Occasional, Paper 04/LMC/CEA, Imperial College London;

Strategic Environmental Assessment Tool Kiz - A Practical Guide to the Strategic Environmental Assessment Directive (Office of the Deputy Prime Minister, Department of the Environment in Northern Ireland, Scottish Executive, Welsh Assembly Government), web document 2006;

Surrey Local Transport Plan - Strategic Environmental Assessment, Surrey County Council, England UK, 2006.

Environmental Report on the Provisional Local Transport Plan for Surrey 2006/07 – 2010/11, march 2006.

басена"⁷, као и SOTAVENTO методологија развијана за потребе формирања еолских поља у Шпанији⁸.

У току израде СПУ, обрађивач се сусрео и са проблемом неадекватне информационе основе о животној средини, као и са непостојањем система показатеља - индикатора за оцену и праћење стања животне средине. Поред тога, нити једна од општина у ова два управна округа није имала утврђено „нулто стање“ животне средине. Информациона основа која је коришћена за СПУ највећим делом је преузета из Документационе основе Просторног плана, из Концепта РПП ЗМО, као и података добијених од надлежних институција и анкетама и разговорима на терену.

Основну тешкоћу у спровођењу стратешке процене и изради Извештаја представљао је недостатак званичне, детаљно прописане јединствене методологије, на нивоу правилника. Зато је ова стратешка процена извршила вредновање и поређење алтернатива/опција са аспекта *могућих значајних утицаја* на животну средину, и у процедури израде, а када се ради о карактеру утицаја, инсистирала на кумулативним и синергијским ефектима.

VII Приказ начина одлучивања

Начини одлучивања по питањима заштите животне средине зависе од великог низа фактора, а првенствено од значаја позитивних и негативних утицаја планских решења на здравље људи, социјални и економски развој и животну средину. С тим у вези, неопходна ја партиципација свих заинтересованих друштвених група и то инвеститора (бизнис сектора), локалне и републичке управе, становника и невладиног сектора. Међутим, за ефикасније остваривање апсолутне партиципације на свим нивоима неопходно је остваривање сталне сарадње између свих актера у процесу, које се неће сводити на раније заступљене форме јавних расправа и јавних увида које најчешће нису давале одговарајуће резултате. На територији *РПП ЗМО* координациону функцију ће обављати две регионалне агенције и то Регионална развојна агенција Златибор и Регионална агенција за просторни и економски развој Рашког и Моравичког округа

Члан 18. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину дефинише учешће заинтересованих органа и организација, који могу да дају своје мишљење у року од 30 дана. Пре упућивања захтева за добијање сагласности на Извештај о стратешкој процени, орган надлежан за припрему Плана обезбеђује учешће јавности у разматрању Извештаја о стратешкој процени (члан 19.). Орган надлежан за припрему Плана обавештава јавност о начину и роковима увида у садржину извештаја и достављање мишљења, као и о времену и месту одржавања јавне расправе у складу са законом којим се уређује поступак доношења Плана. Орган надлежан за припрему Плана израђује извештај о учешћу заинтересованих органа, организација и јавности који садржи сва мишљења о СПУ, као и мишљења датих у току јавног увида и јавне расправе о Плану. Извештај о СПУ доставља се заједно са извештајем о стручним мишљењима и јавној расправи републичком органу надлежном за заштиту животне средине на оцењивање. Оцењивање се врши према критеријумима из прилога II закона. На основу ове оцене орган надлежан за заштиту животне средине даје своју сагласност на извештај о СПУ у року од 30 дана од дана пријема захтева за оцењивање.

После прикупљања и обраде свих мишљења, на основу којих се формира финална верзија Плана, орган надлежан за припрему Плана доставља Извештај о СПУ заједно са или непосредно након Нацрта плана надлежном органу на одлучивање.

⁷ Институт за архитектуру и урбанизам Србије, руководилац пројекта: др Божидар Стојановић

⁸ Analysis Sotavento Experimental Wind Farm, Electrical Instalation - Environmental Impact, Sotavento Galicia Plc, Spain, 2006., <http://www.sotaventogalicia.com/index.php>

VIII Учешће заинтересованих страна у поступку израде и разматрања извештаја о стратешкој процени

Консултације и учешће јавности су једна од основних и обавезних одредница процеса стратешке процене. Приликом израде овог Просторног плана и спровођења стратешке процене утицаја на животну средину, остварена је потребна сарадња са свим меродавним републичким органима (ресорним министарствима, Заводом за заштиту природе Србије, Заводом за заштиту споменика културе, јавним предузећима и др.), Регионалном развојном агенцијом Златибор, Регионалном агенцијом за просторни и економски развој Рашког и Моравичког округа, као и са органима и службама локалне самоуправе. Учешће јавности биће обезбеђено кроз јавно излагање, односно стављање на увид и расправу овог Извештаја, заједно са Нацртом просторног плана.

IX Закључци - завршни, нетехнички резиме

9.1 Приказ закључака извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину

Према Закону о стратешкој процени утицаја, закључци до којих се дошло приликом израде Извештаја о стратешкој процени чине обавезни садржај тог Извештаја и треба да буду представљени на начин разумљив јавности. Логика тог захтева одражава, заправо, један од пет суштинских принципа стратешке процене: начело партиципације интересних група (јавности) у планирање и доношење стратешких одлука које се тичу животне средине (према принципима Архуске конвенције). Приказани закључци одражавају чињенице, решења и мере који чине садржај Нацрта просторног плана, као и резултате до којих се дошло у поступку стратешке процене.

У поступку израде Просторног плана и спровођења Стратешке процене утицаја на животну средину обављен је широк круг консултација са заинтересованим и надлежним организацијама и органима, у току којих су прибављени подаци, услови и мишљења већег броја субјеката, а посебно од: Министарства Одбране - сектор за материјалне ресурсе, управа за инфраструктуру, Завода за заштиту природе Србије, Републичког завода за заштиту споменика културе - Београд, Министарства унутрашњих послова, Министарства рударства и енергетике, Републичког хидрометеоролошког завода, Републичког сеизмолошког завода, Републичког геодетског завода, Републичког завода за статистику, ЈП „Путеви Србије“, ЈП ЖЕЛЕЗНИЦЕ СРБИЈЕ – сектор за стратегију и развој, ЈП „Електро mreжа Србије“, Електропривреда Србије, Привредно друштво за дистрибуцију електричне енергије „Електросрбија“ Д.О.О, Нафтна индустрија Србије, ЈП Србијагас, ЈП Транснафта, Угоросzгaз, А.Д, ПОШТА ЈП ППТ саобраћаја „Србија“, ЈП „Емисиона техника и везе“ РТС, Телекома Србија, VIP Mobile мреже, ORION телекома, Регионалне развојне агенције Златибор. Спроведене консултације могу се сматрати релеватним за СПУ, у складу са чланом 11. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, посебно за оцену алтернатива и избор најповољнијих варијантних решења.

У поступку спровођења поступка Стратешке процене утицаја РПП ЗМО на животну средину и израде Извештаја о тој стратешкој процени закључено је следеће:

1. Обавеза спровођења Стратешке процене утицаја на животну средину РПП Златиборског и Моравичког управног округа утврђена је на основу Одлуке о изради стратешке процене утицаја Регионалног просторног плана Златиборског и Моравичког управног округа на животну средину („Службени гласник РС“ бр 48/10).
2. Предметни Просторни план резултат је одлуке Владе Републике Србије о неопходности израде таквог интегративног планског документа; темељен је на Просторном плану Републике Србије - као највишем планском документу, али и на Просторном плану подручја изворишта водоснабдевања регионалног подсистема „Рзав“ („Службени гласник РС“ бр. 131/04), Просторном плану подручја посебне намене специјалног резервата природе „Увац“ („Службени гласник РС“ бр. 83/2010.), Просторном плану подручја посебне намене Парка природе „Голија“ („Службени гласник РС“ бр.

16/09), Просторном плану подручја посебне намене Националног парка „Тара“ („Службени гласник РС“ бр. 100/10) и Просторном плану подручја посебне намене инфраструктурног коридора Београд - Јужни Јадран, деоница Београд-Пожега („Службени гласник РС“ бр. 37/06). У овом Извештају, питање развоја, уређења и заштите планског подручја без Просторног плана разматрано је, не као реална планска варијанта, већ само као аргумент и додатно објашњење предности доношења и доследне примене Просторног плана.

3. Као кључни плански циљеви установљени су одговорно управљање развојем, уређењем и заштитом простора у складу са реалним потенцијалима и ограничењима природних и створених вредности и дугорочним потребама економског и социјалног развоја и заштите животне средине; уравнотежен развој на интрарегионалном и интеррегионалном нивоу, подстицање развоја (инфраструктуре, пољопривреде, туризма, енергетике, рударства и др.), повећање доступности подручја и иницирање трансграничних програма за пригранична подручја; бржи привредни раст од просечног за Србију са ослоном на урбане центре државног значаја (Ужице и Чачак) и мање урбане центре у њиховом пољу утицаја (Чајетина, Пожега, Лучани, Ариље), на периферном и трансграничном делу подручја (Косјерић, Бајина Башта, Пријепоље, Горњи Милановац, Прибој, Нова Варош и Ивањица); унапређење квалитета живота и стварање услова за демографску обнову, задржавање и подстицање насељавања и повратка становништва, посебно у економски заостале руралне пределе и центре, инвестирањем у изградњу, обнављање и одржавање инфраструктуре, јавних служби и услуга, очувањем и унапређењем природног и културног наслеђа, развојем економски исплативих и статусно привлачних активности; и максимизовање компаративних предности и минимизовање дејства ограничавајућих развојних и управљачких фактора, са циљем да се ојача укупни територијални капитал и конкурентска способност у економском, социјалном, културном и другом смислу, те да се прошире могућности за сарадњу са партнерима у регионалном, републичком, трансграничном и европском окружењу.

Као кључни проблеми истичу се недовољно и неадекватно коришћење расположивих ресурса и других развојних потенцијала, пораст сиромаштва, неравномерност територијалног развоја, незадовољавајуће стање инфраструктурних система, недовољна уређеност простора за потребе целогодишње туристичке понуде, знатан број руралних насеља, проблеми заштите животне средине и др.

У процесу доношења одлука о будућим стратешким правцима просторног развоја, постигнут је консензус са свим релевантним актерима, као и са свим заинтересованим органима и организацијама у процесу претходних консултација. У току јавног увида, наставиће се процес стручног и јавног разматрања и усаглашавања, као и верификовања, чиме ови документи и формално добијају на легитимитету.

4. Кроз Стратешку процену утицаја извршена је анализа природног и демографског потенцијала, природних и културних вредности подручја, постојеће и планиране туристичке понуде, валоризовани су постојећи привредни капацитет и утврђен утицај планираних капацитета, утврђен је степен девастације појединих предела, узети су у обзир и интереси свих меродавних сектора и субјеката развоја на националном, републичком, регионалном и локалном нивоу ради нивелације развојних и заштитних интереса и циљева. Поједина питања, посебно осетљива са становишта еколошког и развојног интереса (развој саобраћајне инфраструктуре, експлоатација минералних сировина, развој хемијске индустрије, даљи екцесивни ерозиони процеси, утицај коридора државних пруга и путева на животну средину, прекогранични утицај) детаљно су разматрана и усклађивана у поступку израде Концепта Плана, израде Нацрта просторног плана и овог Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину.

5. У фази израде Концепта РПП ЗМО размотрена су решења у следећим планским областима: Природни ресурси, Становништво, Мрежа насеља и јавне службе, Привредни/економски развој и туризам; Инфраструктурни системи; Заштита простора и Коришћење простора.

6. Без обира на нормативна и методолошка ограничења, успешно је реализован модел селекције (раздвајања) значајних утицаја од оних који, на нивоу израде Плана и спровођења Стратешке процене, нису значајни. Као значајни утицаји разматрани су они који могу изазвати интензивне/битне и неповратне (без могућности репарације) промене природних и културних вредности, природних

ресурса и здравља становништва (квалитет живота) у негативном и позитивном смислу. У оквирима ових утицаја вршено је и детерминисање мера за њихово неутралисање.

7. Изабрана планска решења нису увек била најповољнија са становишта еколошког интереса, због објективне околности да планирање простора равноправно мора укључити и развојни интерес (нарочито у погледу даљег развоја инфраструктурних коридора, развоја индустрије и експлоатације минералних сировина, локација за мала и средња предузећа). Због тога је и формиран низ мера (у првом реду мониторинга стања животне средине) којима ће негативни еколошки аспекти планског решења бити значајније умањени.

8. Имплементација Плана и ове Стратешке процене резултираће потпуном или делимичном реализацијом потреба предметног подручја са становишта заштите и то:

- уређење еколошких зона и целина, сагласно ППРС и Закону о заштити природе («Службени гласник РС» 36-09) и сету Закона о заштити животне средине, као и Закону о јавном здрављу;
- реализација мера за смањење утицаја трансграничног загађења (првенствено депоновања пластичног отпада у акумулацијама (Перућац, Потпећ);
- рекултивација флотацијских јаловишта на местима рударских активности;
- очување економских и екосистемских функција земљишта спровођењем техничких и биолошких радова и мера заштите;
- спречавање деградације природних вредности животне средине и предела посебних вредности;
- установљење и практично уважавање режима заштите постојећих и планираних водоакумулација, успостављањем одговарајућег режима санитарног надзора и заштите животне средине у непосредној, ужој и широкој зони заштите изворишта, као и резервација простора за планиране акумулације (Сврачково, Роге, Орловача – на В. Рзаву, Сеча река на Скрапежу, Рокци на Ношници, Бела вода на Људској реци);
- унапређење квалитета водотокова до прописане класе квалитета (I и II класе –Моравице, Великог Рзава, Западне Мораве, Увца, притока Лима и III класе-дела слива Западне Мораве Ђетиње и Лима);
- уклањање спољних извора загађивања свих површинских вода, пореклом из домаћинства, као и уклањање кабастог отпада са обала и из корита ових река;
- адекватно одржавање главних колектора и канализационе мреже и решавање питања пречишћавања отпадних вода у градским и приградским насељима у оба округа;
- смањење нивоа буке и загађења из саобраћаја, и ризика од појаве хазарда услед изливања опасних материја које се превозе државним путевима I и II реда, железницом и градским саобраћајницама;
- ограничавање промене намене простора, промене постојећег коришћења земљишта, појава стварања и лагеровања, као и привременог складиштења минералних сировина, јаловине промене морфологије терена, девастација пределеоне слике услед коришћења минералних сировина на подручју;
- обезбеђивање предострожности за активности које могу да изазову негативне утицаје на околину или еколошки ризик (постројења која се налазе на SEVESO II листи), применом система процене утицаја на животну средину пре реализације активности или доношења инвестиционих одлука о развоју саобраћаја, привредних активности и изградње објеката; иновирање списка постројења која се налазе на SEVESO II листи;
- заштита пољопривредног, шумског земљишта и шума;
- рекултивација постојећих сметлишта, затворених локалних депонија, комплекса и локалитета експлоатације минералних сировина, привремених позајмишта земље и камена за изградњу путева, примена мера мониторинга квалитета земљишта и др.;
- решавање проблема индустријског, медицинског и опасног отпада и пречишћавања отпадних вода (посебно из цементне и хемијске индустрије), проблема отпада из пољопривреде и неправилног коришћења агрохемикалија;
- успостављање система елиминације комуналног отпада смањењем количине отпада, повећањем степена рециклирања и успостављањем регионалног система управљања

комуналним отпадом у Златиборском и Моравичком управном округу – на регионалне депоније Дубоко, Бањица и Крагујевац;

- регулисање прикупљања, одвођења и руковања отпадним водама у руралним насељима, као и нередовно одлагање комуналног отпада или потпуно одсуство ове интервенције у простору;
- реализација одрживих капацитета експлоатације природних ресурса, сагласно еколошким захтевима;
- повећање обима инвестиција за заштиту животне средине;
- унапређење система управљања заштитом животне средине у окрузима и општинама;
- унапређење еколошке едукације и информисања о стању и проблемима заштите животне средине и укључивање јавности у процес доношења планских и инвестиционих одлука и у акције за очување и унапређење животне средине (према принципима Архуске конвенције);
- успостављање система сталног мониторинга свих параметара квалитета животне средине у свим општинама на територији Златиборског и Моравичког управног округа, посебно у општинама Ужице, Чачак, Косјерић, Горњи Милановац и Сјеница због активностима у индустрији и експлоатацији минералних сировина;
- израда катастра загађивача природе и животне средине на подручју оба округа;
- израда процена утицаја на природу и животну средину свих планираних активности и садржаја, посебно канализација и пречишћавања отпадних вода, саобраћаја, водоснабдевања, грејања и сакупљања смећа, као и туризма, електроенергетске инфраструктуре, пољопривреде, експлоатације минералних сировина и др.

Посебни **повољни/позитивни ефекти** Плана су:

- евидентирање терена угрожених ерозионим процесима и спровођење антиерозионих радова и мера;
- очување биоразноврсности шумских екосистема, посебно у заштићеним подручјима и вишенаменско коришћење укупних потенцијала шумског подручја и одрживо газдовање укупним потенцијалима шума;
- очување ретких и угрожених врста флоре и фауне;
- развој канализационих система и ППОВ посебно у насељима која директно угрожавају регионална и друга велика изворишта;
- уклањање депонија у долинама река и ремедијација контаминираних површина; уклањање свих депонија из водотокова и акумулација;
- унапређење живота становника спорвођењем мера заштите животне средине посебно на локацијама које имају висок степен угрожености подручја;
- санација загађења и ревитализација угрожених екосистема и подручја угрожене животне средине
- реализација мера заштите од емисија штетних материја из активности експлоатације минералних сировина и индустријских постројења (цементне и хемијске индустрије);
- решавање кључних проблема комуналне и саобраћајне инфраструктуре (водоснабдевање, канализација и пречишћавање вода, саобраћај и транспорт, адекватно управљање отпадом) и експлоатације минералних сировина, којима ће се битно унапредити стање главних чинилаца животне средине и поправити естетика предела;
- стварање техничких и организационих услова за реализацију програма очувања културне баштине и заштите животне средине на предметном подручју;
- развој туризма и пољопривреде и планског уређења и комуналног опремања као мера за развој демографски депресираних руралних подручја.

На основу анализа које су спроведене у Стратешкој процени, могуће је закључити да је велики број позитивних утицаја планских решења на животну средину, али да има и утицаја који зависе од примене решења и мера заштите. Велики број решења са позитивним утицајем показује висок степен одрживости Плана, док утицаји који зависе од примене решења и мера заштите показују да предвиђени развој мора бити праћен адекватном заштитом животне средине, посебно у еколошки угроженим подручјима (зоне индустријских активности у хемијској индустрији, ваљациони бакра и цементари, подручјима експлоатације минералних сировина, коридорима државних пруга и путева, зонама око депонија, ерозионим подручјима и др.).

9. Подручје Просторног плана заузима југозападни део Републике Србије, на тремеји Републике Србије, Републике Црне Горе и Босне и Херцеговине и обухвата територије Златиборског и Моравичког управног округа. Обухваћено је 644 насеља са 512.280 становника. У физичко-географском погледу обухвата део слива Увца, Лима, Западне Мораве и њихових притока, део средњег Подриња и брдско-планинску зону Таре, Златибора са Муртеницом и Мучњем, Златара, Пештерске висоравни са Јадовником, Озреном и Гиљевом, Камене горе, Рудника, дела Голије са Јавором и делове Сувобора, Маљена и Повлена (са око 6.400 km² или око 70% изнад 600 m н.в.). Регион Златиборског и Моравичког управног округа обухвата подручје повољног гео-саобраћајног положаја, изворишта вода - националног и регионалног значаја, са више постојећих и планираних водоакумулација, објектима заштите од вода и др.; западноморавски инфраструктурни коридор и будући инфраструктурни коридор Београд - Јужни Јадран; шумско подручје и пољопривредно-сточарско подручје; природне и туристичке вредности (са потенцијалима за развој целогодишњег туризма на Златибору, Тари, Голији и др., интегрално са комплементарним активностима); подручје са изузетним енергетским потенцијалима (хидроенергетски системи на Увцу, Лиму, Ђетињи, Дрини, Белом Рзаву и Црном Рзаву, уз могућност доградње постојећих и изградње нових водопривредних објеката на Великом Рзаву, Лиму, Скрапежу); подручје са значајним резервама минералних ресурса (рударско-енергетски комплекс у Штављу и др.); зоне специјалне намене са постојећим и планираним граничним прелазима и дугим граничним појасом према Републици Српској (БиХ) и Републици Црној Гори (у дужини од 326 km); и др.

10. Планиране промене у коришћењу простора до 2025. године највише ће се одразити на шумско земљиште које ће се повећати за око 900 km² (око 25%) и износиће око 4439 km² или 48% подручја Просторног плана. Пољопривредно земљиште смањиће се за око око 17% и износиће око 4262 km² или око 46% подручја Просторног плана. Промене у коришћењу простора настаће претварањем пољопривредног у шумско земљиште пошумљавањем површина најнижег производно - економског потенцијала (7. и 8. катастарске класе), дела деградираних брдских пашњака и нископродуктивних/оштећених пољопривредних земљишта, приоритетно у циљу заустављања ерозије и заштите сливних подручја водоакумулација и значајнијих водотокова, као и у остало земљиште реализацијом водоакумулација и инфраструктурних коридора.

Табела 16. Промене у коришћењу пољопривредног и шумског земљишта 2008-2025. године (у km²)

Подручје /Округ	година	земљиште		% од укупних површина	
		Пољопривредно	Шумско	Пољопривредно	Шумско
Подручје Просторног плана	2010	5162	3539	56	38
	2025	4262	4439	46	48
	промена	-900	900		

11. Глобални зонинг релевантног дела територије Златиборског и Моравичког округа, плански је диференциран на 4 туристичка рејона, са 11 целовитих и међусобно интегрисаних комплекса туристичке понуде, и плански рангиран на туристичка места и то:

- 1) Тара - Ваљевско подрињске планине - Рудник (туристички комплекс Тара-Подриње-Бајина Башта; туристички комплекс Ваљевско-подрињске планине са Косјерићем; и туристички комплекс Рудничко-Милановачки).
- 2) рејон Полимља са Јадовником (туристички комплекс Полимље са Прибојем и бањом и туристички комплекс Пријеполје са Јадовником);
- 3) Моравичко-Драгачевски рејон са Голијом (туристички комплекс Чачанско-Драчевски; и туристички комплекс Ивањичко-Голијски);
- 4) Златибор са Златарско-Пештерским (Сјеничким) рејоном (туристички комплекс Златиборско-Ужички; туристички комплекс Ариљско-Рзавски, туристички комплекс Златарско-Ново Варошки и туристички комплекс Пештерско-Увачки).

12. Поед решења у области развоја привредних активности, активности у експлоатацији минералних сировина, као и туризма, просторни план разматра и решења у области саобраћајне, енергетске и телекомуникационе инфраструктуре, гасификације, водоснабдевања, изградњи канализационих система и постројења за пречишћавање вода, водоакумулацијама, потпуној санитацији сеоских насеља, ефикасној евакуацији чврстог отпада, употреби обновљивих извора енергије (геотермална енергија, сунце, ветар, биогаз).

13. Обнова и развој села су један од приоритетних циљева, при чему се рачуна да ће предложена планска решења, кроз туризам и пољопривреду, условити повећање броја становника у селима и побољшање старосне структуре и самим тим интензивирање туристичке понуде. Решавањем инфраструктурних и комуналних проблема сеоских насеља, пружањем шансе за запошљавање у туризму и комплементарним делатностима, подстицањем и пружањем финансијске и друге подршке индивидуалној иницијативи за бављење пољопривредом и туризмом на селу, постављени циљеви су реално оствариви.

14. Кроз процесе евалуације планских решења овом стратешком проценом разматран је однос циљева дефинисаних кроз стратешку процену са циљевима и потребама заштите природних вредности (биљни и животињски свет, геонаслеђе, предео) и кључних елемената и параметара животне средине (ваздух, вода, земљиште, бука, јонизујуће зрачење, отпад, квалитет живота) и одрживог коришћења природних вредности и потенцијала (шуме, воде, педолошки покривач, минералне сировине, простор као урбанистичка/грађевинска категорија).

15. Просторним планом и овим Извештајем о СПУ утврђен је сет мера заштите ваздуха, воде, земљишта, заштите од буке које треба да обезбеде ефикасну превенцију (предупређење), смањење и елиминисање могућих негативних утицаја предложених планских решења на природу, животну средину, непокретна културна добра и квалитет живота. Те мере заснивају се на закону и другим прописима (подзаконским актима), којима се уређују заштита природних вредности, природе и животне средине, активности у индустрији експлоатација минералних сировина, изградња објеката, планирање и уређење простора, туризам, газдовање/управљање шумама, водама и пољопривредним земљиштем, лов и риболов, заштита културних добара и др. Главни предуслов успешности тих мера је организованост/оспособљеност управних структура на републичком, регионалном и локалном али и на нивоу трансграничне сарадње.

16. На основу Закона о заштити животне средине (чл. 35. и 36.), Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину и Закона о процени утицаја на животну средину, утврђују се смернице за планове на нижим хијерархијским нивоима. У току имплементације просторног плана обавезна је **израда стратешких процена утицаја на животну средину** за просторне планове до краја 2016. године: Просторни план подручја посебне намене инфраструктурног коридора Београд - Јужни Јадран, деоница Пожега-граница Републике Црне Горе; Просторни план подручја посебне намене инфраструктурног коридора аутопута Е-761 деоница Краљево – Чачак – Пожега – Ужице – граница БиХ; Просторни план подручја посебне намене Дринског појаса; Просторни план подручја посебне намене туристичке дестинације Златибор-Златар; Просторни план подручја посебне намене Пештерске висоравни; Просторни план подручја посебне намене планине Јадовник; Просторни план подручја посебне намене Ваљевских планина; Просторни план подручја посебне намене слива акумулација Рокци, Куманица и Дубравица; Просторни план подручја посебне намене слива акумулације Бела стена; Просторни план подручја посебне намене слива акумулације Сеча река; и Просторни план подручја посебне намене слива акумулације Клак. Коначне одлуке о потреби и врсти процене утицаја планова, програма и пројеката на животну средину планског подручја доносиће се појединачно, на основу критеријума утврђених законом и подзаконским актима из домена заштите животне средине.